

আইন আৰু ন্যায় মন্ত্ৰালয়

(বিধান বিভাগ)

নতুন দিল্লী, 2006 চনৰ 24 আগষ্ট/ভদ্রা 2, 1928(সকা)

তলত উল্লেখ কৰা সংসদৰ আইনখনে 2006 চনৰ 23 আগষ্টত ৰাষ্ট্ৰপতিৰ সন্মতি লাভ কৰিছিল আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা সাধাৰণ তথ্যৰ বাবে প্ৰকাশ কৰা হৈছে:-

খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মান আইন, 2006

2006 চনৰ 34 নং

[23 আগষ্ট, 2006]

খাদ্য সম্পৰ্কীয় আইনসমূহ একত্ৰিত কৰাৰ বাবে আৰু খাদ্য সামগ্ৰীৰ বাবে বিজ্ঞান ভিত্তিক মান নিৰ্ধাৰণৰ বাবে ভাৰতীয় খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মানদণ্ড কৰ্তৃপক্ষ স্থাপন কৰা আৰু ইয়াৰ উৎপাদন, সংৰক্ষণ, বিতৰণ, বিক্ৰী আৰু আমদানি নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে, সুৰক্ষিত আৰু... মানুহৰ খাদ্য আৰু ইয়াৰ সৈতে জড়িত বা আনুষংগিক বিষয়ৰ বাবে স্বাস্থ্যকৰ খাদ্য।

BE ইয়াক ভাৰত গণৰাজ্যৰ সাতাশতম বৰ্ষত সংসদে তলত দিয়া ধৰণে প্ৰণয়ন কৰা হয়:-

অধ্যায় 1

প্ৰাথমিক

1. চুটি শিৰোনাম, পৰিসৰ আৰু আৰম্ভণি -

- (1) এই আইনখনক খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মানদণ্ড আইন, 2006 বুলি কোৱা হ'ব পাৰে।
- (2) ই সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষলৈ বিস্তৃত হৈ আছে।
- (3) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে চৰকাৰী ৰাজপত্ৰত অধিসূচনাৰ দ্বাৰা নিযুক্তি দিব পৰা তাৰিখৰ পৰা ই বলবৎ হ'ব, আৰু এই আইনৰ বিভিন্ন বিধানৰ বাবে আৰু এনে কোনো বিধানত ইয়াৰ আৰম্ভণিৰ যিকোনো উল্লেখৰ বাবে বিভিন্ন তাৰিখ নিযুক্তি দিব পাৰিব আইনখনক সেই বিধান বলবৎ হোৱাৰ উল্লেখ হিচাপে ধৰি লোৱা হ'ব।

2. সংঘৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰণৰ সুবিধা সম্পৰ্কে ঘোষণা -

ইয়াৰ দ্বাৰা ঘোষণা কৰা হৈছে যে সংঘই খাদ্য উদ্যোগক নিজৰ নিয়ন্ত্ৰণত লোৱাটো জনস্বার্থৰ বাবে উপযুক্ত।

3. সংজ্ঞা-

- (1) এই আইনত, যদিহে প্ৰসংগই অন্য ধৰণে প্ৰয়োজনীয় নহয়, —
 - (a) “বিত্ৰাস্তিকৰী” বোলে যিকোনো সামগ্ৰীক বুজায় যিটো খাদ্যক অসুৰক্ষিত বা অমান্য বা ভুল ব্ৰেণ্ড বা অতিৰিক্ত পদাৰ্থ যুক্ত কৰাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে বা কৰিব পৰা যাব;
 - (b) “বিজ্ঞাপন” বোলাৰ অৰ্থ হ'ল যিকোনো পোহৰ, শব্দ, ধোঁৱা, গেছ, ছপা, ইলেক্ট্ৰনিক মাধ্যম, ইণ্টাৰনেট বা ৱেবছাইটৰ দ্বাৰা কৰা যিকোনো দৃশ্য বা দৃশ্য প্ৰচাৰ, প্ৰতিনিধিত্ব বা উচ্চাৰণ আৰু ইয়াত যিকোনো জাননী, বিজ্ঞপ্তি, লেবেল, ৰেপাৰ, চালানৰ জৰিয়তে অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে বা অন্যান্য নথিপত্ৰ;
 - (c) “অধ্যক্ষ” বোলাৰ অৰ্থ হ'ল খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অধ্যক্ষ;
 - (d) “দাবী” বোলে যিকোনো প্ৰতিনিধিত্বক বুজায় যিয়ে খাদ্যৰ উৎপত্তি, পুষ্টিগুণ, প্ৰকৃতি, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ, গঠন বা অন্যান্যৰ সৈতে জড়িত বিশেষ গুণ আছে বুলি কয়, পৰামৰ্শ দিয়ে বা ইংগিত দিয়ে;
 - (e) “খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্ত” ৰ অৰ্থ হ'ল ধাৰা ৩০ৰ অধীনত নিযুক্তি দিয়া খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্ত;
 - (f) “গ্ৰাহক” বোলে তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণৰ বাবে খাদ্য ক্ৰয় আৰু গ্ৰহণ কৰা ব্যক্তি আৰু পৰিয়ালক

বুজায়;

(g) “দূষক” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল খাদ্যত যোগ কৰা হওক বা নহওক, কিন্তু যি উৎপাদন (শস্য পালন, পশুপালন বা পশু চিকিৎসাৰ ক্ষেত্ৰত কৰা কাৰ্য্যকলাপকে ধৰি), উৎপাদন, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ, এনে খাদ্য প্ৰস্তুত কৰা, পৰিশোধন কৰা, পেকেজিং কৰা, পৰিবহণ বা ৰখা বা পৰিৱেশ দূষণৰ ফলত আৰু ইয়াত পোক-পৰুৱাৰ টুকুৰা, ৰোডেণ্টৰ চুলি আৰু অন্যান্য অতিৰিক্ত পদাৰ্থ অন্তৰ্ভুক্ত নহয়;

(h) “নিৰ্দিষ্ট বিষয়া” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল ধাৰা ৩৬ৰ অধীনত নিযুক্তি দিয়া বিষয়া;

(i) “বাহ্যিক পদাৰ্থ” বোলে খাদ্যৰ কোনো সামগ্ৰীত থকা যিকোনো পদাৰ্থক বুজায় যিটো ইয়াৰ নিৰ্মাণৰ বাবে ব্যৱহৃত কেঁচামাল, পেকেজিং সামগ্ৰী বা প্ৰক্ৰিয়া ব্যৱস্থাৰ পৰা কঢ়িয়াই নিয়া হ’ব পাৰে বা যিটো ইয়াৰ লগত যোগ কৰা হয়, কিন্তু এনে পদাৰ্থই তেনে সামগ্ৰীৰ ৰূপ নিদিয়ে খাদ্য অসুৰক্ষিত;

(j) “খাদ্য” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল যিকোনো পদাৰ্থ, সেয়া প্ৰক্ৰিয়াকৃত, আংশিকভাৱে প্ৰক্ৰিয়াকৃত বা অপ্ৰক্ৰিয়াকৃত হওক, যিটো মানুহৰ খাদ্যৰ বাবে উদ্দেশ্য কৰা আৰু দফা (zk)ত সংজ্ঞায়িত পৰিসৰত প্ৰাথমিক খাদ্য, জিনীয়ভাৱে পৰিৱৰ্তিত বা অভিযন্তা খাদ্য বা এনে উপাদান থকা খাদ্য, কেঁচুৱাক অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয় খাদ্য, পেকেটত ভৰোৱা খোৱাপানী, মদ্যপান, চুইংগাম, আৰু যিকোনো পদাৰ্থ, খাদ্য প্ৰস্তুত, প্ৰস্তুতি বা পৰিশোধনৰ সময়ত ব্যৱহৃত পানীকে ধৰি কিন্তু বজাৰত ৰখাৰ বাবে প্ৰস্তুত বা প্ৰক্ৰিয়াকৰণ নকৰালৈকে কোনো পশুৰ খাদ্য, জীৱিত জীৱ-জন্তু অন্তৰ্ভুক্ত নহয় মানুহৰ খোৱাৰ বাবে, উদ্ভিদ, চপোৱাৰ আগতে, ঔষধ আৰু ঔষধি সামগ্ৰী, প্ৰসাধন সামগ্ৰী, নিচায়ুক্ত বা মনোৰোগ সৃষ্টিকাৰী পদাৰ্থ :

যদিহে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে চৰকাৰী ৰাজপত্ৰত অধিসূচনাৰ জৰিয়তে এই আইনৰ উদ্দেশ্যে ইয়াৰ ব্যৱহাৰ, প্ৰকৃতি, পদাৰ্থ বা গুণগত মানৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি আন যিকোনো সামগ্ৰীক খাদ্য হিচাপে ঘোষণা কৰিব পাৰে;

(k) “খাদ্য সংযোজক” বোলে সাধাৰণতে খাদ্য হিচাপে নিজে ব্যৱহাৰ নকৰা বা খাদ্যৰ সাধাৰণ উপাদান হিচাপে ব্যৱহাৰ নকৰা যিকোনো পদাৰ্থক বুজায়, ইয়াৰ পুষ্টিৰ মূল্য থাকিলেও বা নাথাকিলেও, যাৰ ইচ্ছাকৃতভাৱে প্ৰযুক্তিগত (অৰ্গেনলেপ্টিককে ধৰি) খাদ্যত যোগ কৰা হয়। উদ্দেশ্য হৈছে এনে খাদ্য প্ৰস্তুত, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ, প্ৰস্তুতি, পৰিশোধন, পেকেজিং, পেকেজিং, পৰিবহণ বা ৰখাৰ ফলত, বা যুক্তিসংগতভাৱে ইয়াৰ ফলত (প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে) ইয়াৰ বা ইয়াৰ উপ-উৎপাদনসমূহ ইয়াৰ উপাদান হৈ পৰে বা অন্যথা প্ৰভাৱিত হ’ব বুলি আশা কৰিব পাৰি এনে খাদ্যৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ কিন্তু ইয়াত “দূষক” বা পুষ্টিৰ গুণ বজাই ৰাখিবলৈ বা উন্নত কৰাৰ বাবে খাদ্যত যোগ কৰা পদাৰ্থ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হোৱা নাই;

(l) “খাদ্য বিশ্লেষক” ৰ অৰ্থ হ’ল ধাৰা ৪৫ৰ অধীনত নিযুক্তি দিয়া বিশ্লেষক;

(m) “খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ” ৰ অৰ্থ হ’ল ধাৰা ৪ৰ অধীনত স্থাপিত ভাৰতৰ খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মান কৰ্তৃপক্ষ;

(n) “খাদ্য ব্যৱসায়” বোলে লাভৰ বাবেই হওক বা নহওক আৰু ৰাজহুৱা বা ব্যক্তিগত হওক, খাদ্যৰ উৎপাদন, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ, পেকেজিং, সংৰক্ষণ, পৰিবহণ, বিতৰণ, আমদানি আৰু অন্তৰ্ভুক্ত যিকোনো পৰ্যায়ৰ সৈতে জড়িত যিকোনো কাৰ্য্যকলাপ সম্পন্ন কৰা যিকোনো উদ্যোগক বুজায় খাদ্য সেৱা, কেটাৰিং সেৱা, খাদ্য বা খাদ্যৰ উপাদান বিক্ৰী;

(o) খাদ্য ব্যৱসায়ৰ সম্পৰ্কত “খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালক” বোলে এনে ব্যক্তিক বুজায়, যাৰ দ্বাৰা ব্যৱসায়টো চলি থাকে বা মালিকানাধীন আৰু এই আইন, ইয়াৰ অধীনত কৰা নিয়ম আৰু বিধিসমূহ মানি চলাটো নিশ্চিত কৰাৰ বাবে দায়বদ্ধ;

(p) “খাদ্য পৰীক্ষাগাৰ” বোলে কেন্দ্ৰীয় বা কোনো ৰাজ্য চৰকাৰ বা অন্য কোনো সংস্থাই স্থাপন কৰা আৰু পৰীক্ষণ আৰু মানাংকন পৰীক্ষাগাৰৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় স্বীকৃতি ব’ৰ্ড বা সমতুল্য স্বীকৃতি প্ৰদান সংস্থাৰ দ্বাৰা স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত আৰু ধাৰা ৪৩ৰ অধীনত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই স্বীকৃতি দিয়া যিকোনো খাদ্য পৰীক্ষাগাৰ বা প্ৰতিষ্ঠানক বুজায় ;

(q) “খাদ্য সুৰক্ষা” ৰ অৰ্থ হ’ল খাদ্য যে ইয়াৰ উদ্দেশ্যপ্ৰণোদিত ব্যৱহাৰ অনুসৰি মানুহৰ খোৱাৰ বাবে গ্ৰহণযোগ্য সেই নিশ্চয়তা;

- (r) “খাদ্য সুৰক্ষা নিৰীক্ষণ” বোলে উৎপাদন ইউনিটসমূহে গ্ৰহণ কৰা খাদ্য সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহৰ পদ্ধতিগত আৰু কাৰ্য্যকৰীভাৱে স্বতন্ত্ৰ পৰীক্ষাক বুজায় যাতে এনে ব্যৱস্থা আৰু আনুষংগিক ফলাফলসমূহে খাদ্য সুৰক্ষাৰ লক্ষ্য আৰু সেই হৈ কৰা দাবীসমূহৰ সৈতে মিল আছে নে নাই সেইটো নিৰ্ণয় কৰিব পাৰে;
- (s) “খাদ্য সুৰক্ষা ব্যৱস্থাপনা ব্যৱস্থা” বোলে খাদ্য ব্যৱসায়ৰ বাবে ভাল উৎপাদন পদ্ধতি, ভাল পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্ন পদ্ধতি, বিপদ বিশ্লেষণ আৰু জটিল নিয়ন্ত্ৰণ পইণ্ট আৰু নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা অন্যান্য পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা;
- (t) “খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল ধাৰা ৩৭ৰ অধীনত নিযুক্তিপ্ৰাপ্ত বিষয়া;
- (u) “বিপদ” বোলে খাদ্যত থকা বা অৱস্থাত থকা জৈৱিক, ৰাসায়নিক বা ভৌতিক কাৰকক বুজায় যাৰ ফলত স্বাস্থ্যজনিত বিৰূপ প্ৰভাৱ পেলোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে;
- (v) “আমদানি” ৰ অৰ্থ হ’ল ভাৰতলৈ স্থল, সাগৰ বা আকাশী পথেৰে যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰী অনা;
- (w) “উন্নতিৰ জাননী” বোলে এই আইনৰ ধাৰা ৩২ৰ অধীনত জাৰি কৰা জাননী;
- (x) “শিশুৰ গাখীৰৰ বিকল্প” আৰু “শিশুৰ গাখীৰৰ বিকল্প”ৰ অৰ্থ হ’ব শিশুৰ গাখীৰৰ বিকল্প, খুৱাই দিয়া বটল আৰু শিশুৰ খাদ্য (নিয়ম)ৰ ধাৰা ২ ৰ উপধাৰা (l)ৰ দফা (f) আৰু (g)ত দিয়া অৰ্থ ক্ৰমে উৎপাদন, যোগান আৰু বিতৰণ আইন, ১৯৯২ (১৯৯২ চনৰ ৪১);
- (y) “উপাদান” বোলে খাদ্য প্ৰস্তুত বা প্ৰস্তুতিত ব্যৱহৃত আৰু চূড়ান্ত সামগ্ৰীত উপস্থিত খাদ্য সংযোজককে ধৰি যিকোনো পদাৰ্থ, সম্ভৱতঃ পৰিৱৰ্তিত ৰূপত;
- (z) “লেবেল” বোলে যিকোনো টেগ, ব্ৰেণ্ড, চিহ্ন, চিত্ৰকল্প বা অন্য বৰ্ণনাত্মক বস্তু, লিখিত, ছপা কৰা, ষ্টেনচিল কৰা, চিহ্নিত কৰা, এমবছ কৰা, গ্ৰাফিক, ছিদ্ৰযুক্ত, ষ্টাম্প কৰা বা যিকোনো এটাৰ পাত্ৰ, কভাৰ, ঢাকনি বা মুকুটৰ ওপৰত বা সংলগ্ন কৰা খাদ্যৰ পেকেজ আৰু ইয়াত এটা প্ৰডাক্টৰ সন্নিৱিষ্ট অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে;
- (za) “অনুজ্ঞাপত্ৰ” ৰ অৰ্থ হ’ল ধাৰা ৩১ ৰ অধীনত প্ৰদান কৰা অনুজ্ঞাপত্ৰ;
- (zb) “স্থানীয় অঞ্চল” বোলে খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই এই আইনৰ উদ্দেশ্যে স্থানীয় অঞ্চল বুলি অৱগত কৰা যিকোনো অঞ্চল, সেয়া নগৰীয়া বা গ্ৰাম্য হওক;
- (zc) “উৎপাদন” বোলে উপাদানসমূহক খাদ্যৰ সামগ্ৰীলৈ ৰূপান্তৰিত কৰাৰ বাবে কৰা প্ৰক্ৰিয়া বা গ্ৰহণ বা যিকোনো চিকিৎসা, য’ত খাদ্যৰ কোনো সামগ্ৰী নিৰ্মাণৰ আনুষংগিক বা আনুষংগিক যিকোনো উপ-প্ৰক্ৰিয়া অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে;
- (zd) “উৎপাদক” বোলে বিক্ৰীৰ বাবে খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰী প্ৰস্তুত কৰাৰ ব্যৱসায়ত জড়িত ব্যক্তিক বুজায় আৰু ইয়াৰ ভিতৰত যিকোনো ব্যক্তিক অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে যিয়ে আন ব্যক্তিৰ পৰা এনে সামগ্ৰী লাভ কৰি বিক্ৰীৰ বাবে পেক কৰি লেবেল লগায় বা কেৱল এনে উদ্দেশ্যৰ বাবে লেবেল লগায়;
- (ze) “সদস্য” ৰ অৰ্থ হ’ল খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সদস্য আৰু ইয়াত অধ্যক্ষকো অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে;
- (zf) “মিছব্ৰেণ্ডেড খাদ্য” বোলে খাদ্যৰ এটা বস্তু –
- (A) যদি ইয়াক কোৱা হয়, বা হ’ব বুলি প্ৰতিনিধিত্ব কৰা হয়, বা হ’ব লাগে –
- (i) ভুৱা, বিভ্ৰান্তিকৰ বা প্ৰতাৰণামূলক দাবীৰ সৈতে বিক্ৰীৰ বাবে প্ৰস্তাৱ কৰা বা প্ৰচাৰ কৰা;
- (a) পেকেজৰ লেবেলৰ ওপৰত, বা...
- (b) বিজ্ঞাপনৰ জৰিয়তে, বা...
- (ii) এনে এটা নামেৰে বিক্ৰী কৰা যিটো খাদ্যৰ আন এটা সামগ্ৰীৰ অন্তৰ্গত; অথবা
- (iii) পেকেজত থকা বা এনে পেকেজত থকা সামগ্ৰী বা লেবেল থকা সামগ্ৰীৰ প্ৰস্তুতকাৰক বা উৎপাদক হিচাপে কোনো কাল্পনিক ব্যক্তি বা কোম্পানীৰ নামত বিক্ৰীৰ বাবে প্ৰস্তাৱ কৰা বা প্ৰচাৰ কৰা; অথবা

(B) যদি সামগ্ৰীটো এনে টোপোলাত বিক্ৰী কৰা হয় যিবোৰ প্ৰস্তুতকাৰী বা উৎপাদকজনে বা তেওঁৰ নাম আৰু ঠিকনা লিখাৰ অনুৰোধত প্ৰস্তুত কৰা হয় কিন্তু-

(i) বস্তুটো যিটো খাদ্যৰ নামত বিক্ৰী কৰা হয়, তাৰ বিকল্প বা প্ৰতাৰণা কৰাৰ সম্ভাৱনা থকা ধৰণেৰে মিল আছে আৰু ইয়াৰ বিষয়ে স্পষ্ট আৰু স্পষ্টভাৱে লেবেল লগোৱা হোৱা নাই যাতে ইয়াৰ প্ৰকৃত চৰিত্ৰ; অথবা

(ii) সামগ্ৰী বা পেকেজত থকা পেকেজটোত উপাদান বা পদাৰ্থৰ সম্পৰ্কে কোনো বিবৃতি, ডিজাইন বা যন্ত্ৰ থাকে, যিটো কোনো বিশেষ সামগ্ৰীত মিছা বা বিভ্ৰান্তিকৰ, বা যদি পেকেজটো অন্যথা প্ৰতাৰণামূলক হয় ইয়াৰ বিষয়বস্তু; অথবা

(iii) সামগ্ৰীটো যিকোনো ঠাই বা দেশৰ উৎপাদন হিচাপে বিক্ৰীৰ বাবে আগবঢ়োৱা হৈছে যিটো ভুৱা; অথবা

(C) যদি টোপোলাটোত থকা প্ৰবন্ধটো –

(i) কোনো কৃত্ৰিম সোৱাদ, ৰং বা ৰাসায়নিক সংৰক্ষক থাকে আৰু পেকেজটোত সেই তথ্য বা এই আইনৰ প্ৰয়োজনীয়তা বা ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত বা ইয়াৰ উলংঘা কৰা নিয়ম অনুসৰি লেবেল কৰা হোৱা নাই বুলি উল্লেখ কৰা ঘোষণামূলক লেবেল নথকা; অথবা

(ii) বিশেষ খাদ্য ব্যৱহাৰৰ বাবে বিক্ৰীৰ বাবে আগবঢ়োৱা হয়, যদিহে ইয়াৰ লেবেলত নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা তথ্য নাথাকে, ইয়াৰ ভিটামিন, খনিজ বা অন্যান্য খাদ্যৰ গুণৰ বিষয়ে যাতে ইয়াৰ ক্ষেত্ৰত এনে ব্যৱহাৰৰ বাবে ইয়াৰ মূল্যৰ বিষয়ে যথেষ্ট অৱগত কৰিব পৰা যায়; অথবা

(iii) এই আইনৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত পৰিৱৰ্তনশীলতাৰ সীমাৰ ভিতৰত ইয়াৰ বাহিৰত স্পষ্টভাৱে বা সঠিকভাৱে উল্লেখ কৰা হোৱা নাই।

(zg) “অধিসূচনা” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল চৰকাৰী ৰাজপত্ৰত প্ৰকাশিত অধিসূচনা;

(zh) “পেকেজ” বোলে পূৰ্বতে পেক কৰা বাকচ, বটল, কাচকেট, টিন, বেৰেল, কেছ, পাউচ, ৰিচেপটেকেল, বস্তা, বেগ, ৰেপাৰ বা এনেধৰণৰ বস্তু, য’ত খাদ্যৰ কোনো বস্তু পেক কৰা হয়;

(zi) “চৌহদ”ত যিকোনো দোকান, ষ্টল, হোটেল, ৰেষ্টুৰেণ্ট, বিমান সেৱা আৰু খাদ্য কেণ্টিন, ঠাই বা বাহন বা জাহাজ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে য’ত খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰী বিক্ৰী বা নিৰ্মাণ বা বিক্ৰীৰ বাবে সংৰক্ষণ কৰা হয়;

(zj) “নিৰ্ধাৰিত” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা ৰাজ্য চৰকাৰে কৰা নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত, যিটো এই আইনৰ অধীনত হ’ব পাৰে;

(zk) “প্ৰাথমিক খাদ্য” বোলে খাদ্যৰ সামগ্ৰী, কৃষি বা উদ্যান শস্য বা পশুপালন আৰু দুগ্ধ বা জলজ কৃষিৰ উৎপাদিত সামগ্ৰী হোৱা, ইয়াৰ প্ৰাকৃতিক ৰূপত, খেতি, পালন, খেতি, ছিঙি লোৱা, চপোৱা, সংগ্ৰহ কৰা বা ধৰাৰ ফলত হোৱা খাদ্য সামগ্ৰী খেতিয়ক বা মাছমৰীয়াৰ বাহিৰে আন ব্যক্তিৰ হাত;

(zl) “নিষেধাজ্ঞা আদেশ” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল এই আইনৰ ধাৰা ৩৩ৰ অধীনত জাৰি কৰা আদেশ;

(zm) “বিপদ”, খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰীৰ সৈতে সম্পৰ্কিতভাৱে, এনে খাদ্যৰ গ্ৰাহকৰ স্বাস্থ্যৰ ওপৰত বিৰূপ প্ৰভাৱৰ সম্ভাৱনা আৰু সেই প্ৰভাৱৰ তীব্ৰতাক, খাদ্যৰ বিপদৰ ফলত হোৱা বুলি বুজায়;

(zn) “বিপদ বিশ্লেষণ”, খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰীৰ সৈতে সম্পৰ্কিতভাৱে, তিনিটা উপাদানৰে গঠিত প্ৰক্ৰিয়াক বুজায়, অৰ্থাৎ বিপদ মূল্যায়ন, বিপদ ব্যৱস্থাপনা আৰু বিপদৰ যোগাযোগ;

(zo) “বিপদ মূল্যায়ন” ৰ অৰ্থ হ’ল তলত দিয়া পদক্ষেপসমূহৰে গঠিত বৈজ্ঞানিকভাৱে ভিত্তিক প্ৰক্ৰিয়া: (i) বিপদ চিনাক্তকৰণ, (ii) বিপদৰ বৈশিষ্ট্য নিৰ্ণয়; (iii) সংস্পৰ্শৰ মূল্যায়ন, আৰু (iv) বিপদৰ বৈশিষ্ট্য;

(zp) “বিপদ যোগাযোগ” ৰ অৰ্থ হ’ল বিপদ মূল্যায়ক, বিপদ পৰিচালক, গ্ৰাহক, উদ্যোগ, শৈক্ষিক সম্প্ৰদায় আৰু অন্যান্য আগ্ৰহী পক্ষসমূহৰ মাজত বিপদ, বিপদ-সম্পৰ্কীয় কাৰক আৰু বিপদৰ ধাৰণা সম্পৰ্কে সমগ্ৰ বিপদ বিশ্লেষণ

প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজত তথ্য আৰু মতামতৰ পাৰস্পৰিক বিনিময় বিপদ মূল্যায়নৰ তথ্যসমূহৰ ব্যাখ্যা আৰু বিপদ ব্যৱস্থাপনাৰ সিদ্ধান্তৰ ভিত্তি;

(zq) “বিপদ ব্যৱস্থাপনা” বোলে গ্ৰাহকৰ স্বাস্থ্য সুৰক্ষা আৰু ন্যায্য বাণিজ্যিক পদ্ধতিৰ প্ৰসাৰৰ বাবে বিপদ মূল্যায়ন আৰু অন্যান্য কাৰকসমূহ বিবেচনা কৰা সকলো আগ্ৰহী পক্ষৰ সৈতে আলোচনা কৰি নীতি বিকল্পসমূহৰ মূল্যায়নৰ প্ৰক্ৰিয়াক, বিপদ মূল্যায়নৰ পৰা পৃথক, আৰু, যদি প্ৰয়োজন হয়, উপযুক্ত প্ৰতিৰোধ আৰু নিয়ন্ত্ৰণ বিকল্প নিৰ্বাচন কৰা;

(zr) ইয়াৰ ব্যাকৰণগত ভিন্নতা আৰু সম্পৰ্কীয় অভিব্যক্তিৰ সৈতে “বিক্ৰী” ৰ অৰ্থ হ’ল খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰীৰ বিক্ৰী, সেয়া নগদ ধনৰ বাবে হওক বা ঋণত হওক বা বিনিময়ৰ দ্বাৰা হওক আৰু পাইকাৰী বা খুচুৰা বিক্ৰীৰ দ্বাৰা হওক, মানুহৰ ব্যৱহাৰ বা ব্যৱহাৰৰ বাবে বা বিশ্লেষণৰ বাবে হওক, আৰু ইয়াত বিক্ৰীৰ বাবে চুক্তি, বিক্ৰীৰ বাবে প্ৰস্তাৱ, বিক্ৰীৰ বাবে উন্মোচন কৰা বা এনে কোনো সামগ্ৰী বিক্ৰীৰ বাবে ৰখাটো অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে, আৰু এনে কোনো সামগ্ৰী বিক্ৰী কৰাৰ প্ৰচেষ্টাও অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে;

(zs) “নমুনা” বোলে এই আইনৰ বিধান বা ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত যিকোনো নিয়ম আৰু বিধানৰ অধীনত লোৱা খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰীৰ নমুনা;

(zt) “নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা” বোলে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই কৰা নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা;

(zu) “মানক”, খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰীৰ সম্পৰ্কত, খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই অধিসূচনা কৰা মানসমূহক বুজায়;

(zv) কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলৰ সম্পৰ্কত “ৰাজ্য চৰকাৰ” বোলে সংবিধানৰ 239 নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে নিযুক্তি দিয়া সেই কেন্দ্ৰীয় ভূখণ্ডৰ প্ৰশাসকক বুজায়;

(zw) “পদাৰ্থ”ই যিকোনো প্ৰাকৃতিক বা কৃত্ৰিম পদাৰ্থ বা অন্য পদাৰ্থক সামৰি লয়, সেয়া কঠিন অৱস্থাত হওক বা তৰল ৰূপত হওক বা গেছ বা বাষ্পৰ আকাৰত হওক;

(zx) “অমান্য” খাদ্যৰ কোনো সামগ্ৰীক অমান্য বুলি গণ্য কৰা হ’ব যদিহে ই নিৰ্দিষ্ট মানদণ্ড পূৰণ নকৰে কিন্তু খাদ্যৰ সামগ্ৰীটোক অসুৰক্ষিত কৰি তুলিব পৰাকৈ নহয়;

(zy) “বিচাৰমূলক” বোলে ধাৰা 70 ৰ অধীনত স্থাপিত খাদ্য সুৰক্ষা আপীল ন্যায়াধিকৰণক বুজায়;

(zz) “অসুৰক্ষিত খাদ্য” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল এনে খাদ্যৰ বস্তু যাৰ প্ৰকৃতি, পদাৰ্থ বা গুণগত মান ইমানেই প্ৰভাৱিত হয় যে ই স্বাস্থ্যৰ বাবে ক্ষতিকাৰক কৰি তোলে :—

(i) পণ্যটোৰ দ্বাৰা, বা ইয়াৰ পেকেজৰ দ্বাৰা, যিটো সম্পূৰ্ণৰূপে বা আংশিকভাৱে হওক, বিষাক্ত বা ক্ষতিকাৰক পদাৰ্থৰে গঠিত; অথবা

(ii) সম্পূৰ্ণৰূপে বা আংশিকভাৱে যিকোনো লেতেৰা, পচি যোৱা, পচি যোৱা, পচি যোৱা বা ৰোগীয়া প্ৰাণীজাতীয় পদাৰ্থ বা শাক-পাচলিৰ পদাৰ্থৰে গঠিত সামগ্ৰীৰ দ্বাৰা; অথবা

(iii) ইয়াৰ অস্বাস্থ্যকৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণ বা সেই সামগ্ৰীত কোনো ক্ষতিকাৰক পদাৰ্থৰ উপস্থিতিৰ বাবে; অথবা

(iv) সম্পূৰ্ণৰূপে বা আংশিকভাৱে হওক যিকোনো নিম্ন বা সস্তা পদাৰ্থৰ বিকল্পৰ দ্বাৰা; অথবা

(v) প্ৰত্যক্ষভাৱে বা উপাদান হিচাপে কোনো পদাৰ্থ যোগ কৰি যিটো অনুমোদিত নহয়; অথবা

(vi) ইয়াৰ যিকোনো গঠনকাৰীক সম্পূৰ্ণৰূপে বা আংশিকভাৱে বিমূৰ্ত কৰি; অথবা

(vii) বস্তুটো ইমানেই ৰঙীন, সোৱাদযুক্ত বা আৱৰণযুক্ত, গুড়ি বা পলিচ কৰা, যাতে বস্তুটোৰ ক্ষতি বা লুকুৱাই ৰখা হয় বা প্ৰকৃততে থকাতকৈ ভাল বা অধিক মূল্যৰ যেন দেখা যায়; অথবা

(viii) ইয়াৰ সন্দৰ্ভত নিৰ্দিষ্ট কৰা ৰঙৰ বাহিৰে আন কোনো ৰং কৰা পদাৰ্থ বা সংৰক্ষক পদাৰ্থৰ উপস্থিতিৰ দ্বাৰা; অথবা

(ix) সামগ্ৰীটো কৃমি, ভেকুলী বা পোক-পৰুৱাৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত বা আক্ৰান্ত হোৱাৰ দ্বাৰা; অথবা

- (x) ইয়াক প্ৰস্তুত কৰা, পেক কৰা বা অস্বাস্থ্যকৰ অৱস্থাত ৰখাৰ ফলত; অথবা
- (xi) ইয়াৰ ভুল ব্ৰেণ্ড বা অমান্য বা বহিৰ্জাতীয় পদাৰ্থ থকা খাদ্য হোৱাৰ বাবে; অথবা
- (xii) নিয়ম অনুসৰি নিৰ্দিষ্ট পৰিমাণতকৈ অধিক কীটনাশক আৰু অন্যান্য দূষক পদাৰ্থ থকাৰ ফলত।
- (2) এই আইনত জন্ম-কাশ্মীৰ ৰাজ্যত বলবৎ নোহোৱা আইনৰ যিকোনো উল্লেখ, সেই ৰাজ্যৰ সম্পৰ্কত, সেই ৰাজ্যত বলবৎ হোৱা সংশ্লিষ্ট আইন, যদি আছে, তেন্তে উল্লেখ কৰা বুলি ধৰি লোৱা হ'ব।

অধ্যায় 2

ভাৰতৰ খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মানদণ্ড কৰ্তৃপক্ষ

4. ভাৰতৰ খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মান প্ৰাধিকৰণ স্থাপন-

- (1) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে অধিসূচনাৰ জৰিয়তে ভাৰতৰ খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মানক প্ৰাধিকৰণ নামেৰে জনাজাত এটা সংস্থা গঠন কৰিব যাতে এই আইনৰ অধীনত প্ৰদান কৰা ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে, আৰু ইয়াক নিযুক্ত কৰা কামসমূহ সম্পন্ন কৰিব পাৰে।
- (2) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা নামেৰে এটা কৰ্পৰেট সংস্থা হ'ব, যাৰ চিৰন্তন উত্তৰাধিকাৰ আৰু স্থাৱৰ আৰু স্থাৱৰ উভয় সম্পত্তি অধিগ্ৰহণ, ধৰি ৰখা আৰু নিষ্পত্তি কৰাৰ ক্ষমতা থকা ছীল থাকিব আৰু চুক্তিবদ্ধ হ'ব আৰু উক্ত নামেৰে মামলা কৰিব লাগিব বা মামলা কৰা হ'ব।
- (3) খাদ্য প্ৰাধিকৰণৰ মুখ্য কাৰ্যালয় দিল্লীত থাকিব।
- (4) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই ভাৰতৰ আন যিকোনো স্থানত নিজৰ কাৰ্যালয় স্থাপন কৰিব পাৰে।

5. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ গঠন আৰু ইয়াৰ অধ্যক্ষ আৰু অন্যান্য সদস্য নিযুক্তিৰ অৰ্হতা-

- (1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ এগৰাকী অধ্যক্ষ আৰু তলত উল্লেখ কৰা বাইশজন সদস্যৰে গঠিত হ'ব যাৰ ভিতৰত এক তৃতীয়াংশ মহিলা হ'ব, যথা-
- (a) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিযুক্তি দিবলগীয়া ভাৰত চৰকাৰৰ যুটীয়া সচিবৰ পদবীৰ তলত নথকা সাতজন সদস্যই ক্ৰমে -
- কৃষি,
 - বাণিজ্য,
 - গ্ৰাহক পৰিক্ৰমা,
 - খাদ্য প্ৰক্ৰিয়াকৰণ,
 - স্বাস্থ্য,
 - বিধানসভাৰ বিষয়,
 - ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ,
- যিসকল কাৰ্যনিৰ্বাহকভাৱে সদস্য হ'ব;
- (b) খাদ্য উদ্যোগৰ দুজন প্ৰতিনিধি যাৰ এজন ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগৰ হ'ব;
- (c) গ্ৰাহক সংস্থাসমূহৰ পৰা দুজন প্ৰতিনিধি;
- (d) তিনিগৰাকী বিশিষ্ট খাদ্য প্ৰযুক্তিবিদ বা বিজ্ঞানী;
- (e) প্ৰতি তিনি বছৰৰ মূৰে মূৰে ঘূৰণীয়াকৈ পাঁচজন সদস্য নিযুক্তি দিয়া হ'ব, ৰাজ্য আৰু কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলসমূহক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিবলৈ প্ৰথম তফাতিত উল্লেখ কৰা জ'নসমূহৰ পৰা ক্ৰমিকভাৱে এজনকৈ;
- (f) কৃষক সংগঠনক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিবলৈ দুজন ব্যক্তি;
- (g) খুচুৰা বিক্ৰেতা সংস্থাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিবলৈ এজন ব্যক্তি।

(2) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অধ্যক্ষ আৰু অন্যান্য সদস্যসকলক এনেদৰে নিযুক্তি দিয়া হ'ব যাতে দক্ষতাৰ উচ্চতম মানদণ্ড, প্ৰাসংগিক বিশেষজ্ঞতাৰ বহল পৰিসৰ নিশ্চিত কৰিব পৰা যায় আৰু দেশৰ ভিতৰত সম্ভৱপৰ বহল ভৌগোলিক বিতৰণক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব লাগিব।

(3) অধ্যক্ষক কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে খাদ্য বিজ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰত বিশিষ্ট ব্যক্তিৰ মাজৰ পৰা বা প্ৰশাসনৰ পৰা যিসকল ব্যক্তিৰ সৈতে জড়িত হৈ আছে আৰু হয় সেই পদত অধিষ্ঠিত হৈছে বা নাই, তেওঁলোকৰ মাজৰ পৰা নিযুক্তি দিব ভাৰত চৰকাৰৰ সচিব পদৰ তলত।

(4) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অধ্যক্ষ আৰু পদমৰ্মে সদস্যৰ বাহিৰে অন্য সদস্যসকলক বাছনি সমিতিৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিযুক্তি দিব।

(5) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অধ্যক্ষ বা পদমৰ্যাদাৰ সদস্যৰ বাহিৰে আন সদস্যই আন কোনো পদবীত অধিষ্ঠিত নহ'ব।

6. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অধ্যক্ষ আৰু সদস্য নিৰ্বাচনৰ বাবে নিৰ্বাচন সমিতি-

(1) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে অধ্যক্ষ আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ পদত সদস্যৰ বাহিৰেও অন্য সদস্যসকলক নিৰ্বাচনৰ উদ্দেশ্যে –

(a) মন্ত্ৰীসভা সচিব – অধ্যক্ষ,

(b) আহ্বায়ক হিচাপে মন্ত্ৰালয় বা এই আইনখনৰ প্ৰশাসনৰ বাবে দায়বদ্ধ বিভাগৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত সচিব – সদস্য,

(c) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ স্বাস্থ্য, বিধান আৰু কৰ্মী – সদস্যৰ সৈতে জড়িত মন্ত্ৰালয় বা বিভাগসমূহৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত সচিব,

(d) ৰাজহুৱা উদ্যোগ নিৰ্বাচন ব'ৰ্ডৰ অধ্যক্ষ – সদস্য,

(e) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ দ্বাৰা মনোনীত হ'বলগীয়া এজন বিশিষ্ট খাদ্য প্ৰযুক্তিবিদ – সদস্য।

ব্যাখ্যা– দফা (e)ৰ উদ্দেশ্যে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে যিকোনো ৰাষ্ট্ৰীয় গৱেষণা বা কাৰিকৰী প্ৰতিষ্ঠানৰ সঞ্চালক বা মুৰব্বী পদত অধিষ্ঠিত ব্যক্তিৰ মাজৰ পৰা এজন ব্যক্তিক মনোনীত কৰিব লাগিব, যিয়েই নহওক কিয়।

(2) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে অধ্যক্ষ বা খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কোনো সদস্যৰ মৃত্যু, পদত্যাগ, বা অপসাৰণৰ কাৰণে কোনো খালী পদৰ সৃষ্টি হোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা দুমাহৰ ভিতৰত আৰু চুপাৰ এনুৱেশ্যন বা কাৰ্যকাল সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ তিনি মাহৰ আগতে অধ্যক্ষ বা সেই কৰ্তৃপক্ষৰ যিকোনো সদস্যৰ কাৰ্যালয়ত খালী পদ পূৰণৰ বাবে বাছনি সমিতিৰ উল্লেখ কৰিব।

(3) বাছনি সমিতিয়ে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অধ্যক্ষ আৰু সদস্যৰ নিৰ্বাচন চূড়ান্ত কৰিব লাগিব, যি তাৰিখৰ পৰা ইয়াৰ উল্লেখ কৰা হৈছে তাৰ পৰা দুমাহৰ ভিতৰত।

(4) বাছনি সমিতিখনে নিজৰ নাম উল্লেখ কৰা প্ৰতিটো খালী পদৰ বাবে দুটা নামৰ পেনেল এটাৰ পৰামৰ্শ দিব।

(5) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অধ্যক্ষ বা অন্য সদস্য হিচাপে নিযুক্তিৰ বাবে কোনো ব্যক্তিক পৰামৰ্শ দিয়াৰ আগতে বাছনি সমিতিয়ে নিজকে সন্তুষ্ট কৰিব লাগিব যে এনে ব্যক্তিৰ কোনো আৰ্থিক বা অন্যান্য স্বার্থ নাই, যিয়ে সদস্য হিচাপে তেওঁৰ কাম-কাজত পক্ষপাতিত্বমূলক প্ৰভাৱ পেলাৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে।

(6) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কোনো অধ্যক্ষ বা আন সদস্যৰ নিযুক্তি কেৱল বাছনি সমিতিৰ কোনো খালী পদৰ কাৰণে অবৈধ নহ'ব।

7. অধ্যক্ষ আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সদস্যৰ কাৰ্যকাল, দৰমহা, ভাট্টা আৰু অন্যান্য সেৱাৰ চৰ্ত-

(1) অধ্যক্ষ আৰু পদত সদস্যৰ বাহিৰে আন সদস্যসকলে তেওঁলোকে নিজৰ কাৰ্যালয়ত প্ৰৱেশ কৰাৰ তাৰিখৰ পৰা তিনি বছৰৰ বাবে কাৰ্যকালত থাকিব লাগিব, আৰু আৰু তিনি বছৰৰ বাবে পুনৰ নিযুক্তিৰ বাবে যোগ্য হ'ব:

যদিহে অধ্যক্ষই পয়ষষ্ঠি বছৰ বয়স হোৱাৰ পিছত সেইদৰে কাৰ্যভাৰ গ্ৰহণ নকৰিব।

(a) অধ্যক্ষৰ ক্ষেত্ৰত পয়ষষ্ঠি বছৰ বয়স, আৰু

(b) কোনো সদস্যৰ ক্ষেত্ৰত বয়স বাষষ্ঠি বছৰ।

(2) অধ্যক্ষ আৰু পদমৰ্যাদাৰ সদস্যৰ বাহিৰেও সদস্যসকলৰ সেৱাৰ অন্যান্য চৰ্ত আৰু নিয়মসমূহ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰিব পৰাকৈ হ'ব।

(3) অধ্যক্ষ আৰু প্ৰতিজন সদস্যই নিজৰ কাৰ্যালয়ত প্ৰৱেশ কৰাৰ আগতে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা ধৰণে আৰু এনেদৰে আৰু কৰ্তৃত্বৰ আগত পদ আৰু গোপনীয়তাৰ শপত গ্ৰহণ আৰু স্বাক্ষৰ কৰিব লাগিব।

(4) উপ-ধাৰাত সন্নিবিষ্ট যিকোনো কথাৰ সত্ত্বেও অধ্যক্ষ বা যিকোনো সদস্যই –

(a) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক তিনিমাহতকৈ কম নহয় জাননী লিখিতভাৱে দি নিজৰ পদত্যাগ কৰা; অথবা

(b) ধাৰা ৮ৰ বিধান অনুসৰি নিজৰ কাৰ্যালয়ৰ পৰা আঁতৰাই দিয়া হ'ব।

(5) অধ্যক্ষ বা সেই হিচাপে কাৰ্যভাৰ গ্ৰহণ কৰা বন্ধ কৰা যিকোনো সদস্যই খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ বা কোনো ৰাজ্যিক কৰ্তৃপক্ষৰ আগত কোনো ব্যক্তিক কোনো ধৰণে প্ৰতিনিধিত্ব নকৰিব।

8. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অধ্যক্ষ আৰু সদস্যক অপসাৰণ কৰা-

(1) ধাৰা 7 ৰ উপ-ধাৰা (1)ত থকা যিকোনো কথাৰ সত্ত্বেও, কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে আদেশৰ দ্বাৰা, অধ্যক্ষ বা আন কোনো সদস্যক পদৰ পৰা অপসাৰণ কৰিব পাৰে, যদিহে অধ্যক্ষ বা ক্ষেত্ৰ অনুসৰি, তেনে অন্য সদস্য, —

(a) ঋণহীন বুলি ৰায় দিয়া হৈছে; অথবা

(b) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ মতে নৈতিক অসৎ কাৰ্যৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত কৰা হৈছে; অথবা

(c) সদস্য হিচাপে কাম কৰিবলৈ শাৰীৰিক বা মানসিকভাৱে অক্ষম হৈ পৰা; অথবা

(d) সদস্য হিচাপে তেওঁৰ কাৰ্যকলাপত পক্ষপাতিত্বমূলক প্ৰভাৱ পেলোৱাৰ সম্ভাৱনা থকা আৰ্থিক বা অন্যান্য স্বার্থ লাভ কৰিছে; অথবা

(e) নিজৰ পদবীৰ ইমানেই অপব্যৱহাৰ কৰিছে যে তেওঁৰ পদবী অব্যাহত ৰখাটো জনস্বার্থৰ প্ৰতি ক্ষতিকাৰক কৰি তুলিছে।

(2) উপধাৰা (1)ৰ দফা (d) আৰু (e)ৰ অধীনত কোনো সদস্যক আঁতৰাই দিয়া নহ'ব যদিহে তেওঁক বিষয়টোৰ শুনানিৰ যুক্তিসংগত সুযোগ দিয়া নহয়।

9. খাদ্য প্ৰাধিকৰণৰ বিষয়া আৰু অন্যান্য কৰ্মচাৰী-

(1) ভাৰত চৰকাৰৰ অতিৰিক্ত সম্পাদকৰ পদবীৰ তলত নহয়, খাদ্য প্ৰাধিকৰণৰ এজন মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়া থাকিব, যিজন কৰ্তৃপক্ষৰ সদস্য-সচিব হ'ব, যাক কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিযুক্তি দিব।

(2) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ অনুমোদন সাপেক্ষে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কাম-কাজ নিষ্পাদনৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োজনীয় অন্যান্য বিষয়া-কৰ্মচাৰীৰ সংখ্যা, প্ৰকৃতি আৰু শ্ৰেণী নিৰ্ধাৰণ কৰিব পাৰে।

(3) মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়া, বিষয়া, আৰু অন্যান্য কৰ্মচাৰীক প্ৰদান কৰিবলগীয়া দৰমহা আৰু ভাট্টা আৰু সেৱাৰ অন্যান্য চৰ্তসমূহ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ অনুমোদন সাপেক্ষে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰিব পৰা হ'ব।

10. মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়াৰ কাৰ্য্য-

(1) মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়া খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ আইনী প্ৰতিনিধি হ'ব আৰু ইয়াৰ বাবে –

(a) খাদ্য প্ৰাধিকৰণৰ দৈনন্দিন প্ৰশাসন;

(b) কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতিৰ সৈতে আলোচনা কৰি খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কৰ্ম কাৰ্যসূচীৰ বাবে প্ৰস্তাৱ তৈয়াৰ কৰা;

(c) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই গ্ৰহণ কৰা কামৰ কাৰ্যসূচী আৰু সিদ্ধান্তসমূহ কাৰ্যকৰী কৰা;

(d) বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ বাবে উপযুক্ত বৈজ্ঞানিক, কাৰিকৰী আৰু প্ৰশাসনিক সহায় আগবঢ়োৱাটো নিশ্চিত কৰা;

(e) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই ইয়াৰ ব্যৱহাৰকাৰীসকলৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি নিজৰ কামসমূহ কৰাটো নিশ্চিত কৰা, বিশেষকৈ প্ৰদান কৰা সেৱাসমূহৰ পৰ্যাপ্ততা আৰু লোৱা সময়ৰ ক্ষেত্ৰত;

(f) ৰাজহ আৰু ব্যয়ৰ বিৱৰণী প্ৰস্তুত কৰা আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ বাজেট নিষ্পাদন কৰা; আৰু

(g) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সৈতে যোগাযোগ বিকশিত আৰু বজাই ৰখা, আৰু ইয়াৰ সংশ্লিষ্ট সমিতিসমূহৰ সৈতে নিয়মীয়া আলোচনা নিশ্চিত কৰাৰ বাবে।

(2) প্ৰতি বছৰে মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়াই খাদ্য কৰ্তৃপক্ষক অনুমোদনৰ বাবে দাখিল কৰিব লাগিব –

(a) পূৰ্বৰ বছৰৰ খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সকলো কাৰ্যকলাপ সামৰি লোৱা সাধাৰণ প্ৰতিবেদন;

(b) কামৰ কাৰ্যসূচীসমূহ;

(c) বিগত বছৰৰ বাৰ্ষিক হিচাপ; আৰু

(d) অহা বছৰৰ বাজেট।

(3) মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়াই খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই গ্ৰহণ কৰাৰ পিছত সাধাৰণ প্ৰতিবেদন আৰু কাৰ্যসূচীসমূহ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰসমূহলৈ প্ৰেৰণ কৰিব আৰু প্ৰকাশ কৰিব লাগিব।

(4) মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়াই খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সকলো আৰ্থিক ব্যয়ত অনুমোদন দিব আৰু কৰ্তৃপক্ষৰ কাম-কাজৰ প্ৰতিবেদন কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক দিব।

(5) মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়াই এনে প্ৰবন্ধৰ খাদ্য সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ মোকাবিলা কৰাৰ সময়ত খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰিব।

(6) খাদ্য প্ৰাধিকৰণৰ বিষয়া আৰু অন্যান্য কৰ্মচাৰীৰ ওপৰত প্ৰশাসনিক নিয়ন্ত্ৰণ মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়াৰ থাকিব।

11. কেন্দ্ৰীয় উপদেষ্টা সমিতি-

(1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই অধিসূচনাৰ দ্বাৰা কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতি নামেৰে জনাজাত এখন সমিতি গঠন কৰিব।

(1) কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতিখন খাদ্য উদ্যোগ, কৃষি, গ্ৰাহক, সংশ্লিষ্ট গৱেষণা সংস্থা আৰু খাদ্য পৰীক্ষাগাৰৰ স্বাৰ্থক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিবলৈ দুজনকৈ সদস্যৰে গঠিত হ'ব আৰু খাদ্য সুৰক্ষাৰ সকলো আয়ুক্ত, আৰু বৈজ্ঞানিক সমিতিৰ অধ্যক্ষ পদত সদস্য হ'ব।

(3) কৃষি, পশুপালন আৰু দুগ্ধ উৎপাদন, জৈৱ প্ৰযুক্তি, বাণিজ্য আৰু উদ্যোগ, গ্ৰাহক পৰিক্ৰমা, পৰিৱেশ আৰু বন, খাদ্য সংসাধন উদ্যোগ, স্বাস্থ্য, পঞ্চায়তী ৰাজ, ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ আদি বিষয়ত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সংশ্লিষ্ট মন্ত্ৰালয় বা বিভাগসমূহৰ প্ৰতিনিধি আৰু খাদ্য আৰু ৰাজহুৱা বিতৰণ বা চৰকাৰী প্ৰতিষ্ঠান বা সংগঠন আৰু চৰকাৰী স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত কৃষকসকলক কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতিৰ আলোচনালৈ আমন্ত্ৰিত কৰা হ'ব।

(4) মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়া কেন্দ্ৰীয় উপদেষ্টা সমিতিৰ পদমৰ্মে অধ্যক্ষ হ'ব।

(5) কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতিয়ে নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা ব্যৱসায়ৰ লেনদেনকে ধৰি এনে পদ্ধতিৰ নিয়ম মানি চলিব লাগিব।

12. কেন্দ্ৰীয় উপদেষ্টা সমিতিৰ কাম-কাজ-

(1) কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতিয়ে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু খাদ্যৰ ক্ষেত্ৰত কাম কৰা বলবৎকাৰী সংস্থা আৰু সংগঠনৰ মাজত ঘনিষ্ঠ সহযোগিতা নিশ্চিত কৰিব।

(2) কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতিয়ে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষক এই সন্দৰ্ভত পৰামৰ্শ দিব –

(a) এই ধাৰা অনুসৰি নিজৰ কৰ্তব্য পালন কৰা আৰু বিশেষকৈ খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কৰ্ম কাৰ্যসূচীৰ বাবে প্ৰস্তাৱ প্ৰস্তুত কৰাত,

(b) কামক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়াৰ ওপৰত,

(c) সম্ভাৱ্য বিপদসমূহ চিনাক্ত কৰা,

(d) জ্ঞানৰ সমষ্টি, আৰু...

(e) নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা অন্যান্য কাৰ্য্যসমূহ।

(3) কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতিৰ অধ্যক্ষৰ আমন্ত্ৰণত বা কমেও এক তৃতীয়াংশ সদস্যৰ অনুৰোধত, আৰু বছৰত তিনিবাৰতকৈ কম নহয়, নিয়মিতভাৱে বৈঠক হ'ব লাগিব।

13. বৈজ্ঞানিক পেনেল-

(1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই বৈজ্ঞানিক পেনেল স্থাপন কৰিব, য'ত স্বতন্ত্ৰ বৈজ্ঞানিক বিশেষজ্ঞ থাকিব।

(2) বৈজ্ঞানিক পেনেলে নিজৰ আলোচনাত সংশ্লিষ্ট উদ্যোগ আৰু গ্ৰাহক প্ৰতিনিধিক আমন্ত্ৰণ জনাব।

(3) উপ-অনুচ্ছেদ (1)ৰ বিধানসমূহৰ কোনো ক্ষতি নকৰাকৈ খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই নিম্নোক্ত বিষয়সমূহৰ ওপৰত পেনেলসমূহৰ উপৰিও যিমানখিনি বৈজ্ঞানিক পেনেল প্ৰয়োজনীয় বুলি বিবেচনা কৰে সিমানবোৰ বৈজ্ঞানিক পেনেল স্থাপন কৰিব পাৰে:

(a) খাদ্যৰ সংযোজক, সোৱাদযুক্ত, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ সহায়ক আৰু খাদ্যৰ সংস্পৰ্শত থকা সামগ্ৰী;

(b) কীটনাশক আৰু এণ্টিবায়টিক অৱশিষ্ট;

(c) জেনেটিকভাৱে পৰিৱৰ্তিত জীৱ আৰু খাদ্য;

(d) কাৰ্যক্ষম খাদ্য, নিউট্ৰাচিউটিকেল, খাদ্য সামগ্ৰী আৰু অন্যান্য অনুরূপ সামগ্ৰী;

(e) জৈৱিক বিপদ;

(f) খাদ্য শৃংখলত থকা দূষক;

(g) লেবেল লগোৱা; আৰু

(h) নমুনা আৰু বিশ্লেষণৰ পদ্ধতি।

(4) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই সময়ে সময়ে নতুন সদস্য সংযোজন কৰি বা বৰ্তমানৰ সদস্য বাদ দি বা ক্ষেত্ৰ অনুসৰি পেনেলৰ নাম সলনি কৰি বৈজ্ঞানিক পেনেল পুনৰ গঠন কৰিব পাৰে।

14. বৈজ্ঞানিক সমিতি-

(1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই বৈজ্ঞানিক সমিতি গঠন কৰিব যিখন বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ অধ্যক্ষ আৰু কোনো এটা বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ অন্তৰ্গত বা সংযুক্ত নহোৱা ছয়জন স্বতন্ত্ৰ বৈজ্ঞানিক বিশেষজ্ঞৰে গঠিত হ'ব।

(2) বৈজ্ঞানিক সমিতিখন খাদ্য কৰ্তৃপক্ষক বৈজ্ঞানিক মতামত প্ৰদান কৰাৰ দায়িত্ব ল'ব, আৰু প্ৰয়োজন সাপেক্ষে ৰাজহুৱা শুনানিৰ আয়োজন কৰাৰ ক্ষমতা থাকিব।

(3) বৈজ্ঞানিক মতামত পদ্ধতিৰ সামঞ্জস্যতা নিশ্চিত কৰিবলৈ আৰু বিশেষকৈ বৈজ্ঞানিক পেনেলসমূহৰ কাম-কাজ পদ্ধতি গ্ৰহণ আৰু কৰ্ম পদ্ধতিৰ সমন্বয়ৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োজনীয় সাধাৰণ সমন্বয়ৰ বাবে বৈজ্ঞানিক সমিতিৰ দায়িত্ব থাকিব।

(4) বৈজ্ঞানিক সমিতিখনে এটাতকৈ অধিক বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ ক্ষমতাৰ অন্তৰ্গত বহুখণ্ডীয় বিষয়সমূহৰ ওপৰত, আৰু কোনো বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ ক্ষমতাৰ ভিতৰত নপৰা বিষয়সমূহৰ ওপৰত মতামত আগবঢ়াব লাগিব।

(5) য'তেই প্ৰয়োজন হয়, আৰু বিশেষকৈ বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ কোনো এটাৰ ক্ষমতাৰ ভিতৰত নপৰা বিষয়ৰ ক্ষেত্ৰত বৈজ্ঞানিক সমিতিখনে কৰ্মগোট গঠন কৰিব আৰু এনে ক্ষেত্ৰত কাম কৰাসকলৰ বিশেষজ্ঞতাৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিব বৈজ্ঞানিক মতামত প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ সময়ত গোটসমূহক গঠন কৰা হয়।

15. বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ পদ্ধতি-

(1) বৈজ্ঞানিক সমিতিৰ সদস্যসকল, যিসকল বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ সদস্য নহয় আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ সদস্যসকলক খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই নিযুক্তি দিব, তিনি বছৰৰ বাবে, যি সেই সময়ছোৱাৰ বাবে নবীকৰণযোগ্য হ'ব, আৰু... খালী পদৰ

জাননী সংশ্লিষ্ট আগশাৰীৰ বৈজ্ঞানিক প্ৰকাশনসমূহত আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ ৱেবছাইটত আগ্ৰহ প্ৰকাশৰ আহ্বানৰ বাবে প্ৰকাশ কৰা হ'ব।

- (2) বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলে প্ৰত্যেকেই নিজৰ সদস্যসকলৰ মাজৰ পৰা এজন অধ্যক্ষ বাছনি কৰিব।
- (3) বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলে তেওঁলোকৰ সদস্যসকলৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠতাৰে কাম কৰিব আৰু সদস্যসকলৰ মতামত লিপিবদ্ধ কৰা হ'ব।
- (4) বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ পৰিচালনা আৰু সহযোগিতাৰ পদ্ধতি নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট হ'ব।
- (5) এই পদ্ধতিসমূহ বিশেষভাৱে জড়িত হ'ব –
 - (a) কোনো সদস্যই বৈজ্ঞানিক সমিতি বা বৈজ্ঞানিক পেনেলত ক্ৰমাগতভাৱে কিমানবাৰ কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিব পাৰে;
 - (b) প্ৰতিটো বৈজ্ঞানিক পেনেলত সদস্যৰ সংখ্যা;
 - (c) বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ সদস্যসকলৰ খৰচ পুনৰ আদায়ৰ পদ্ধতি;
 - (d) বৈজ্ঞানিক মতামতৰ বাবে কাম আৰু অনুৰোধসমূহ বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলক কিদৰে নিযুক্তি দিয়া হয়;
 - (e) বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ কৰ্মগোট গঠন আৰু সংগঠন, আৰু সেই কৰ্মগোটসমূহত বাহ্যিক বিশেষজ্ঞসকলক অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ সম্ভাৱনা;
 - (f) বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ সভালৈ পৰ্যবেক্ষকক আমন্ত্ৰণ জনোৱাৰ সম্ভাৱনা;
 - (g) ৰাজহুৱা শুনানি আয়োজনৰ সম্ভাৱনা; আৰু
 - (h) সভাৰ কোৰাম, সভাৰ জাননী, সভাৰ কাৰ্যসূচী আৰু এনে আন বিষয়।

16. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কৰ্তব্য আৰু কাম-

- (1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কৰ্তব্য হ'ব খাদ্যৰ উৎপাদন, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ, বিতৰণ, বিক্ৰী আৰু আমদানি নিয়ন্ত্ৰণ আৰু নিৰীক্ষণ কৰা যাতে নিৰাপদ আৰু স্বাস্থ্যকৰ খাদ্য নিশ্চিত হয়।
- (2) উপ-ধাৰা (1)ৰ বিধানসমূহৰ কোনো ক্ষতি নকৰাকৈ খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই নিয়মৰ দ্বাৰা উল্লেখ কৰিব পাৰে –
 - (a) খাদ্যৰ সামগ্ৰীৰ সম্পৰ্কত মানদণ্ড আৰু নিৰ্দেশনা আৰু এই আইনৰ অধীনত অধিসূচিত বিভিন্ন মানদণ্ড বলবৎ কৰাৰ বাবে উপযুক্ত ব্যৱস্থা নিৰ্দিষ্ট কৰা;
 - (b) খাদ্য সংযোজক, শস্যৰ দূষক, কীটনাশকৰ অৱশিষ্ট, পশু চিকিৎসা ঔষধৰ অৱশিষ্ট, গধুৰ ধাতু, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ সহায়ক, মাইকো-টক্সিন, এণ্টিবায়টিক আৰু ঔষধবিজ্ঞানসন্মত সক্ৰিয় পদাৰ্থৰ ব্যৱহাৰৰ সীমা আৰু খাদ্যৰ বিকিৰণ;
 - (c) খাদ্য ব্যৱসায়ৰ বাবে খাদ্য সুৰক্ষা ব্যৱস্থাপনা ব্যৱস্থাৰ প্ৰমাণীকৰণত নিয়োজিত প্ৰমাণীকৰণ সংস্থাসমূহৰ স্বীকৃতিৰ ব্যৱস্থা আৰু নিৰ্দেশনা;
 - (d) ভাৰতলৈ আমদানি কৰা খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰীৰ সম্পৰ্কত পদ্ধতি আৰু গুণগত নিয়ন্ত্ৰণ বলবৎ কৰা;
 - (e) পৰীক্ষাগাৰসমূহৰ স্বীকৃতি প্ৰদান আৰু স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত পৰীক্ষাগাৰসমূহৰ অধিসূচনাৰ বাবে পদ্ধতি আৰু নিৰ্দেশনা;
 - (f) বলবৎকাৰী কৰ্তৃপক্ষৰ মাজত তথ্যৰ নমুনা সংগ্ৰহ, বিশ্লেষণ আৰু বিনিময়ৰ পদ্ধতি;
 - (g) দেশত এই আইনৰ বলবৎকৰণ আৰু প্ৰশাসনৰ জৰীপ চলোৱা;
 - (h) স্বাস্থ্য, পুষ্টি, বিশেষ খাদ্যৰ ব্যৱহাৰ আৰু খাদ্যৰ বাবে খাদ্য শ্ৰেণী ব্যৱস্থাৰ ওপৰত দাবীকে ধৰি খাদ্য লেবেলিং মানদণ্ড; আৰু
 - (i) বিপদ বিশ্লেষণ, বিপদ মূল্যায়ন, বিপদৰ যোগাযোগ আৰু বিপদ ব্যৱস্থাপনা কেনেকৈ আৰু পদ্ধতিৰ অধীনত কৰা হ'ব।

(3) খাদ্য প্ৰাধিকৰণেও –

- (a) খাদ্য সুৰক্ষা আৰু পুষ্টিৰ ওপৰত প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষ প্ৰভাৱ থকা ক্ষেত্ৰত নীতি আৰু নিয়ম প্ৰণয়নৰ বিষয়ত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰসমূহক বৈজ্ঞানিক পৰামৰ্শ আৰু কাৰিকৰী সহায় আগবঢ়োৱা;
- (b) বিশেষভাৱে –
- (i) খাদ্যৰ ব্যৱহাৰ আৰু খাদ্য গ্ৰহণৰ সৈতে জড়িত বিপদৰ সন্মুখীন হোৱা ব্যক্তি;
- (ii) জৈৱিক বিপদৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱ আৰু প্ৰচলন;
- (iii) খাদ্যত থকা দূষক;
- (iv) বিভিন্ন দূষকৰ অৱশিষ্ট;
- (v) উদীয়মান বিপদ চিনাক্তকৰণ; আৰু
- (vi) ৰেপিড এলাৰ্ট ব্যৱস্থাৰ প্ৰৱৰ্তন;
- (c) বিপদ মূল্যায়ন পদ্ধতিৰ বিকাশৰ বাবে প্ৰচাৰ, সমন্বয় আৰু নিৰ্দেশনা জাৰি কৰা আৰু খাদ্যৰ স্বাস্থ্য আৰু পুষ্টিৰ বিপদৰ ওপৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ, ৰাজ্য চৰকাৰ আৰু খাদ্য সুৰক্ষাৰ আয়ুক্তসকললৈ বাৰ্তা নিৰীক্ষণ আৰু পৰিচালনা আৰু প্ৰেৰণ কৰা;
- (d) খাদ্য সুৰক্ষাৰ সন্দৰ্ভত সংকট ব্যৱস্থাপনা পদ্ধতি ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰসমূহক বৈজ্ঞানিক আৰু কাৰিকৰী পৰামৰ্শ আৰু সহায় প্ৰদান কৰা আৰু সংকট ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে সাধাৰণ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা আৰু সংকট ইউনিটৰ সৈতে ঘনিষ্ঠ সহযোগিতাৰে কাম কৰা এই সম্পৰ্কে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে স্থাপন কৰা;
- (e) কাৰ্যকলাপৰ সমন্বয়, তথ্য বিনিময়, যৌথ প্ৰকল্পৰ বিকাশ আৰু ৰূপায়ণ, বিশেষজ্ঞতা আৰু উত্তম পদ্ধতিৰ আদান-প্ৰদানৰ দ্বাৰা বৈজ্ঞানিক সহযোগিতাৰ কাঠামোৰ সুবিধা প্ৰদান কৰাৰ লক্ষ্যৰে সংস্থাসমূহৰ নেটৱৰ্কৰ ব্যৱস্থা স্থাপন কৰা খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ দায়িত্বৰ ভিতৰত থকা পথাৰসমূহ;
- (f) আন্তৰ্জাতিক সংস্থাসমূহৰ সৈতে সহযোগিতা উন্নত কৰাৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰসমূহক বৈজ্ঞানিক আৰু কাৰিকৰী সাহায্য প্ৰদান কৰা;
- (g) জনসাধাৰণ, উপভোক্তা, আগ্ৰহী পক্ষ আৰু সকলো স্তৰৰ পঞ্চায়তসমূহে যাতে উপযুক্ত পদ্ধতি আৰু উপায়ৰ জৰিয়তে দ্ৰুত, নিৰ্ভৰযোগ্য, বস্তুনিষ্ঠ আৰু ব্যাপক তথ্য লাভ কৰে, তাৰ বাবে এনে সকলো পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা;
- (h) খাদ্য ব্যৱসায়ৰ সৈতে জড়িত বা জড়িত হ'ব বিচৰা ব্যক্তিসকলৰ বাবে খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মানদণ্ডৰ প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী তেওঁলোকৰ অঞ্চলৰ ভিতৰত বা বাহিৰত হওক, খাদ্য ব্যৱসায়ৰ পৰিচালক বা কৰ্মচাৰী হিচাপে হওক বা অন্যথা হওক;
- (i) এই আইনৰ উদ্দেশ্যসমূহ পালন কৰিবলৈ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিযুক্ত কৰা অন্য যিকোনো কাম গ্ৰহণ কৰা;
- (j) খাদ্য, অনাময় আৰু ফাইটো-চেনিটেৰী মানদণ্ডৰ বাবে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় কাৰিকৰী মানদণ্ড প্ৰস্তুত কৰাত অৰিহণা যোগোৱা;
- (k) খাদ্য সম্পৰ্কীয় নিৰ্দিষ্ট ব্যৱস্থাসমূহৰ সমতুল্যতাক স্বীকৃতি দিয়াৰ চুক্তি প্ৰস্তুত কৰাত প্ৰাসংগিক আৰু উপযুক্ত হ'লে অৰিহণা যোগোৱা;
- (l) আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় চৰকাৰী আৰু বেচৰকাৰী সংস্থাসমূহে গ্ৰহণ কৰা খাদ্যৰ মানদণ্ডৰ কামৰ সমন্বয়ক প্ৰসাৰ কৰা;
- (m) দেশত গ্ৰহণ কৰা সুৰক্ষাৰ স্তৰ যাতে হ্ৰাস নহয় তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰখাৰ লগতে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় কাৰিকৰী মানদণ্ড আৰু ঘৰুৱা খাদ্য মানদণ্ডৰ মাজত সামঞ্জস্যতা বৃদ্ধি কৰা; আৰু
- (n) খাদ্য সুৰক্ষা আৰু খাদ্যৰ মানদণ্ডৰ বিষয়ে সাধাৰণ সজাগতা বৃদ্ধি কৰা।

(4) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই অযথা পলম নকৰাকৈ ৰাজহুৱা কৰিব লাগিব –

- (a) গ্ৰহণ কৰাৰ ঠিক পিছতেই বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ মতামত;
 - (b) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সদস্য, মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়া, পৰামৰ্শদাতা সমিতিৰ সদস্য আৰু বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু বৈজ্ঞানিক পেনেলৰ সদস্যসকলে কৰা বাৰ্ষিক আগ্ৰহৰ ঘোষণাৰ লগতে যদি আছে, তেন্তে ইয়াৰ সম্পৰ্কত কৰা আগ্ৰহৰ ঘোষণা সভাৰ কাৰ্যসূচীত থকা বস্তুবোৰ;
 - (c) তাৰ বৈজ্ঞানিক অধ্যয়নৰ ফলাফল; আৰু
 - (d) ইয়াৰ কাম-কাজৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন;
- (5) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই সময়ে সময়ে খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মানদণ্ডৰ সৈতে জড়িত বিষয়সমূহৰ ওপৰত খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তক এনে নিৰ্দেশনা দিব পাৰে, যি এই আইনৰ অধীনত নিজৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰাৰ সময়ত এনে নিৰ্দেশনাৰ দ্বাৰা বান্ধ খাব লাগিব;
- (6) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই লাভ কৰা গোপনীয় তথ্যসমূহ তৃতীয় পক্ষৰ আগত প্ৰকাশ বা প্ৰকাশ কৰাৰ কাৰণ নহ'ব, যাৰ বাবে গোপনীয় চিকিৎসাৰ বাবে অনুৰোধ কৰা হৈছে আৰু গ্ৰহণ কৰা হৈছে, কেৱল এনে তথ্যৰ বাহিৰে যিবোৰ পৰিস্থিতিৰ প্ৰয়োজন হ'লে ৰাজহুৱা কৰিব লাগিব, যাতে জনস্বাস্থ্যক সুৰক্ষা দিয়া।

17. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ প্ৰক্ৰিয়া-

- (1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই অধ্যক্ষই নিৰ্দেশ দিয়া সময়ত মুখ্য কাৰ্যালয় বা ইয়াৰ যিকোনো কাৰ্যালয়ত বৈঠকত মিলিত হ'ব লাগিব, আৰু ইয়াৰ সভাত ব্যৱসায়ৰ লেনদেনৰ সম্পৰ্কে এনে পদ্ধতিৰ নিয়ম পালন কৰিব লাগিব (ইয়াৰ সভাত কোৰামকে ধৰি) যিদৰে নিয়মে নিৰ্দিষ্ট কৰিব পাৰে।
- (2) যদি অধ্যক্ষই খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সভাত উপস্থিত থাকিব নোৱাৰে, তেন্তে এই হৈ অধ্যক্ষই মনোনীত কৰা আন কোনো সদস্য আৰু এনে মনোনয়নৰ অনুপস্থিতিত বা কোনো অধ্যক্ষ নাথাকিলে উপস্থিত সদস্যসকলে নিৰ্বাচিত কৰা কোনো সদস্য তেওঁলোকৰ মাজত, সভাত সভাপতিত্ব কৰিব।
- (3) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ যিকোনো বৈঠকৰ পূৰ্বে যিবোৰ প্ৰশ্ন উত্থাপন হয়, সেইবোৰৰ সিদ্ধান্ত উপস্থিত আৰু ভোটদান কৰা সদস্যসকলৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ ভোটৰ দ্বাৰা কৰা হ'ব আৰু ভোটৰ সমতা হ'লে অধ্যক্ষ বা সভাৰ সভাপতিত্ব কৰা ব্যক্তিয়ে সিদ্ধান্ত ল'ব দ্বিতীয় বা নিৰ্বাচনী ভোটদানৰ অধিকাৰ আছে।
- (4) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সকলো আদেশ আৰু সিদ্ধান্ত মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়াৰ দ্বাৰা প্ৰমাণিত হ'ব।
- (5) মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়াই খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ বৈঠকত অংশগ্ৰহণ কৰিব কিন্তু ভোটাধিকাৰ নোহোৱাকৈ।
- (6) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই বৈজ্ঞানিক সমিতিৰ অধ্যক্ষক ইয়াৰ সভাত উপস্থিত থাকিবলৈ আমন্ত্ৰণ জনাব পাৰে কিন্তু ভোটাধিকাৰ নোহোৱাকৈ।
- (7) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সংবিধানত কোনো খালী পদ বা দোষৰ অস্তিত্বৰ ভিত্তিত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কোনো কাৰ্য বা কাৰ্যবিধিক প্ৰশ্ন বা বাতিল কৰা নহ'ব।

অধ্যায় 3

খাদ্য সুৰক্ষাৰ সাধাৰণ নীতিসমূহ

18. প্ৰশাসনৰ আইনত মানি চলিবলগীয়া সাধাৰণ নীতি-

(1) এই আইনৰ বিধানসমূহ কাৰ্যকৰী কৰাৰ সময়ত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ, ৰাজ্য চৰকাৰ, খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু অন্যান্য সংস্থাসমূহ, ক্ষেত্ৰ অনুসৰি, তলত উল্লেখ কৰা নীতিসমূহৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হ'ব লাগিব যথা:-

(a) খাদ্য সুৰক্ষাৰ মানদণ্ড আৰু পদ্ধতিৰ সন্দৰ্ভত সকলো ধৰণৰ খাদ্য ব্যৱসায়ৰ ন্যায্য পদ্ধতিকে ধৰি মানৱ জীৱন আৰু স্বাস্থ্যৰ সুৰক্ষা আৰু গ্ৰাহকৰ স্বাৰ্থৰ সুৰক্ষাৰ উপযুক্ত স্তৰ লাভ কৰাৰ চেষ্টা কৰা;

(b) বিপদ ব্যৱস্থাপনা কৰা হ'ব য'ত বিপদ মূল্যায়নৰ ফলাফল আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ মতে বিবেচনাধীন বিষয়টোৰ সৈতে প্ৰাসংগিক আৰু য'ত চৰ্তসমূহ প্ৰাসংগিক, তেনে অন্যান্য কাৰকসমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখিব লাগিব, যাতে সাধাৰণ লক্ষ্যসমূহ লাভ কৰিব পাৰি নিয়মৰ;

(c) য'ত কোনো নিৰ্দিষ্ট পৰিস্থিতিত উপলব্ধ তথ্যৰ মূল্যায়নৰ ভিত্তিত স্বাস্থ্যৰ ওপৰত ক্ষতিকাৰক প্ৰভাৱৰ সম্ভাৱনা চিনাক্ত কৰা হয় যদিও বৈজ্ঞানিক অনিশ্চয়তা অব্যাহত থাকে, তেনে ক্ষেত্ৰত স্বাস্থ্য সুৰক্ষাৰ উপযুক্ত স্তৰ নিশ্চিত কৰিবলৈ প্ৰয়োজনীয় সাময়িক বিপদ ব্যৱস্থাপনা ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব পাৰি, পৰৱৰ্তী বৈজ্ঞানিক হোৱাৰ অপেক্ষাত অধিক ব্যাপক বিপদৰ মূল্যায়নৰ বাবে তথ্য;

(d) দফা (গ)ৰ ভিত্তিত গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাসমূহ সমানুপাতিক হ'ব লাগিব আৰু স্বাস্থ্য সুৰক্ষাৰ উপযুক্ত স্তৰ লাভ কৰিবলৈ প্ৰয়োজনীয়তাকৈ বাণিজ্যৰ ক্ষেত্ৰত অধিক বাধাপ্ৰাপ্ত নহ'ব, কাৰিকৰী আৰু অৰ্থনৈতিক সম্ভাৱনীয়তা আৰু যুক্তিসংগত আৰু উপযুক্ত বুলি গণ্য কৰা অন্যান্য কাৰকসমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখিব লাগিব বিবেচনাধীন বিষয়টোৰ ওপৰত;

(e) চিনাক্ত কৰা জীৱন বা স্বাস্থ্যৰ প্ৰতি বিপদৰ প্ৰকৃতি আৰু বৈজ্ঞানিক অনিশ্চয়তা স্পষ্ট কৰিবলৈ আৰু অধিক ব্যাপক বিপদৰ মূল্যায়ন কৰিবলৈ প্ৰয়োজনীয় বৈজ্ঞানিক তথ্যৰ ধৰণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাসমূহ যুক্তিসংগত সময়ৰ ভিতৰত পৰ্যালোচনা কৰা হ'ব;

(f) যিবোৰ ক্ষেত্ৰত কোনো খাদ্যই মানুহৰ স্বাস্থ্যৰ বাবে বিপদৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে বুলি সন্দেহ কৰাৰ যুক্তিসংগত ভিত্তি থাকে, তেন্তে সেই বিপদৰ প্ৰকৃতি, গুৰুত্ব আৰু পৰিসৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই উপযুক্ত পদক্ষেপ ল'ব লাগিব স্বাস্থ্যৰ বাবে হোৱা বিপদৰ প্ৰকৃতিৰ বিষয়ে সাধাৰণ জনতাক অৱগত কৰা, খাদ্য বা খাদ্যৰ প্ৰকাৰ, ইয়াৰ দ্বাৰা সৃষ্টি হ'ব পৰা বিপদ, আৰু প্ৰতিৰোধ, হ্ৰাস বা গ্ৰহণ কৰিবলৈ লোৱা বা গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া ব্যৱস্থাসমূহ সম্ভৱপৰ সম্পূৰ্ণভাৱে চিনাক্ত কৰা সেই বিপদটো আঁতৰাই পেলোৱা; আৰু

(g) য'ত খাদ্য সুৰক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ মানি চলাত ব্যৰ্থ হোৱা যিকোনো খাদ্য একে শ্ৰেণী বা বৰ্ণনাৰ খাদ্যৰ বেচ, লট বা চালানৰ অংশ হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত ইয়াৰ বিপৰীত প্ৰমাণ নোহোৱালৈকে ধৰি লোৱা হ'ব যে সেই গোটৰ সকলো খাদ্য, লট বা চালানে সেই প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ মানি চলিব নোৱাৰে।

(2) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই এই আইনৰ অধীনত নিয়মসমূহ প্ৰস্তুত কৰাৰ সময়ত বা মানদণ্ড নিৰ্দিষ্ট কৰাৰ সময়ত—

(a) লক্ষ্য কৰক —

(i) কৃষি পদ্ধতি আৰু পৰিচালনা, সংৰক্ষণ আৰু পৰিবহণৰ অৱস্থাকে ধৰি দেশত প্ৰচলিত পদ্ধতি আৰু পৰিস্থিতি; আৰু...

(ii) আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় মানদণ্ড আৰু পদ্ধতিসমূহ, য'ত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় মানদণ্ড বা পদ্ধতিসমূহ আছে বা প্ৰণয়নৰ প্ৰক্ৰিয়াত আছে, যদিহে এনে প্ৰচলিত পদ্ধতি আৰু চৰ্তসমূহ বা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় মানদণ্ড বা পদ্ধতি বা ইয়াৰ কোনো বিশেষ অংশৰ প্ৰতি

লক্ষ্য ৰাখিলে নহ'ব বুলি মতামত নাথাকে এনে নিয়মৰ লক্ষ্যসমূহ সুৰক্ষিত কৰাৰ বাবে বা য'ত বৈজ্ঞানিক ন্যায্যতা আছে বা য'ত ইয়াৰ ফলত দেশত উপযুক্তভাৱে নিৰ্ধাৰণ কৰা সুৰক্ষাৰ পৰা পৃথক স্তৰৰ সুৰক্ষা হ'ব;

(b) বিপদ বিশ্লেষণৰ ভিত্তিত খাদ্যৰ মানদণ্ড নিৰ্ধাৰণ কৰা, যদিহে এনে বিশ্লেষণ পৰিস্থিতি বা গোচৰৰ প্ৰকৃতিৰ লগত খাপ খোৱা নহয় বুলি মতামত থাকে;

(c) উপলব্ধ বৈজ্ঞানিক প্ৰমাণৰ ভিত্তিত আৰু স্বতন্ত্ৰ, বস্তুনিষ্ঠ আৰু স্বচ্ছ পদ্ধতিৰে বিপদৰ মূল্যায়ন গ্ৰহণ কৰা;

(d) নিয়মাবলী প্ৰস্তুত, মূল্যায়ন আৰু পুনৰীক্ষণৰ সময়ত পোনপটীয়াকৈ বা সকলো স্তৰৰ পঞ্চায়তকে ধৰি প্ৰতিনিধিত্বমূলক সংস্থাৰ জৰিয়তে মুকলি আৰু স্বচ্ছ ৰাজহুৱা পৰামৰ্শ হোৱাটো নিশ্চিত কৰা, যদিহে খাদ্য সুৰক্ষা বা জনসাধাৰণৰ সম্পৰ্কে জৰুৰীকালীনতা আছে বুলি মতামত পোৱা যায় স্বাস্থ্যৰ নিয়মাবলী প্ৰস্তুত বা সংশোধন কৰা হয়, য'ত এনে পৰামৰ্শৰ পৰা বিৰত থাকিব পাৰে:

যদিহে এনে নিয়ম ছমাহতকৈ অধিক সময়ৰ বাবে বলবৎ নহ'ব;

(e) গ্ৰাহকৰ স্বাৰ্থৰ সুৰক্ষা নিশ্চিত কৰিব লাগিব আৰু গ্ৰাহকে তেওঁলোকে গ্ৰহণ কৰা খাদ্যৰ সম্পৰ্কত জ্ঞাত বাছনি কৰাৰ বাবে ভিত্তি প্ৰদান কৰিব লাগিব;

(f) প্ৰতিৰোধ নিশ্চিত –

(i) প্ৰৱঞ্চনামূলক, প্ৰতাৰণামূলক বা অন্যায় বাণিজ্যিক পদ্ধতি যিয়ে গ্ৰাহকক বিপথে পৰিচালিত কৰিব পাৰে বা ক্ষতি কৰিব পাৰে; আৰু

(ii) অসুৰক্ষিত বা দূষিত বা নিম্নমানৰ খাদ্য।

(3) এই আইনৰ বিধানসমূহ কোনো কৃষক বা মাছমৰীয়া বা কৃষি কাৰ্য্যকলাপ বা শস্য বা পশুপালন বা জলজ কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব, আৰু কৃষিক্ষেত্ৰত ব্যৱহৃত বা উৎপাদিত সামগ্ৰী বা কৃষক পৰ্যায়ত বা মাছমৰীয়াই তেওঁৰ কাৰ্য্যকলাপত উৎপাদন কৰা শস্যৰ উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব .

অধ্যায় 4

খাদ্যৰ সামগ্ৰী সম্পৰ্কে সাধাৰণ বিধান

19. খাদ্য যোগকৰণ বা প্ৰক্ৰিয়াকৰণ সহায়ক ব্যৱহাৰ-

খাদ্যৰ কোনো সামগ্ৰীতে কোনো খাদ্য সংযোজক বা প্ৰক্ৰিয়াকৰণ সাহায্য থাকিব নালাগে যদিহে ই এই আইনৰ বিধান আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়ম অনুসৰি নহয়।

ব্যাখ্যা – এই ধাৰাটোৰ উদ্দেশ্যৰ বাবে, “প্ৰক্ৰিয়াকৰণ সহায়ক” বোলে যন্ত্ৰ বা বাচন-বৰ্তন অন্তৰ্ভুক্ত নকৰাকৈ আৰু নিজে খাদ্য উপাদান হিচাপে ব্যৱহাৰ নকৰা, কেঁচামাল, খাদ্য বা ইয়াৰ উপাদানসমূহ পূৰণ কৰিবলৈ প্ৰক্ৰিয়াকৰণত ব্যৱহাৰ কৰা যিকোনো পদাৰ্থ বা সামগ্ৰীক বুজায় পৰিশোধন বা প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ সময়ত এটা নিৰ্দিষ্ট প্ৰযুক্তিগত উদ্দেশ্য আৰু যাৰ ফলত চূড়ান্ত উৎপাদনত অৱশিষ্ট বা ডেৰাইভেটিভৰ অ-ইচ্ছাকৃত কিন্তু অনিবাৰ্য উপস্থিতি হ'ব পাৰে।

20. দূষিত পদাৰ্থ, প্ৰাকৃতিকভাৱে পোৱা বিষাক্ত পদাৰ্থ, গধুৰ ধাতু আদি-

খাদ্যৰ কোনো সামগ্ৰীতে কোনো ধৰণৰ দূষক পদাৰ্থ, প্ৰাকৃতিকভাৱে পোৱা বিষাক্ত পদাৰ্থ আৰু বিষাক্ত পদাৰ্থ বা হৰম'ন বা গধুৰ ধাতু নিয়মত উল্লেখ কৰা পৰিমাণতকৈ অধিক হ'ব নালাগে।

21. কীটনাশক, পশু চিকিৎসা ঔষধৰ অৱশিষ্ট, এণ্টিবায়টিকৰ অৱশিষ্ট আৰু অণুজীৱবিজ্ঞানৰ সংখ্যা-

(1) কোনো খাদ্যৰ সামগ্ৰীতে কীটনাশক বা কীটনাশকৰ অৱশিষ্ট, পশু চিকিৎসা ঔষধৰ অৱশিষ্ট, এণ্টিবায়টিকৰ অৱশিষ্ট, দ্ৰাৱকৰ অৱশিষ্ট, ঔষধবিজ্ঞানসন্মত সক্ৰিয় পদাৰ্থ আৰু অণুজৈৱিক গণনা নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা সহনশীলতাৰ সীমাতকৈ অধিক থাকিব নালাগে।

(2) কীটনাশক আইন, 1968 (1968 চনৰ 46)ৰ অধীনত পঞ্জীয়ন আৰু অনুমোদিত ধূমপানকাৰী পদাৰ্থৰ বাহিৰে খাদ্যৰ সামগ্ৰীত পোনপটীয়াকৈ কোনো কীটনাশক ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰিব।

ব্যাখ্যা – এই ধাৰাৰ উদ্দেশ্যে, –

(1) “কীটনাশকৰ অৱশিষ্ট” বোলে কীটনাশকৰ ব্যৱহাৰৰ ফলত হোৱা খাদ্যত থকা যিকোনো নিৰ্দিষ্ট পদাৰ্থক বুজায় আৰু ইয়াত কীটনাশকৰ যিকোনো ডেবাইভেটিভ, যেনে ৰূপান্তৰ সামগ্ৰী, বিপাকীয় পদাৰ্থ, বিক্ৰিয়াৰ সামগ্ৰী আৰু বিষাক্ততা সম্পৰ্কীয় তাৎপৰ্য্য বুলি বিবেচিত অশুদ্ধিসমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয় আৰু এনে অৱশিষ্টসমূহো অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয় পৰিৱেশৰ পৰা খাদ্যৰ ক্ষেত্ৰলৈ অহা;

(2) “পশু চিকিৎসা ঔষধৰ অৱশিষ্ট”ত যিকোনো পশুজাত সামগ্ৰীৰ যিকোনো খাব পৰা অংশত থকা পিতৃ যৌগ বা ইয়াৰ বিপাকীয় পদাৰ্থ বা দুয়োটাকৈ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয় আৰু সংশ্লিষ্ট পশু চিকিৎসাৰ ঔষধৰ সংশ্লিষ্ট অশুদ্ধিৰ অৱশিষ্ট অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয়।

22. জিনীয়ভাৱে পৰিৱৰ্তিত খাদ্য, জৈৱিক খাদ্য, কাৰ্যক্ষম খাদ্য, মালিকানাধীন খাদ্য আদি-

এই আইন আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত নিয়মৰ অধীনত অন্যথা নিৰ্ধাৰণ কৰা বাদ দি কোনো ব্যক্তিয়ে কোনো নতুন খাদ্য, জিনীয়ভাৱে পৰিৱৰ্তিত খাদ্য সামগ্ৰী, বিকিৰণযুক্ত খাদ্য, জৈৱিক খাদ্য, বিশেষ খাদ্য ব্যৱহাৰৰ বাবে খাদ্য, কাৰ্য্যকৰী খাদ্য, নিউট্ৰাচিউটিকেল, স্বাস্থ্যৰ উৎপাদন, বিতৰণ, বিক্ৰী বা আমদানি কৰিব নোৱাৰিব পৰিপূৰক, মালিকানাধীন খাদ্য আৰু খাদ্যৰ অন্যান্য সামগ্ৰী যিবোৰ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে এই হৈ অৱগত কৰিব পাৰে।

ব্যাখ্যা – এই শিতানৰ উদ্দেশ্যৰ বাবে, –

(1) “বিশেষ খাদ্যৰ বাবে ব্যৱহাৰৰ বাবে খাদ্য বা কাৰ্য্যকৰী খাদ্য বা নিউট্ৰাচিউটিকেল বা স্বাস্থ্য পৰিপূৰক” ৰ অৰ্থ হ’ল:

(a) এনে খাদ্য যিবোৰ বিশেষভাৱে প্ৰক্ৰিয়াকৃত বা বিশেষ খাদ্যৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰিবলৈ প্ৰস্তুত কৰা হয় যিবোৰ কোনো বিশেষ শাৰীৰিক বা শাৰীৰিক অৱস্থা বা নিৰ্দিষ্ট ৰোগ আৰু বিকাৰৰ বাবে বিদ্যমান আৰু যিবোৰক তেনেকৈ উপস্থাপন কৰা হয়, য’ত এই খাদ্য সামগ্ৰীৰ গঠন ৰ গঠনৰ পৰা যথেষ্ট পৃথক হ’ব লাগিব তুলনামূলক প্ৰকৃতিৰ সাধাৰণ খাদ্য, যদি এনে সাধাৰণ খাদ্য থাকে, আৰু ইয়াত তলত উল্লেখ কৰা উপাদানসমূহৰ এটা বা ততোধিক উপাদান থাকিব পাৰে, যেনে:-

(i) উদ্ভিদ বা উদ্ভিদ বা ইয়াৰ অংশ গুড়ি, ঘনীভূত বা পানীত নিষ্কাশন, ইথাইল এলকহল বা হাইড্ৰ’ এলক’লিক নিষ্কাশন, একক বা সংযুক্তভাৱে;

(ii) খনিজ পদাৰ্থ বা ভিটামিন বা প্ৰটিন বা ধাতু বা ইয়াৰ যৌগ বা এমিনো এচিড (ভাৰতীয়ৰ বাবে পৰামৰ্শ দিয়া দৈনিক ভাটাতকৈ অধিক নহয় পৰিমাণত) বা এনজাইম (অনুমোদিত সীমাৰ ভিতৰত);

(iii) পশুৰ উৎপত্তিৰ পৰা পোৱা পদাৰ্থ;

(iv) মুঠ খাদ্য গ্ৰহণ বৃদ্ধি কৰি খাদ্যৰ পৰিপূৰক হিচাপে মানুহে ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা খাদ্যত থকা পদাৰ্থ;

(b) (i) যিটো সামগ্ৰীক “বিশেষ খাদ্য ব্যৱহাৰৰ বাবে খাদ্য বা কাৰ্য্যকৰী খাদ্য বা নিউট্ৰাচিউটিকেল বা স্বাস্থ্য পৰিপূৰক বা অনুৰূপ এনে খাদ্য” বুলি লেবেল কৰা হৈছে যিটো গতানুগতিক খাদ্য হিচাপে ব্যৱহাৰৰ বাবে প্ৰতিনিধিত্ব কৰা হোৱা নাই আৰু য’ত এনে সামগ্ৰী প্ৰস্তুত কৰিব পাৰি গুড়ি, দানা, টেবলেট, কেপচুল, তৰল পদাৰ্থ, জেলী আৰু অন্যান্য মাত্ৰাৰ ৰূপ কিন্তু পেৰেণ্টেৰেল নহয়, আৰু মৌখিক প্ৰয়োগৰ বাবে উদ্দেশ্য কৰা হয়;

(ii) এনে সামগ্ৰীত দফা (b)ত সংজ্ঞায়িত কোনো ঔষধ আৰু ঔষধ আৰু প্ৰসাধন সামগ্ৰী আইন, 1940 (1940 চনৰ 23)ৰ ধাৰা ৩ৰ দফা (b) আৰু (h)ত সংজ্ঞায়িত আয়ুৰ্বেদিক, সিদ্ধা আৰু উনানি ঔষধ অন্তৰ্ভুক্ত নহয়) আৰু তাৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়ম;

(iii) এই আইনৰ অধীনত কৰা নিয়মৰ দ্বাৰা অনুমোদিত কোনো নিৰ্দিষ্ট ৰোগ, বিকাৰ বা অৱস্থা (কিছুমান স্বাস্থ্য সুবিধা বা এনে প্ৰচাৰৰ দাবীৰ বাহিৰে) নিৰাময় বা প্ৰশমন কৰাৰ দাবী নকৰে;

(iv) মাদক দ্ৰব্য আৰু মনোৰোগ সৃষ্টিকাৰী পদাৰ্থ আইন, 1985 (1985 চনৰ 61) আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়ম আৰু ঔষধ আৰু প্ৰসাধন সামগ্ৰীৰ তফচিল E আৰু EI তালিকাভুক্ত পদাৰ্থৰ অনুসূচীত সংজ্ঞায়িত কৰা কোনো নিচায়ুক্ত ঔষধ বা মনোৰোগী পদাৰ্থ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হোৱা নাই বুলি, 1945;

(2) “জিনীয়ভাৱে অভিযন্তা বা পৰিৱৰ্তিত খাদ্য” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল আধুনিক জৈৱ প্ৰযুক্তিৰ জৰিয়তে পোৱা জিনীয়ভাৱে পৰিৱৰ্তিত বা অভিযন্তা জীৱৰ দ্বাৰা গঠিত বা তাত থকা খাদ্য আৰু খাদ্য উপাদান, বা আধুনিক জৈৱ প্ৰযুক্তিৰ জৰিয়তে লাভ কৰা জিনীয়ভাৱে পৰিৱৰ্তিত বা অভিযন্তা জীৱৰ পৰা উৎপাদিত কিন্তু তাত নথকা খাদ্য আৰু খাদ্য উপাদান;

(3) “জৈৱিক খাদ্য” বোলাৰ অৰ্থ হ’ল নিৰ্দিষ্ট জৈৱিক উৎপাদন মানদণ্ড অনুসৰি উৎপাদন কৰা খাদ্য সামগ্ৰী;

(4) “মালিকানাধীন আৰু নতুন খাদ্য” বোলে এনে খাদ্যৰ সামগ্ৰীক বুজায় যাৰ বাবে মানদণ্ড নিৰ্দিষ্ট কৰা হোৱা নাই যদিও অসুৰক্ষিত নহয়:

যদিহে এনে খাদ্যত এই আইন আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত নিয়মৰ অধীনত নিষিদ্ধ কৰা কোনো খাদ্য আৰু উপাদান নাথাকে।

23. খাদ্য সামগ্ৰীৰ পেকেজিং আৰু লেবেলিং-

(1) কোনো ব্যক্তিয়ে বিক্ৰীৰ উদ্দেশ্যে কোনো এজেন্ট বা দালাললৈ কোনো পেকেজড খাদ্য সামগ্ৰী প্ৰস্তুত, বিতৰণ, বিক্ৰী বা বিক্ৰীৰ বাবে উন্মোচন বা প্ৰেৰণ বা ডেলিভাৰী কৰিব নোৱাৰিব, যিবোৰ কোনো পেকেটত ভৰোৱা খাদ্য সামগ্ৰী যিবোৰ নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা ধৰণে চিহ্নিত আৰু লেবেল কৰা নহয়:

যদিহে লেবেলত কোনো ধৰণৰ বক্তব্য, দাবী, ডিজাইন বা যন্ত্ৰ থাকিব নালাগে যিটো পেকেজত থকা খাদ্য সামগ্ৰীৰ সম্পৰ্কে বা ঔষধীয় বা চিকিৎসামূলক দাবীৰ অৰ্থ বা ঠাইৰ সম্পৰ্কত পৰিমাণ বা পুষ্টিৰ মূল্যৰ বিষয়ে কোনো বিশেষভাৱে মিছা বা বিভ্ৰান্তিকৰ উক্ত খাদ্য সামগ্ৰীসমূহৰ উৎপত্তিস্থলৰ।

(2) প্ৰতিজন খাদ্য ব্যৱসায়িক পৰিচালকে নিশ্চিত কৰিব লাগিব যে খাদ্যৰ লেবেলিং আৰু উপস্থাপন, ইয়াৰ আকৃতি, ৰূপ বা পেকেজিং, ব্যৱহৃত পেকেজিং সামগ্ৰী, ইয়াক কেনেকৈ সজাই তোলা হৈছে আৰু ইয়াক প্ৰদৰ্শন কৰা পৰিৱেশ, আৰু যি তথ্য যিকোনো মাধ্যমৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ বিষয়ে উপলব্ধ কৰা হয়, গ্ৰাহকক বিভ্ৰান্ত নকৰে।

24. অন্যায় বাণিজ্যিক পদ্ধতিৰ ক্ষেত্ৰত বিজ্ঞাপনৰ ওপৰত বাধা আৰু নিষেধাজ্ঞা-

(1) এই আইনৰ বিধান, ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়ম-নীতিৰ বিধান উলংঘা কৰা বা বিভ্ৰান্তিকৰ বা প্ৰতাপক বা ভংগকাৰী খাদ্যৰ কোনো বিজ্ঞাপন কৰা নহ’ব।

(2) কোনো ব্যক্তিয়ে খাদ্যৰ সামগ্ৰীৰ বিক্ৰী, যোগান, ব্যৱহাৰ আৰু ব্যৱহাৰৰ প্ৰচাৰৰ উদ্দেশ্যে কোনো অন্যায় বাণিজ্যিক প্ৰথা লিপ্ত নহ’ব বা মৌখিক বা লিখিতভাৱে হওক বা কোনো বক্তব্য দিয়াৰ প্ৰথাকে ধৰি কোনো অন্যায় বা প্ৰতাপনামূলক প্ৰথা গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰিব দৃশ্যমান উপস্থাপনৰ দ্বাৰা যিয়ে -

(a) খাদ্যসমূহ কোনো বিশেষ মানদণ্ড, গুণগত মান, পৰিমাণ বা গ্ৰেড-ৰচনাৰ বুলি মিছাকৈ বুজায়;

(b) প্ৰয়োজনীয়তা বা উপযোগিতা সম্পৰ্কে ভুৱা বা বিভ্ৰান্তিকৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে;

(c) জনসাধাৰণক কাৰ্যকাৰিতাৰ যিকোনো নিশ্চয়তা প্ৰদান কৰে যিটো ইয়াৰ পৰ্যাপ্ত বা বৈজ্ঞানিক ন্যায্যতাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি নহয়:

যদিহে য’ত কোনো প্ৰতিৰক্ষাৰ ভিত্তি উত্থাপন কৰা হয় যে এনে নিশ্চয়তা পৰ্যাপ্ত বা বৈজ্ঞানিক ন্যায্যতাৰ ওপৰত ভিত্তি

কৰি কৰা হৈছে, তেনে প্ৰতিৰক্ষাৰ প্ৰমাণৰ বোজা এনে প্ৰতিৰক্ষা উত্থাপন কৰা ব্যক্তিজনৰ ওপৰত পৰিব।

অধ্যায় 5

আমদানিৰ সৈতে জড়িত বিধানসমূহ

25. এই আইনৰ অধীনত হ'বলগীয়া খাদ্য সামগ্ৰীৰ সকলোখৰণৰ আমদানি-

- (1) কোনো ব্যক্তিয়ে ভাৰতলৈ আমদানি কৰিব নোৱাৰিব –
 - (i) যিকোনো অসুৰক্ষিত বা ভুলকৈ কৰা ব্ৰেণ্ডেড বা নিম্ন মানৰ খাদ্য বা অতিৰিক্ত পদাৰ্থৰ উপস্থিতি থকা খাদ্য;
 - (ii) অনুজ্ঞাপত্ৰৰ চৰ্ত অনুসৰি বাদ পৰা খাদ্য সামগ্ৰীৰ বাহিৰে যিকোনো আইন বা নীতি বা নিয়মৰ অধীনত অনুজ্ঞাপত্ৰৰ প্ৰয়োজন হোৱা যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰী; আৰু
 - (iii) এই আইনৰ অন্য কোনো বিধান বা ইয়াৰ অধীনত নিৰ্দিষ্ট কৰ নিয়ম বা বিধি বা অন্য কোনো আইন উলংঘা কৰা যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰী।
- (2) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে বৈদেশিক বাণিজ্য (উন্নয়ন আৰু নিয়ন্ত্ৰণ) আইন, ১৯৯২ (১৯৯২ চনৰ ২২)ৰ অধীনত খাদ্যৰ সামগ্ৰীৰ আমদানি নিষিদ্ধ, বাধা বা অন্য ধৰণে নিয়ন্ত্ৰণ কৰাৰ সময়ত এই আইন আৰু ইয়াৰ অধীনৰ নিয়ম আৰু বিধিসমূহৰ অধীনত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই বিধানসমূহত নিৰ্ধাৰণ কৰা মান অনুসৰণ কৰিব লাগিব।

অধ্যায় 6

খাদ্য সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ দায়িত্ব

26. খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকৰ দায়িত্ব-

- (1) প্ৰতিজন খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে নিজৰ নিয়ন্ত্ৰণত থকা ব্যৱসায়সমূহত হোৱা উৎপাদন, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ, আমদানি, বিতৰণ আৰু বিক্ৰীৰ সকলো পৰ্যায়তে খাদ্য সামগ্ৰীসমূহে এই আইন আৰু ইয়াৰ অধীনৰ নীতি-নিয়মসমূহ পূৰণ কৰাটো নিশ্চিত কৰিব লাগিব।
- (2) কোনো খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে নিজে বা তেওঁৰ হৈ কোনো ব্যক্তিয়ে কোনো খাদ্য সামগ্ৰীৰ প্ৰস্তুতকৰণ, সংৰক্ষণ, বিক্ৰী বা বিতৰণ কৰিব নোৱাৰিব, যদি –
 - (i) খাদ্য সমাগ্ৰী অসুৰক্ষিত হয়; অথবা
 - (ii) ভুলকৈ কৰা ব্ৰেণ্ডেড বা নিম্ন মানৰ বা অতিৰিক্ত পদাৰ্থৰ উপস্থিতি থাকে; অথবা
 - (iii) অনুজ্ঞাপত্ৰৰ চৰ্ত অনুসৰি বাদ পৰা খাদ্য সামগ্ৰীৰ বাহিৰে অনুজ্ঞাপত্ৰৰ প্ৰয়োজন হয়; অথবা
 - (iv) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ বা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা ৰাজ্য চৰকাৰে জনস্বাস্থ্যৰ স্বার্থত নিষিদ্ধ কৰা হয়; অথবা
 - (v) এই আইনৰ অন্য কোনো ব্যৱস্থা বা ইয়াৰ অধীনৰ কোনো নিয়ম বা বিধান উলংঘা কৰে।
- (3) কোনো খাদ্য ব্যৱসায়িক প্ৰতিষ্ঠানে সংক্ৰমণশীল, সংক্ৰামক বা দেখাত ঘিণলগা ৰোগত আক্ৰান্ত কোনো ব্যক্তিক নিয়োগ কৰিব নোৱাৰিব।
- (4) কোনো খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে কোনো বিক্ৰেতাক খাদ্য সামগ্ৰী বিক্ৰী বা বিক্ৰীৰ বাবে প্ৰস্তাৱ আগবঢ়াব নোৱাৰিব যদিহে তেওঁ বিক্ৰেতাক এনে সামগ্ৰীৰ প্ৰকৃতি আৰু গুণগত মানৰ বিষয়ে নিয়মত উল্লেখ কৰা বিধি লিখিত নিশ্চয়তা প্ৰদান নকৰে:

বিল, নগদ ধন লাভৰ স্বীকৃতি পত্ৰ বা চালান নিৰ্দিষ্ট প্ৰপত্ৰত নিশ্চয়তাৰ বিষয়ে অন্তৰ্ভুক্ত নহলেও, খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে বিক্ৰেতাক প্ৰদান কৰা খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰী বিক্ৰী সম্পৰ্কীয় বিল, নগদ ধন লাভৰ স্বীকৃতি পত্ৰ বা চালান এই ধাৰা অনুসৰি এক নিশ্চয়তা হিচাপে গণ্য কৰা হ'ব।
- (5) যদি যিকোনো অসুৰক্ষিত শ্ৰেণী বা বিৱৰণৰ খাদ্য সামগ্ৰী এটা খাদ্যৰ বেটচ, লট বা চালানৰ অংশ হয় তেন্তে ধৰি

লোৱা হ'ব যে সেই সম্পূৰ্ণ বেটচ, লট বা চালানৰ সকলো খাদ্য অসুৰক্ষিত হ'ব, যদিহে নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ ভিতৰত বিতংভাৱে মূল্যায়ন কৰি দেখা পোৱা নাযায় যে সেই বেটচ, লট বা চালানৰ বাকী অসুৰক্ষিত হোৱাৰ কোনো প্ৰমাণ নাই:

যদিহে খাদ্যৰ বাবে প্ৰযোজ্য নিৰ্দিষ্ট ব্যৱস্থাৰ সৈতে সামঞ্জস্য থকা যিকোনো খাদ্য বজাৰত ৰখাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিবন্ধকতা আৰোপ কৰিবলৈ বা বজাৰৰ পৰা ইয়াৰ প্ৰত্যাহাৰ কৰিবলৈ প্ৰয়োজন হোৱা উপযুক্ত ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে যোগ্য কৰ্তৃপক্ষই কোনো পক্ষপাতিত্ব অবিহনে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব যদিহে এনে কৰ্তৃপক্ষই সন্দেহ কৰে - সামঞ্জস্য থকা স্বত্বেও, সেই খাদ্য অসুৰক্ষিত।

27. প্ৰস্তুতকৰ্তা, পেকাৰ, পাইকাৰী বিক্ৰেতা, বিতৰক আৰু বিক্ৰেতাৰ দায়বদ্ধতা-

(1) খাদ্য সামগ্ৰীৰ নিৰ্মাতা বা পেকাৰে যদি এই আইন আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত নীতি-নিয়মসমূহ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ নকৰে তেন্তে এনে খাদ্য সামগ্ৰীৰ বাবে তেওঁলোক দায়বদ্ধ হ'ব।

(2) এই আইনৰ অধীনত যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰীৰ বাবে পাইকাৰী বিক্ৰেতা বা বিতৰকজন দায়বদ্ধ হ'ব, যদিহে -

(a) ম্যাদ উকলি যোৱাৰ তাৰিখৰ পাছত যোগান ধৰে; অথবা

(b) প্ৰস্তুতকৰ্তাৰ সুৰক্ষা নিৰ্দেশনা উলংঘা কৰি সংৰক্ষণ বা যোগান ধৰে; অথবা

(c) অসুৰক্ষিত বা ভুলকৈ থকা ব্ৰেণ্ডৰ বাবে; অথবা

(d) খাদ্যৰ সামগ্ৰী লাভ কৰা প্ৰস্তুতকৰ্তাক চিনাক্ত কৰিব নোৱাৰি; অথবা

(e) এই আইনৰ বিধান আৰু ইয়াৰ অধীনৰ নীতি আৰু নিয়মসমূহ উলংঘা কৰি সংৰক্ষণ কৰে; অথবা

(f) অসুৰক্ষিত বুলি জ্ঞাত হোৱা স্বত্বেও গ্ৰহণ কৰে।

(3) কোনো বিক্ৰেতা এই আইনৰ অধীনত যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰীৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব, যদিহে -

(a) ইয়াৰ ম্যাদ উকলি যোৱাৰ তাৰিখৰ পাছত বিক্ৰী কৰে; অথবা

(b) অস্বাস্থ্যকৰ পৰিস্থিতিত সংৰক্ষণ কৰে; অথবা

(c) ভুলকৈ কৰা ব্ৰেণ্ড; অথবা

(d) যিজন প্ৰস্তুতকৰ্তা বা বিতৰকৰ পৰা এনে খাদ্য সামগ্ৰী লাভ কৰিছে হৈছিল তেওঁলোকক চিনাক্ত কৰিব নোৱাৰে; অথবা

(e) অসুৰক্ষিত বুলি জ্ঞাত হোৱা স্বত্বেও গ্ৰহণ কৰে।

28. খাদ্য পুনৰ আহ্বান কৰাৰ পদ্ধতি-

(1) যদি কোনো খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে বিবেচনা কৰে বা বিশ্বাস কৰে যে তেওঁ প্ৰক্ৰিয়াকৰণ, নিৰ্মাণ বা বিতৰণ কৰা কোনো খাদ্য সামগ্ৰীয়ে এই আইন, বা ইয়াৰ অধীনৰ নীতি-নিয়মসমূহ মানি চলা নাই, তেন্তে তেওঁ তৎক্ষণাত ইয়াক বজাৰৰ পৰা প্ৰত্যাহাৰ কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ কৰিব লাগিব আৰু বজাৰ আৰু গ্ৰাহকসকলৰ পৰা এই খাদ্য প্ৰত্যাহাৰৰ কাৰণ উল্লেখ কৰি এই বিষয়ে যোগ্য কৰ্তৃপক্ষক অৱগত কৰিব লাগিব।

(2) এজন খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে তৎক্ষণাত যোগ্যজনক অৱগত কৰিব লাগিব যদি তেওঁ বজাৰত ৰখা খাদ্য গ্ৰাহকৰ বাবে অসুৰক্ষিত হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে বুলি বিবেচনা কৰে বা বিশ্বাস কৰে আৰু তেওঁলোকৰ সৈতে সহযোগিতা কৰিব লাগিব।

(3) খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে গ্ৰাহকৰ বিপদশংকা ৰোধৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে যোগ্য কৰ্তৃপক্ষক অৱগত কৰিব লাগিব আৰু কোনো ব্যক্তিক এই আইন অনুসৰি যোগ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সৈতে সহযোগিতা কৰাত বাধা বা নিৰুৎসাহিত নকৰিব, যাতে কোনো খাদ্যৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা বিপদশংকা হ্ৰাস বা দূৰ কৰিব পৰা যায়।

(4) প্ৰতিজন খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই নিয়মৰ অধীনত নিশ্চয়তা লাভ কৰা খাদ্য পুনৰ আহ্বান পদ্ধতিৰ

সৈতে জড়িত চৰ্ত আৰু নিৰ্দেশনা মানি চলিব লাগিব।

অধ্যায় 7

আইনখনৰ বলবৎকৰণ

29. আইন বলবৎ কৰাৰ বাবে দায়বদ্ধ কৰ্তৃপক্ষ-

- (1) এই আইন বলবৎ কৰাৰ বাবে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু ৰাজ্যিক খাদ্য সুৰক্ষা কৰ্তৃপক্ষ দায়বদ্ধ হ'ব।
- (2) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু ৰাজ্যিক খাদ্য সুৰক্ষা কৰ্তৃপক্ষই খাদ্য ব্যৱসায়ৰ সকলো পৰ্যায়তে খাদ্য ব্যৱসায়ৰ পৰিচালকসকলে আইনৰ প্ৰাসংগিক প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ পূৰণ কৰিছেনে নাই সেয়া নিৰীক্ষণ আৰু পৰীক্ষা কৰিব লাগিব।
- (3) খাদ্য সুৰক্ষা আৰু বিপদ সম্পৰ্কে ৰাজহুৱা যোগাযোগ, খাদ্য সুৰক্ষাৰ নিৰীক্ষণ আৰু খাদ্য ব্যৱসায়ৰ সকলো পৰ্যায় সামৰি লোৱা অন্যান্য নিৰীক্ষণ কাৰ্যকলাপকে আদি কৰি পৰিস্থিতি অনুসৰি নিয়ন্ত্ৰণ আৰু অন্যান্য পদক্ষেপৰ ব্যৱস্থা কৰ্তৃপক্ষই বজাই ৰাখিব লাগিব।
- (4) খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াসকলে নিজৰ অঞ্চলৰ ভিতৰতে এই আইনৰ বিধানসমূহ বলবৎ আৰু কাৰ্যকৰী কৰিব লাগিব আৰু এই সন্দৰ্ভত কৰ্তব্য জানিবুজি আৰোপ নকৰাকৈ বা আন কোনো কৰ্তৃপক্ষৰ ওপৰত প্ৰয়োজনীয় প্ৰভাৱৰ জৰিয়তে।
- (5) এই আইনৰ অধীনত থকা নিয়মাৱলীয়ে নিৰ্দিষ্ট কৰিব যে সাধাৰণতে বা কোনো নিৰ্দিষ্ট বিৱৰণ বা নিৰ্দিষ্ট ক্ষেত্ৰৰ গোচৰ সন্দৰ্ভত কোনগৰাকী খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই সেইবোৰ বলবৎ আৰু কাৰ্যকৰী কৰিব আৰু এই নিয়মাৱলী বা আদেশৰ সংশ্লিষ্ট একাদশ প্ৰশাসনীয় সম্পৰ্কীয় কৰ্তৃপক্ষৰ দ্বাৰা সহায় আৰু তথ্য প্ৰদান কৰাৰ বাবে এনে যিকোনো নিয়ম বা আদেশ লাগু কৰিব পাৰে বা এই আইনৰ অধীনত আন যিকোনো সম্পৰ্কীয় কৰ্তৃপক্ষক নিজ নিজ কৰ্তব্যৰ উদ্দেশ্যৰে যিকোনো নিয়ম বা আদেশ লাগু কৰিব পাৰে।
- (6) খাদ্য সুৰক্ষাৰ আয়ুক্ত আৰু নিযুক্ত বিষয়াই খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াক প্ৰদান কৰা একেধৰণৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰিব আৰু এই আইনত উল্লেখ কৰা একেধৰণৰ পদ্ধতি অনুসৰণ কৰিব।

30. ৰাজ্যৰ খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্ত-

- (1) এই আইনৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মান তথা অন্যান্য প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত নীতি-নিয়মসমূহৰ কাৰ্যকৰীকৰণৰ বাবে ৰাজ্য চৰকাৰে ৰাজ্যৰ বাবে খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তক নিযুক্তি প্ৰদান কৰিব।
- (2) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই তলত দিয়া সকলো বা যিকোনো কাম সম্পাদন কৰিব, অৰ্থাৎ:-
 - (a) জনস্বাস্থ্যৰ খাতিৰত সমগ্ৰ ৰাজ্য বা যিকোনো অঞ্চল বা কোনো অংশত খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰীৰ উৎপাদন, সংৰক্ষণ, বিতৰণ বা বিক্ৰী কৰাত নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰা, এক নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে, যিটো এবছৰৰ অধিক হ'ব নোৱাৰে আৰু এই বিষয়ে আনুষ্ঠানিক ৰাজপত্ৰিত অধিসূচনাত নথিভুক্ত হ'ব;
 - (b) খাদ্যৰ বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ বাবে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই অধিসূচনা প্ৰদান কৰা মানসমূহ এনে গোটসমূহে পালন কৰাৰ বিষয়ে জ্ঞাত হ'বলৈ ৰাজ্যত খাদ্য উৎপাদন বা প্ৰক্ৰিয়াকৰণ কৰা ঔদ্যোগিক গোটসমূহৰ জৰীপ কৰিব;
 - (c) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তৰ কাৰ্যালয়ৰ কৰ্মীসকলৰ বাবে আৰু বহুল পৰিসৰত খাদ্য শৃংখলৰ বিভিন্ন খণ্ডৰ বাবে খাদ্য সুৰক্ষাৰ সজাগতা সৃষ্টিৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী পৰিচালনা বা অনুষ্ঠিত কৰা;
 - (d) নিৰ্দিষ্ট মান আৰু অন্যান্য প্ৰয়োজনীয়তাসমূহৰ দক্ষ আৰু একেধৰণৰ ৰূপায়ণ নিশ্চিত কৰাৰ লগতে বস্তুনিষ্ঠতা, জবাবদিহিতা, ব্যৱহাৰিকতা, স্বচ্ছতা আৰু বিশ্বাসযোগ্যতাৰ উচ্চ মান নিশ্চিত কৰা;
 - (e) এই আইনৰ অধীনত কাৰাদণ্ডৰ শাস্তিযোগ্য অপৰাধৰ বাবে বিচাৰৰ অনুমোদন;
 - (f) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সৈতে আলোচনা কৰি ৰাজ্য চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰিব পৰা অন্যান্য কাম।
- (3) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই আদেশৰ দ্বাৰা, আদেশত উল্লেখ কৰা চৰ্ত আৰু নিষেধাজ্ঞাৰ অধীনত, এই আইনৰ আওতাত

তেওঁৰ এনে ক্ষমতা আৰু কাৰ্য্যসমূহ(নিৰ্দিষ্ট বিষয়া, খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া আৰু খাদ্য বিশ্লেষক নিযুক্তি দিয়াৰ ক্ষমতাৰ বাহিৰে) তেওঁ নিজৰ অধীনস্থ প্ৰয়োজনীয় বা সুবিধাজনক বুলি বিবেচনা কৰা যিকোনো বিষয়াক অৰ্পণ কৰিব পাৰে।

31. খাদ্য ব্যৱসায়ৰ অনুজ্ঞাপত্ৰ আৰু পঞ্জীয়ন-

- (1) অনুজ্ঞাপত্ৰ থকা কোন ব্যক্তিৰ বাহিৰে আনে খাদ্য ব্যৱসায় আৰম্ভ বা চলাব নোৱাৰিব।
- (2) উপ-ধাৰা (1)ত উল্লেখ নথকা কোনো বিষয় খাদ্য সামগ্ৰী প্ৰস্তুত বা বিক্ৰী কৰা ক্ষুদ্ৰ উৎপাদক বা ক্ষুদ্ৰ খুচুৰা বিক্ৰেতা, হকাৰ, ভ্ৰাম্যমাণ বিক্ৰেতা বা অস্থায়ী ষ্টলৰ বিক্ৰেতা বা ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰৰ বা কটেজ বা এনে খাদ্য ব্যৱসায় তথা ক্ষুদ্ৰ খাদ্য ব্যৱসায় অপাৰেটৰৰ সৈতে জড়িত অন্যান্য উদ্যোগৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব; কিন্তু তেওঁলোকে মানৱ খাদ্যৰ নিৰাপদ আৰু স্বাস্থ্যসন্মত উপলব্ধতাক হানি নকৰাকৈ বা গ্ৰাহকৰ স্বাৰ্থত কোনোধৰণৰ প্ৰভাৱ নপৰাকৈ নিজকে নিৰ্দিষ্ট নীতি অনুসৰি এনে কৰ্তৃপক্ষৰ ওচৰত পঞ্জীয়ন কৰিব লাগিব,।
- (3) যিকোনো খাদ্য ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰা বা চলাব বিচৰা ব্যক্তিয়ে নিৰ্দিষ্ট বিষয়াক অনুজ্ঞাপত্ৰ প্ৰদানৰ বাবে এনেদৰে আবেদন কৰিব লাগিব, য'ত নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা তথ্য আৰু মাচুল থাকিব।
- (4) উপ-ধাৰা (3)ৰ অধীনত আবেদন লাভ কৰাৰ লগে লগে যদি নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই জনস্বাস্থ্যৰ স্বাৰ্থত প্ৰয়োজনীয় যেন অনুভৱ কৰে তেন্তে তেওঁ অনুজ্ঞাপত্ৰ প্ৰদান কৰিব পাৰে বা আবেদনকাৰীক শুনানিৰ সুযোগ দিয়াৰ পাছত আৰু লিখিতভাৱে জনোৱা কোনো কাৰণৰ বাবে অনুজ্ঞাপত্ৰ প্ৰদান কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিব পাৰে, আৰু আবেদনকৰ্তাক উক্ত আদেশৰ প্ৰতিলিপি প্ৰদান কৰিব লাগিব:
- যদিহে আবেদন কৰাৰ তাৰিখৰ পৰা দুমাহৰ ভিতৰত অনুজ্ঞাপত্ৰ প্ৰদান কৰা নহয় বা তেওঁৰ আবেদন নাকচ নহয়, তেন্তে আবেদনকাৰীয়ে উক্ত সময়সীমা শেষ হোৱাৰ পাছত তেওঁ খাদ্য ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰিব পাৰিব আৰু এনে ক্ষেত্ৰত নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই অনুজ্ঞাপত্ৰ প্ৰদান কৰিবলৈ অস্বীকাৰ নকৰিব, কিন্তু যদি তেওঁ প্ৰয়োজনীয় বুলি বিবেচনা কৰে তেন্তে ধাৰা ৩২ৰ অধীনত উন্নীতকৰণৰ বাবে জাননী জাৰি কৰিব পাৰে আৰু সেই সম্পৰ্কীয় পদ্ধতিসমূহ অনুসৰণ কৰিব পাৰে।
- (5) প্ৰতিখন অনুজ্ঞাপত্ৰ নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা চৰ্তৰ অধীনত হ'ব লাগিব।
- (6) নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই এটা বা ততোধিক খাদ্য সামগ্ৰীৰ বাবে আৰু একেটা অঞ্চলৰ বিভিন্ন প্ৰতিষ্ঠান বা চৌহদৰ বাবেও একক অনুজ্ঞাপত্ৰ প্ৰদান কৰিব পাৰে।
- (7) যদি খাদ্যৰ সামগ্ৰীসমূহ এটাতকৈ অধিক অঞ্চলত অৱস্থিত বিভিন্ন চৌহদত নিৰ্মাণ, সংৰক্ষণ, বিক্ৰী বা বিক্ৰীৰ বাবে প্ৰদৰ্শন কৰা হয়, তেন্তে একে অঞ্চলৰ ভিতৰত নপৰা এনে চৌহদৰ ক্ষেত্ৰত পৃথক আবেদন আৰু পৃথক অনুজ্ঞাপত্ৰ প্ৰদান কৰা হ'ব
- (8) অনুজ্ঞাপত্ৰ প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰত্যাখ্যানৰ আদেশৰ বিৰুদ্ধে আপীল খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তৰ দায়িত্বত থাকিব।
- (9) আগতীয়াকৈ স্থগিত বা বাতিল নকৰা এখন অনুজ্ঞাপত্ৰ নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা সময়ৰ বাবে বলবৎ হ'ব: যদিহে অনুজ্ঞাপত্ৰৰ বৈধতাৰ সময়সীমা শেষ হোৱাৰ পূৰ্বে অনুজ্ঞাপত্ৰ নবীকৰণৰ বাবে আবেদন কৰা হয়, তেন্তে আবেদনৰ ক্ষেত্ৰত নতুন আদেশ গৃহীত নোহোৱালৈকে অনুজ্ঞাপত্ৰখন বলবৎ থাকিব।
- (10) অনুজ্ঞাপত্ৰখন মৃত ব্যক্তিৰ ব্যক্তিগত প্ৰতিনিধি বা তেওঁৰ পৰিয়ালৰ আন কোনো সদস্যৰ সুবিধাৰ বাবে বৈধ থাকিব, –
 - (a) তেওঁৰ মৃত্যু হোৱাৰ তিনি মাহৰ সময়সীমা ভিতৰত; অথবা
 - (b) নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই অনুমতি প্ৰদান কৰা অতিৰিক্ত সময়সীমালৈ।

32. উন্নীতকৰণৰ জাননী-

- (1) যদি নিৰ্দিষ্ট বিষয়াৰ বাবে কোনো খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে এই ধাৰা প্ৰযোজ্য হোৱা কোনো নিয়ম মানি চলাত ব্যৰ্থ

হৈছে বুলি বিশ্বাস কৰাৰ যুক্তিসংগত ভিত্তি থাকে, তেন্তে তেওঁ সেই খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকক জাননীৰ প্ৰদান কৰিব পাৰে (এই আইন অনুসৰি- “উন্নীতকৰণৰ জাননী”) -

- (a) খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে নিয়মসমূহ মানি চলাত ব্যৰ্থ হোৱাৰ ভিত্তি উল্লেখ কৰি;
- (b) খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকজনে মানি চলাত ব্যৰ্থ হোৱা এনে বিষয়সমূহ নিৰ্দিষ্ট কৰি;
- (c) উক্ত কৰ্তৃপক্ষৰ মতে খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া ব্যৱস্থাসমূহ নিৰ্দিষ্ট কৰি, যাতে ইয়াৰ অনুসৰণ কৰাটো নিশ্চিত কৰিব পৰা যায়; আৰু
- (d) খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকক জাননীত উল্লেখ কৰা ধৰণে যুক্তিসংগত সময়ৰ ভিতৰত (চৈধ্য দিনতকৈ কম নহয়) সেই ব্যৱস্থাসমূহ, বা ইয়াৰ অন্ততঃ সমতুল্য ব্যৱস্থাসমূহ গ্ৰহণ কৰিবলৈ বাধ্য কৰোৱাবলৈ।

(2) যদি খাদ্য ব্যৱসায়ীজনে উন্নীতকৰণৰ জাননী মানি চলাত ব্যৰ্থ হয় তেন্তে তেওঁৰ অনুজ্ঞাপত্ৰ স্থগিত ৰখা হ’ব পাৰে।

(3) যদি খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে তেতিয়াও উন্নীতকৰণৰ জাননী মানি চলাত ব্যৰ্থ হয়, তেন্তে নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই অনুজ্ঞাপত্ৰধাৰীক কাৰণ দৰ্শোৱাৰ সুযোগ দিয়াৰ পাছত তেওঁক প্ৰদান কৰা অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰিব পাৰে:

নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই জনস্বাস্থ্যৰ স্বার্থত লিখিতভাৱে উল্লেখ কৰিবলগীয়া কাৰণত যিকোনো অনুজ্ঞাপত্ৰ তৎক্ষণাত স্থগিত ৰাখিব পাৰে।

(4) যিকোনো ব্যক্তি যদি অসন্তুষ্ট হয় –

- (a) উন্নীতকৰণৰ জাননী; অথবা
- (b) উন্নীতকৰণৰ বিষয়ে প্ৰমাণপত্ৰ প্ৰদান কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰে; অথবা
- (c) এই আইনৰ অধীনত অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল বা নিলম্বন বা বাতিল কৰা হয়, তেন্তে খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তৰ ওচৰত আবেদন কৰিব পাৰে যাৰ সিদ্ধান্ত, চূড়ান্ত হ’ব।

(5) এনে আপীলৰ বাবে সময়সীমা হ’ব পাৰে –

- (a) আপীল কৰিবলৈ বিচৰা ব্যক্তিজনক সিদ্ধান্তৰ জাননী প্ৰদান কৰা তাৰিখৰ পৰা পোন্ধৰ দিন; অথবা
- (b) উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত আপীলৰ ক্ষেত্ৰত, উক্ত সময়সীমা বা উন্নীতকৰণৰ জাননীত উল্লেখ কৰা সময়সীমা, যাৰ ম্যাদ আগত শেষ হ’ব।

ব্যাখ্যা – এই উপধাৰাৰ উদ্দেশ্যে অভিযোগ কৰাটোৱেই আপীল বুলি গণ্য কৰা হ’ব।

33. নিষেধাজ্ঞাৰ আদেশ- (1) যদি –

- (a) যিকোনো খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকক এই আইনৰ অধীনত অপৰাধৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত কৰা হয়; আৰু
- (b) যিখন আদালতে তেওঁক দোষী সাব্যস্ত কৰিছে আৰু সেই আদালত যদি নিশ্চিত হয় যে সেই খাদ্য ব্যৱসায়ৰ সন্দৰ্ভত স্বাস্থ্যজনিত বিপদ আছে, আদালতে খাদ্য ব্যৱসায়ৰ পৰিচালকজনক শুনানিৰ সুযোগ দিয়াৰ পাছত আদেশৰ দ্বাৰা তলত দিয়া বিষয়বোৰ জাপি নিষেধাজ্ঞা প্ৰদান কৰিব পাৰে:-

- (i) খাদ্য ব্যৱসায়ৰ উদ্দেশ্যে কৰা প্ৰক্ৰিয়াকৰণ বা তেনে ব্যৱস্থা ব্যৱহাৰত নিষেধাজ্ঞা;
- (ii) কোনো খাদ্য ব্যৱসায় বা একে শ্ৰেণীৰ বা বিৱৰণৰ অন্য কোনো খাদ্য ব্যৱসায়ৰ উদ্দেশ্যে চৌহদ বা সঁজুলিৰ ব্যৱহাৰ কৰাত নিষেধাজ্ঞা;
- (iii) যিকোনো খাদ্য ব্যৱসায়ৰ উদ্দেশ্যে চৌহদ বা সঁজুলি ব্যৱহাৰ কৰাত নিষেধাজ্ঞা।

(2) আদালতে আদেশৰ দ্বাৰা এনে কৰাটো প্ৰয়োজনীয় বুলি নিশ্চিত হ’লে যিকোনো খাদ্য ব্যৱসায়ৰ পৰিচালনাত অংশগ্ৰহণ কৰা খাদ্য ব্যৱসায়ৰ পৰিচালকজনৰ ক্ষেত্ৰত নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰিব পাৰে, বা আদেশত উল্লেখ কৰা শ্ৰেণী বা বিৱৰণৰ যিকোনো খাদ্য ব্যৱসায়ৰ ওপৰত নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰিব পাৰে।

(3) উপ-ধাৰা (1) বা উপ-ধাৰা (2)ৰ অধীনত আদেশ দিয়াৰ পাছত যিমান সোনকালে সম্ভৱ হয় (এই আইনত “নিষেধাজ্ঞাৰ আদেশ” বুলি কোৱা হৈছে) সংশ্লিষ্ট খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই-

(a) খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকক অৰ্ডাৰ বা আদেশৰ প্ৰতিলিপি প্ৰদান কৰিব; আৰু

(b) উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত আদেশৰ ক্ষেত্ৰত আদেশৰ প্ৰতিলিপি খাদ্য ব্যৱসায়ৰ উদ্দেশ্যে ব্যৱহাৰ কৰা এনে চৌহদৰ দৃষ্টিগোচৰ হোৱা স্থানত সংস্থাপিত কৰিব লাগিব, আৰু যিকোনো ব্যক্তিয়ে জ্ঞাতসাৰে এনে আদেশ উলংঘা কৰিলে দোষী সাব্যস্ত হ'ব আৰু তিনি লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমনা বিহা হ'ব।

(4) সংশ্লিষ্ট খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই নিৰ্দিষ্ট বিষয়াৰ অনুমোদন সাপেক্ষে এখন প্ৰমাণপত্ৰ প্ৰদান কৰিব লাগিব যে খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে নিষেধাজ্ঞা আদেশ উঠাই লোৱাৰ ন্যায্যতা প্ৰদান কৰাৰ বাবে পৰ্যাপ্ত ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিছে, তেওঁ কৰা আবেদনত সম্ভৱ হোৱাৰ সাত দিনৰ ভিতৰত এনে প্ৰমাণপত্ৰৰ বাবে খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালক বা উক্ত বিষয়াই-

(a) যুক্তিসংগতভাৱে ব্যৱহাৰিক হোৱাৰ লগে লগে আৰু যিকোনো পৰিস্থিতিত চৈধ্য দিনৰ ভিতৰত তেওঁ সম্ভৱ হ'ব নে নহয় সেইটো নিৰ্ধাৰণ কৰিব; আৰু

(b) যদি তেওঁ নিৰ্ধাৰণ কৰে যে তেওঁ সম্ভৱ নহয়, তেন্তে সেই নিৰ্ণয়ৰ কাৰণসমূহৰ বিষয়ে খাদ্য ব্যৱসায়ক পৰিচালকক জাননী প্ৰদান কৰিব।

(5) নিষেধাজ্ঞাৰ আদেশ গৃহীত হোৱাৰ ছমাহৰ পাছত (কম নহয়) খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে কৰা আবেদনৰ ওপৰত আদালতে সম্ভৱ হোৱাৰ পাছত নিষেধাজ্ঞা আদেশৰ প্ৰভাৱ বন্ধ হ'ব, খাদ্য ব্যৱসায়িক পৰিচালকে ন্যায্যতা প্ৰদান কৰা পৰ্যাপ্ত ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাটো নিশ্চিত হোৱাৰ পাছত নিষেধাজ্ঞাৰ আদেশ প্ৰত্যাহাৰ কৰা।

(6) খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকৰ আবেদনৰ ওপৰত আদালতে নিৰ্দেশনা দিব লাগিব, যদিহে আদালতে গোচৰৰ সকলো পৰিস্থিতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি উপযুক্ত বুলি ভাবে, বিশেষকৈ আদেশৰ ক্ষেত্ৰত খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকৰ আচৰণৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি; কিন্তু এনে নকৰিলে কোনো আবেদন গ্ৰহণ কৰা নহ'ব -

(a) নিষেধাজ্ঞা আদেশ দিয়াৰ ছমাহৰ ভিতৰত; অথবা

(b) খাদ্য ব্যৱসায়িক পৰিচালকে এনে নিৰ্দেশনাৰ বাবে পূৰ্বৰ আবেদন কৰাৰ পাছত তিনি মাহৰ ভিতৰত।

ব্যখ্যা - এই ধাৰাৰ উদ্দেশ্যে,-

(i) উল্লিখিতসমূহ খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হ'ব আৰু খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালক সম্পৰ্কীয় বিষয়ত প্ৰযোজ্য; আৰু কোনো খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকৰ ব্যৱসায়, বা খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকৰ যিকোনো উল্লেখ সেই অনুসৰি ব্যখ্যা কৰা হ'ব;

(ii) খাদ্য ব্যৱসায়ৰ সম্পৰ্কীয় “সঞ্চালক”, অৰ্থাৎ খাদ্য ব্যৱসায়ৰ পৰিচালকে ব্যৱসায়ৰ দৈনন্দিন পৰিচালনাৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা যিকোনো ব্যক্তিক, বা ব্যৱসায়ৰ যিকোনো অংশক বুজায়।

34. জৰুৰীকালীন নিষেধাজ্ঞাৰ জাননী আৰু আদেশ-

(1) যদি নিৰ্দিষ্ট বিষয়া নিশ্চিত হয় যে যিকোনো খাদ্য ব্যৱসায়ৰ সন্দৰ্ভত স্বাস্থ্যজনিত বিপদৰ শংকা আছে, তেন্তে তেওঁ খাদ্য ব্যৱসায়ৰ পৰিচালকজনক প্ৰদান কৰা জাননীৰ পাছত (এই আইনত “জৰুৰীকালীন নিষেধাজ্ঞাৰ জাননী” বুলি কোৱা হৈছে) নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰাৰ বাবে খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তক আবেদন কৰিব পাৰে।

(2) যদি খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই এনে বিষয়াৰ আবেদনত নিশ্চিত হয় যে যিকোনো খাদ্য ব্যৱসায়ৰ ক্ষেত্ৰত স্বাস্থ্যজনিত বিপদৰ শংকা আছে, তেন্তে তেওঁ আদেশৰ দ্বাৰা নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰিব লাগিব।

(3) নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই জৰুৰীকালীন নিষেধাজ্ঞাৰ আদেশৰ বাবে আবেদন কৰিব নোৱাৰিব যদিহে আবেদনৰ তাৰিখৰ অন্ততঃ এদিন আগতে তেওঁ আদেশৰ বাবে আবেদন কৰাৰ উদ্দেশ্যৰ বিষয়ে ব্যৱসায়টোৰ খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকক

জাননী প্রদান নকৰে।

(4) জৰুৰীকালীন নিষেধাজ্ঞাৰ আদেশ প্রদান কৰাৰ পাছত যিমান সোনকালে সম্ভৱ হয়, নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াক –

(a) ব্যৱসায়ৰ খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকক অৰ্ডাৰৰ প্ৰতিলিপি প্রদান কৰা; অথবা

(b) সেই ব্যৱসায়ৰ উদ্দেশ্যে ব্যৱহাৰ কৰা এনে চৌহদত আদেশৰ প্ৰতিলিপি এটা দৃষ্টগোচৰ হোৱা স্থানত সংলগ্ন কৰা প্ৰয়োজন; আৰু যিকোনো ব্যক্তিয়ে জানি-বুজি এনে আদেশ উলংঘা কৰিলে তেনে অপৰাধত দোষী সাব্যস্ত হ'ব আৰু দুবছৰলৈকে কাৰাদণ্ড আৰু দুই লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমনা বিহা হ'ব।

(5) জৰুৰীকালীন নিষেধাজ্ঞাৰ আদেশ নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই প্ৰমাণপত্ৰ প্রদান কৰাৰ পাছতহে স্থগিত হ'ব যদিহে তেওঁ সম্ভুত যে খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে এনে আদেশ উঠাই লোৱাৰ ক্ষেত্ৰত ন্যায্যতা প্রদানৰ বাবে পৰ্যাপ্ত ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিছে।

(6) নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে এনে প্ৰমাণপত্ৰৰ বাবে আবেদন কৰাৰ সাত দিনৰ ভিতৰত উপধাৰা (5)ৰ অধীনত প্ৰমাণপত্ৰ প্রদান কৰিব লাগিব আৰু তেওঁ সম্ভুত নহ'লে উক্ত বিষয়াই খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকক এনে সিদ্ধান্তৰ কাৰণসমূহ দৰ্শাই দহ দিনৰ সময়সীমা প্রদান কৰিব।

35. খাদ্য বিষক্ৰিয়াৰ অধিসূচনা-

খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই অধিসূচনাৰ জৰিয়তে অধিসূচনাত উল্লেখ কৰা যিকোনো স্থানীয় অঞ্চলত নিজৰ বৃত্তি চলাই থকা পঞ্জীয়নভুক্ত চিকিৎসকসকলক তেওঁলোকৰ জাননীলৈ অহা খাদ্য বিষক্ৰিয়াৰ সকলো পৰিঘটনাৰ বিষয়ে নিৰ্দিষ্ট বিষয়াক জনোৱাৰ বাবে নিৰ্দেশ প্রদান কৰিব পাৰে।

36. নিৰ্দিষ্ট বিষয়া-

(1) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই আদেশ অনুসৰি নিৰ্দিষ্ট বিষয়াক নিযুক্তি দিব, যি মহকুমা বিষয়াতকৈ তলৰ পদবীৰ নহ'ব, নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা অঞ্চলত খাদ্য সুৰক্ষা প্ৰশাসনৰ দায়িত্বত থাকিব।

(2) প্ৰতিখন জিলাৰ বাবে এজনকৈ নিৰ্দিষ্ট বিষয়া থাকিব লাগিব।

(3) নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই সম্পন্ন কৰিবলগীয়া কামসমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ হ'ব :—

(a) জাৰি কৰা বা বাতিল কৰা খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকৰ অনুজ্ঞাপত্ৰ;

(b) এই আইনৰ বিধান আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নীতি-নিয়মৰ উলংঘা কৰা যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰীৰ বিক্ৰী নিষিদ্ধ কৰা;

(c) তেওঁৰ অধীনস্থ খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ পৰা খাদ্যৰ প্ৰতিবেদন আৰু সামগ্ৰীৰ নমুনা লাভ কৰি বিশ্লেষণ কৰা;

(d) কাৰাদণ্ডৰ শাস্তিযোগ্য নিয়ম উলংঘাৰ ক্ষেত্ৰত গোচৰ আৰম্ভ কৰাৰ অনুমোদনৰ বাবে খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তক পৰামৰ্শ দিয়া;

(e) জৰিমনা বিহিব পৰা উলংঘাৰ ক্ষেত্ৰত অনুমোদন বা বিচাৰ আৰম্ভ কৰা;

(f) খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াসকলে কৰা সকলো পৰিদৰ্শন আৰু তেওঁলোকে কৰ্তব্য পালনত গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাৰ তথ্য ৰখা;

(g) এই আইনখনৰ বিধান আৰু ইয়াৰ অধীনত কৰা নীতি-নিয়মসমূহৰ উলংঘাৰ সন্দৰ্ভত লিখিতভাৱে কৰা যিকোনো অভিযোগৰ তদন্ত কৰা;

(h) খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ বিৰুদ্ধে লিখিতভাৱে কৰা যিকোনো অভিযোগৰ তদন্ত কৰা; আৰু

(i) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই ন্যস্ত কৰা অন্যান্য কৰ্তব্যসমূহ পালন কৰা।

37. খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া-

(1) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই অধিসূচনাৰ জৰিয়তে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰিত অৰ্হতা থকা ব্যক্তিক উপযুক্ত বুলি ভবা

ব্যক্তিক কাম-কাজ সম্পাদনৰ উদ্দেশ্যে তেওঁলোকক নিযুক্তি দিব পৰা স্থানীয় অঞ্চলৰ বাবে এই আইন আৰু ইয়াৰ অধীনৰ নিয়ম আৰু বিধিসমূহৰ অধীনত খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া হিচাপে নিযুক্তি দিব।

(2) উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত অৰ্হতা থকা ৰাজ্য চৰকাৰৰ যিকোনো বিষয়াক নিৰ্দিষ্ট অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ ভিতৰত খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ কাম-কাজ সম্পাদন কৰিবলৈ ৰাজ্য চৰকাৰে কৰ্তৃত্ব প্ৰদান কৰিব পাৰে।

38. খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ ক্ষমতা-

(1) খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই –

(a) নমুনা সংগ্ৰহ –

(i) যিকোনো খাদ্য, বা যিকোনো পদাৰ্থৰ, যিটো তেওঁৰ দৃষ্টিত বিক্ৰীৰ উদ্দেশ্যে ৰখা যেন অনুভৱ হয়, বা মানৱ ব্যৱহাৰৰ বাবে বিক্ৰী কৰা হৈছে; অথবা

(ii) এনে কোনো চৌহদত বা তাত তেওঁ পোৱা খাদ্য বা পদাৰ্থৰ যিকোনো সামগ্ৰী; যিটো তেওঁৰ বিশ্বাস কৰাৰ কাৰণ আছে যে এই আইনৰ যিকোনো বিধান বা ইয়াৰ অধীনত দিয়া নিয়ম বা আদেশৰ অধীনত কাৰ্য্যবিধিৰ প্ৰমাণ হিচাপে ইয়াৰ প্ৰয়োজন হ'ব পাৰে; অথবা

(b) খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ দৃষ্টিত এই আইন বা ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়মৰ উলংঘা কৰা যেন লগা যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰী জব্দ কৰা; আৰু

(c) নমুনা লোৱাৰ পিছত খাদ্য ব্যৱসায়ৰ এনে সামগ্ৰীৰ নিৰাপদ জিম্মাত ৰাখিব; আৰু দুয়োটা ক্ষেত্ৰতে উক্ত স্থানীয় অঞ্চলৰ বাবে খাদ্য বিশ্লেষকলৈ বিশ্লেষণৰ বাবে পঠিয়াব লাগে, যাৰ ভিতৰত এনে নমুনা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে:

যদিহে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই এনে সামগ্ৰী খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকৰ নিৰাপদ জিম্মাত ৰাখে, তেন্তে তেওঁ খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকক এনে সামগ্ৰীৰ মূল্যৰ সমান ধনৰ বাবে এগৰাকী বা ততোধিক জামিনদাৰৰ সৈতে বণ্ড এক্সিকিউট কৰিবলৈ বাধ্য কৰিব পাৰে যদিহে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই উপযুক্ত বুলি বিবেচনা কৰে আৰু খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে সেই অনুসৰি বণ্ড কাৰ্য্যকৰী কৰিব লাগিব।

(2) খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই যিকোনো ঠাইত প্ৰৱেশ কৰি পৰিদৰ্শন কৰিব পাৰে য'ত খাদ্যৰ সামগ্ৰী প্ৰস্তুত কৰা হৈছে, বা বিক্ৰীৰ বাবে সংৰক্ষণ কৰা হৈছে, বা খাদ্যৰ আন কোনো সামগ্ৰী নিৰ্মাণৰ বাবে সংৰক্ষণ কৰা হৈছে, বা মুকলিকৈ বা বিক্ৰীৰ বাবে প্ৰদৰ্শন কৰা হৈছে আৰু য'ত প্ৰস্তুতকৰণ বা বিক্ৰী স্বাস্থ্যসন্মত নহয় যেন অনুভৱ হয়, আৰু বিশ্লেষণৰ বাবে এনে খাদ্য বা সামগ্ৰীৰ নমুনা সংগ্ৰহ কৰা।

(3) য'ত কোনো নমুনা সংগ্ৰহ কৰা হয়, তাৰ খৰচ সাধাৰণতে যি হাৰত সেই সামগ্ৰীটো জনসাধাৰণক বিক্ৰী কৰা হয়, সেই হাৰত গণনা কৰি যাৰ পৰা নমুনা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে সেই ব্যক্তিক দিয়া হ'ব।

(4) য'ত উপধাৰা (1)ৰ দফা (b)ৰ অধীনত জব্দ কৰা খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰী নষ্ট হ'ব পৰা প্ৰকৃতিৰ হয় আৰু খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই নিশ্চিত হয় যে এনে খাদ্য সামগ্ৰী ইমানেই অৱনতি ঘটিছে আৰু ই মানৱ ব্যৱহাৰৰ বাবে অনুপযুক্ত, তেন্তে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই খাদ্য ব্যৱসায়িক পৰিচালকক লিখিতভাৱে জাননী দিয়াৰ পাছত সেই খাদ্য সামগ্ৰী নষ্ট কৰি পেলাব পাৰে।

(5) খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই এই ধাৰা অনুসৰি যিকোনো স্থানত প্ৰৱেশৰ ক্ষমতা ব্যৱহাৰ কৰি আৰু পৰিদৰ্শন কৰাৰ সময়ত, যিমানদূৰ হ'ব পাৰে, সেই সম্পৰ্কীয় ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতা, 1973 (1974 চনৰ 2)ৰ বিধানসমূহ অনুসৰণ কৰিব লাগিব সেই সংহিতাৰ অধীনত জাৰি কৰা চাৰ্চ ৱাৰেণ্ট কাৰ্য্যকৰী কৰা আৰক্ষী বিষয়াই কোনো ঠাইৰ অনুসন্ধান বা পৰিদৰ্শন কৰিব পাৰিব।

(6) কোনো খাদ্য সামগ্ৰীৰ নিৰ্মাতা বা বিতৰক বা ব্যৱসায়ীৰ হাতত বা তেওঁলোকৰ অধীনৰ কোনো চৌহদত পোৱা

যিকোনো অপকাৰী সামগ্ৰী আৰু সেই সম্পৰ্কে সন্তুষ্টিজনক উত্তৰ দিব নোৱাৰে তেন্তে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই তেওঁৰ হাতত বা নিয়ন্ত্ৰণত থকা যিকোনো হিচাপৰ বহী বা অন্যান্য নথিপত্ৰ আৰু যিবোৰ এই আইনৰ অধীনত যিকোনো তদন্ত বা কাৰ্য্যবিধিৰ বাবে উপযোগী হ'ব বা প্ৰাসংগিক হ'ব আৰু উক্ত সামগ্ৰীৰ নমুনা জব্দ কৰিব পাৰে খাদ্য বিশ্লেষণৰ ওচৰত বিশ্লেষণৰ বাবে দাখিল কৰিব পাৰে:

যদিহে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই তেওঁৰ অধীনস্থ কৰ্তৃপক্ষৰ পূৰ্বৰ অনুমোদনৰ বাহিৰে এনে কোনো হিচাপৰ বহী বা অন্যান্য নথি জব্দ কৰিব নোৱাৰিব।

(7) য'ত খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই উপ-ধাৰা (1), বা উপ-ধাৰা (2), বা উপ-ধাৰা (4) বা উপ-ধাৰা (6)ৰ দফা (a)ৰ অধীনত কোনো ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰে, তেওঁ, এনে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাৰ সময়ত এজন বা ততোধিক ব্যক্তিক উপস্থিত থাকিবলৈ মাতিব আৰু তেওঁলোকৰ স্বাক্ষৰ গ্ৰহণ কৰিব।

(8) উপ-ধাৰা (6)ৰ অধীনত য'ত কোনো হিচাপৰ বহী বা অন্যান্য নথি জব্দ কৰা হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই জব্দ কৰাৰ তাৰিখৰ পৰা ত্ৰিশ দিনৰ সময়ৰ ভিতৰত সেই নথিপত্ৰ যিজন ব্যক্তিৰ পৰা আনিছিল, তেওঁক ঘূৰাই দিব লাগিব কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা ধৰণে সেই ব্যক্তিৰ দ্বাৰা প্ৰমাণিত হোৱাৰ পাছত ইয়াৰ কপি বা উদ্ধৃতি লোৱাৰ পাছতহে জব্দ কৰা হয়:

যদিহে এনে ব্যক্তিয়ে এনে প্ৰমাণ দিবলৈ অস্বীকাৰ কৰে আৰু এই আইনৰ অধীনত তেওঁৰ বিৰুদ্ধে গোচৰ ৰুজু কৰা হৈছে, তেনে হিচাপ-নিকাচৰ বহী বা অন্যান্য নথি-পত্ৰ আদালতে প্ৰমাণিত কৰা প্ৰতিলিপি আৰু তাৰ পৰা উদ্ধৃতি লোৱাৰ পাছতহে তেওঁক ঘূৰাই দিয়া হ'ব।

(9) যেতিয়া উপ-ধাৰা (6)ৰ অধীনত কোনো অপকাৰী সামগ্ৰী জব্দ কৰা হয়, তেতিয়া এনে অপকাৰী সামগ্ৰী কোনো অপকাৰৰ উদ্দেশ্যে ব্যৱহাৰ কৰা হোৱা নাই বুলি প্ৰমাণ কৰাৰ দায়িত্ব উক্ত ব্যক্তিজনৰ ওপৰত পৰিব, যাৰ হাতৰ পৰা এনে অপকাৰী সামগ্ৰী জব্দ কৰা হৈছিল।

(10) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই সময়ে সময়ে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ ক্ষমতা ব্যৱহাৰৰ সন্দৰ্ভত নিৰ্দেশনা জাৰি কৰিব পাৰে, যিবোৰ বাধ্যতামূলক হ'ব:

যদিহে এনে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ ক্ষমতাও খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে বাতিল কৰিব পাৰে।

39. কিছুমান বিশেষ ক্ষেত্ৰত খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ দায়বদ্ধতা-

এই আইন বা ইয়াৰ অধীনৰ নীতি-নিয়মৰ অধীনত ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰা যিকোনো খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া যিয়ে –

(a) বিৰক্তিকৰভাৱে আৰু কোনো যুক্তিসংগত ভিত্তি অবিহনে খাদ্য বা কোনো অপকাৰী সামগ্ৰী জব্দ কৰে; অথবা

(b) নিজৰ কৰ্তব্য পালনৰ বাবে এনে কাৰ্য্য প্ৰয়োজনীয় বুলি বিশ্বাস কৰাৰ কাৰণ নাথাকিলেও কোনো ব্যক্তিক হানি কৰাৰ বাবে আন তেনে কাৰ্য্য সম্পাদিত কৰে। এই আইনৰ অধীনত অপৰাধৰ বাবে দোষী হ'ব আৰু এক লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমনাৰ সন্মুখীন হ'ব লাগিব:

যদিহে কোনো খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ বিৰুদ্ধে কোনো ভুৱা অভিযোগ উত্থাপন কৰা হয় আৰু সেয়া প্ৰমাণিত হয়, তেন্তে অভিযোগকাৰী এই আইনৰ অধীনত কোনো অপৰাধৰ বাবে দোষী হ'ব আৰু জৰিমনা বিহা হ'ব যিটো পঞ্চাশ হাজাৰ টকাতকৈ কম নহ'ব আৰু এক লাখ টকালৈকে হ'ব পাৰে।

40. ক্ৰেতাই খাদ্য বিশ্লেষণ কৰিব পাৰে-

(1) এই আইনত থকা কোনো বিষয় খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ বাহিৰে আন কোনো খাদ্য সামগ্ৰী ক্ৰেতাই এনে সামগ্ৰী মাচুল পৰিশোধ কৰি খাদ্য বিশ্লেষণৰ দ্বাৰা বিশ্লেষণ কৰি তেওঁৰ প্ৰতিবেদন লাভ কৰাত বাধা দিব নোৱাৰিব আৰু নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা সময়ৰ ভিতৰত বিশ্লেষণ প্ৰদান কৰিব লাগিব:

এনে ক্ৰেতাই ক্ৰয়ৰ সময়ত খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকক এনে সামগ্ৰী এনেদৰে বিশ্লেষণ কৰাৰ উদ্দেশ্যৰ বিষয়ে অৱগত কৰিব লাগিব:

তদুপৰি যদি খাদ্য বিশ্লেষকৰ প্ৰতিবেদনত দেখা যায় যে খাদ্য সামগ্ৰীটো আইন বা ইয়াৰ অধীনৰ নীতি বা নিয়ম মানি চলা নাই, তেন্তে ক্ৰেতাই এই ধাৰাত তেওঁ দিয়া মাচুল ঘূৰাই পোৱাৰ অধিকাৰী হ'ব।

(2) যদিহে খাদ্য বিশ্লেষকে এই আইনৰ বিধান আৰু ইয়াৰ অধীনৰ নীতি-নিয়ম উলংঘা কৰা নমুনাটো বিচাৰি পায়, তেন্তে খাদ্য বিশ্লেষকসকলে বিচাৰৰ বাবে 42 নং ধাৰাত উল্লেখ কৰা পদ্ধতি অনুসৰণ কৰিবলৈ প্ৰতিবেদনখন নিৰ্দিষ্ট বিষয়ালৈ প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব।

41. অনুসন্ধান, জব্দ, তদন্ত, বিচাৰ আৰু ইয়াৰ পদ্ধতিৰ ক্ষমতা-

(1) ধাৰা 31ৰ উপ-ধাৰা (1)ত থকা যিকোনো বিষয়ৰ সত্ত্বেও, খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই যিকোনো ঠাইত তালাচী চলাব পাৰে, খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰী বা অপকাৰী সামগ্ৰী জব্দ কৰিব পাৰে, যদিহে তেওঁলোকৰ খাদ্যৰ সৈতে জড়িত কোনো অপৰাধ সংঘটিত হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত যুক্তিসংগত সন্দেহ থাকে আৰু তাৰ পাছত নিৰ্দিষ্ট বিষয়াক তেওঁ গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাসমূহৰ বিষয়ে লিখিতভাৱে অৱগত কৰিব লাগিব:

অনুসন্ধানৰ বাবে ৰখা সাক্ষীসকল অনুসন্ধান কৰা ঠাইখনৰ স্থানীয় অঞ্চলৰ বাসিন্দা নোহোৱাৰ একমাত্ৰ কাৰণত কোনো অনুসন্ধানক অনিয়মিত বুলি গণ্য কৰা নহ'ব।

(2) এই আইনত অন্যথা স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰা বাহিৰে, এই আইনৰ অধীনত খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই কৰা অনুসন্ধান, জব্দ, চমন, তদন্ত আৰু বিচাৰৰ সৈতে জড়িত ফৌজদাৰী পদ্ধতি সংহিতা, 1973 (1974 চনৰ 2)ৰ বিধানসমূহ, যিমানদূৰ সম্ভৱ, সকলো ব্যৱস্থাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হ'ব।

42. বিচাৰ আৰম্ভ কৰাৰ পদ্ধতি-

(1) খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই খাদ্য ব্যৱসায় পৰিদৰ্শন, নমুনা সংগ্ৰহ বিশ্লেষণৰ বাবে খাদ্য বিশ্লেষকলৈ প্ৰেৰণ কৰাৰ দায়িত্ব ল'ব।

(2) খাদ্য বিশ্লেষকে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ পৰা নমুনা লাভ কৰাৰ পাছত নমুনা বিশ্লেষণ কৰি চৈধ্য দিনৰ ভিতৰত নমুনা সংগ্ৰহ আৰু বিশ্লেষণৰ পদ্ধতি উল্লেখ কৰা বিশ্লেষণ প্ৰতিবেদন নিৰ্দিষ্ট বিষয়ালৈ আৰু প্ৰতিলিপি খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তলৈ প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব।

(3) নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই খাদ্য বিশ্লেষকৰ প্ৰতিবেদন পৰীক্ষা কৰাৰ পাছত সিদ্ধান্ত ল'ব যে এই উলংঘাটো কেৱল কাৰাদণ্ড বা জৰিমনাৰে শাস্তিযোগ্য নেকি আৰু কাৰাদণ্ডৰ শাস্তিযোগ্য উলংঘাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁ বিচাৰ অনুমোদনৰ বাবে চৈধ্য দিনৰ ভিতৰত তেওঁৰ পৰামৰ্শসমূহ খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তলৈ প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব।

(4) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই যদি উপযুক্ত বুলি বিবেচনা কৰে তেন্তে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা, অপৰাধৰ গুৰুত্ব অনুসৰি সেই সময়সীমাৰ ভিতৰত সিদ্ধান্ত ল'ব লাগিব, বিষয়টো উল্লেখ কৰা হওক বা নহওক,—

(a) তিনি বছৰ পৰ্যন্ত কাৰাদণ্ডৰ শাস্তিযোগ্য অপৰাধৰ ক্ষেত্ৰত সাধাৰণ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ আদালত; অথবা

(b) তিনি বছৰৰ অধিক কাৰাদণ্ডৰ শাস্তিযোগ্য অপৰাধৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ আদালত য'ত এনে বিশেষ আদালত স্থাপন কৰা হয় আৰু কোনো বিশেষ আদালত স্থাপন নোহোৱাৰ ক্ষেত্ৰত এনে গোচৰৰ বিচাৰ সাধাৰণ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ আদালতে কৰিব।

(5) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই নিজৰ সিদ্ধান্ত নিৰ্দিষ্ট বিষয়া আৰু সংশ্লিষ্ট খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াক জনাব যিয়ে য'ত প্ৰযোজ্য হয়, সাধাৰণ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ আদালত বা বিশেষ আদালতৰ সন্মুখত বিচাৰত অংশ ল'ব; আৰু যদি নমুনাটো ধাৰা 80ৰ অধীনত লোৱা হৈছিল তেন্তে এনে যোগাযোগ ক্ৰেতালৈও প্ৰেৰণ কৰা হ'ব।

অধ্যায় ৪

খাদ্যৰ বিশ্লেষণ

৪৩. পৰীক্ষাগাৰ, গৱেষণা প্ৰতিষ্ঠান আৰু ৰেফাৰেল খাদ্য পৰীক্ষাগাৰৰ স্বীকৃতি আৰু প্ৰমাণীকৰণ-

(১) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই এই আইনৰ অধীনত খাদ্য বিশ্লেষকসকলে নমুনা বিশ্লেষণ কৰাৰ উদ্দেশ্যে পৰীক্ষণ আৰু মূল্যাংকনৰ বাবে থকা ৰাষ্ট্ৰীয় স্বীকৃতি ব'ৰ্ড বা আন কোনো খাদ্য বিশ্লেষণৰ বাবে স্বীকৃতি প্ৰদানকাৰী সংস্থাৰ দ্বাৰা স্বীকৃতিপ্ৰাপক খাদ্য পৰীক্ষাগাৰ আৰু গৱেষণা প্ৰতিষ্ঠানক অৱগত কৰিব পাৰে।

(২) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই এই আইন বা ইয়াৰ অধীনত থকা যিকোনো নীতি-নিয়মৰ দ্বাৰা ৰেফাৰেল খাদ্য পৰীক্ষাগাৰক ন্যস্ত কৰা কামসমূহ সম্পাদন কৰিবলৈ এটা বা ততোধিক ৰেফাৰেল খাদ্য পৰীক্ষাগাৰ স্থাপন কৰিব বা স্বীকৃতি প্ৰদান কৰি।

(৩) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই নিৰ্দিষ্ট নিয়ম প্ৰণয়ন কৰিব পাৰে –

(a) খাদ্য পৰীক্ষাগাৰ আৰু ৰেফাৰেল খাদ্য পৰীক্ষাগাৰৰ কাম-কাজ আৰু এখন বা অধিক স্থানীয় অঞ্চল এনে কাম-কাজৰ সম্পাদন;

(b) বিশ্লেষণ বা পৰীক্ষাৰ বাবে খাদ্য সামগ্ৰীৰ নমুনা উক্ত পৰীক্ষাগাৰত দাখিল কৰাৰ পদ্ধতি, এই সম্পৰ্কে পৰীক্ষাগাৰৰ প্ৰতিবেদনৰ প্ৰপত্ৰ আৰু এনে প্ৰতিবেদন সন্দৰ্ভত প্ৰদান কৰিবলগীয়া মাচুল; আৰু

(c) উক্ত পৰীক্ষাগাৰটোৱে নিজৰ কাম-কাজ ফলপ্ৰসূভাৱে সম্পন্ন কৰিবলৈ তথা সক্ষম হ'ব পৰাকৈ প্ৰয়োজনীয় বা সুবিধাজনক অন্যান্য বিষয়বস্তুসমূহ।

৪৪. খাদ্য সুৰক্ষা অডিটৰ বাবে সংস্থা বা এজেন্সীৰ স্বীকৃতি-

খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই খাদ্য সুৰক্ষা নিৰীক্ষণ আৰু এই আইন বা ইয়াৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত নীতি-নিয়মৰ অধীনত প্ৰয়োজনীয় খাদ্য সুৰক্ষা ব্যৱস্থাপনা ব্যৱস্থাসমূহ মানি চলা যিকোনো সংস্থা বা এজেন্সীক পৰীক্ষা কৰাৰ উদ্দেশ্যে স্বীকৃতি দিব পাৰে।

৪৫. খাদ্য বিশ্লেষক-

খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই অধিসূচনাৰ জৰিয়তে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা অৰ্হতা থকা উপযুক্ত ব্যক্তিক খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তৰ অধীনত নিযুক্তি দিব পৰা স্থানীয় অঞ্চলৰ বাবে খাদ্য বিশ্লেষক হিচাপে নিযুক্ত কৰিব পাৰে:

যদিহে খাদ্যৰ সামগ্ৰী নিৰ্মাণ বা বিক্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত কোনো আৰ্থিক স্বার্থ জড়িত কোনো ব্যক্তিক, এই ধাৰা অনুসৰি খাদ্য বিশ্লেষক হিচাপে নিযুক্তি দিয়া নহ'ব:

তদুপৰি খাদ্যৰ ভিন্ন সামগ্ৰীৰ বাবে ভিন্ন খাদ্য বিশ্লেষক নিযুক্তি দিব পাৰি।

৪৬. খাদ্য বিশ্লেষকৰ কাৰ্য্য-

(১) খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া বা আন কোনো ব্যক্তিৰ পৰা বিশ্লেষণৰ বাবে নমুনা থকা টোপোলা লাভ কৰাৰ পাছত খাদ্য বিশ্লেষকে টোপোলাত থকা ছীল আৰু বাহিৰৰ আৱৰণখন পৃথকে পৃথকে লাভ কৰা নমুনাৰ সৈতে তুলনা কৰিব লাগিব আৰু ছীলৰ স্থিতি লক্ষ্য কৰিব লাগিব :

যদিহে খাদ্য বিশ্লেষকে লাভ কৰা নমুনাৰ পাত্ৰ ভগ্ন অৱস্থাত থাকে বা বিশ্লেষণৰ বাবে অযোগ্য হয়, তেন্তে তেওঁ এনে নমুনা লাভ কৰাৰ তাৰিখৰ পৰা সাত দিনৰ ভিতৰত সেই বিষয়ে নিৰ্দিষ্ট বিষয়াক অৱগত কৰিব লাগিব আৰু নমুনাৰ দ্বিতীয় অংশ পঠোৱাৰ বাবে তেওঁক অনুৰোধ প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব।

(২) খাদ্য বিশ্লেষকে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া বা এই আইনৰ অধীনত অনুমোদিত আন কোনো ব্যক্তিয়ে তেওঁক প্ৰেৰণ কৰিব পৰা খাদ্যৰ সামগ্ৰীৰ নমুনা বিশ্লেষণ কৰিবলৈ বাধ্য কৰিব।

(৩) খাদ্য বিশ্লেষকে বিশ্লেষণৰ বাবে যিকোনো নমুনা লাভ কৰাৰ তাৰিখৰ পৰা চৈধ্য দিনৰ ভিতৰত—

(i) ধাৰা ৩৮ বা ধাৰা ৪৭ৰ অধীনত এনে নমুনা ক'ত লাভ কৰিছিল নিৰ্দিষ্ট বিষয়াক লাভ কৰিছিল, নমুনা সংগ্ৰহ আৰু

বিশ্লেষণৰ পদ্ধতি সূচাই প্ৰতিবেদনৰ চাৰিটা কপিৰে সূচিত কৰিব লাগিব; আৰু

(ii) ধাৰা ৪০ৰ অধীনত ক’ত সেই নমুনা লাভ কৰা হৈছিল, তেনে খাদ্যৰ সামগ্ৰী ক্ৰয় কৰা ব্যক্তিজনক নিৰ্দিষ্ট বিষয়ালৈ এটা প্ৰতিলিপিৰ সৈতে নমুনা সংগ্ৰহ আৰু বিশ্লেষণৰ পদ্ধতি উল্লেখ কৰা প্ৰতিবেদনৰ প্ৰতিলিপি প্ৰদান কৰিব লাগিব:

যদিহে নমুনাটো লাভ কৰাৰ চৈধ্য দিনৰ ভিতৰত বিশ্লেষণ কৰিব নোৱাৰিলে তেন্তে খাদ্য বিশ্লেষকে কাৰণ উল্লেখ কৰি আৰু বিশ্লেষণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সময় উল্লেখ কৰি নিৰ্দিষ্ট বিষয়া আৰু খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তক অৱগত কৰিব লাগিব।

(4) খাদ্য বিশ্লেষকৰ প্ৰতিবেদনৰ বিৰুদ্ধে আবেদন নিৰ্দিষ্ট বিষয়াৰ সন্মুখত কৰিব লাগিব আৰু যদি সিদ্ধান্ত লয়, তেন্তে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষক অৱগত কৰি মতামতৰ বাবে বিষয়টো ৰেফাৰেল খাদ্য পৰীক্ষাগাৰলৈ প্ৰেৰণ কৰিব।

47. নমুনা সংগ্ৰহ আৰু বিশ্লেষণ-

(1) যেতিয়া কোনো খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই খাদ্যৰ নমুনা বিশ্লেষণৰ বাবে সংগ্ৰহ কৰে, তেতিয়া তেওঁ –

(a) যিজন ব্যক্তিৰ পৰা নমুনাটো গ্ৰহণ কৰা হৈছে আৰু যদি তেওঁৰ নাম, ঠিকনা আৰু অন্যান্য বিৱৰণ প্ৰকাশ কৰা হৈছে, তেওঁক এই নমুনা এনেদৰে বিশ্লেষণ কৰাৰ উদ্দেশ্যৰ বিষয়ে লিখিত জাননী প্ৰদান কৰিব;

(b) এই আইনৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত নিয়মৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা বিশেষ ক্ষেত্ৰৰ বাহিৰে নমুনাটোক চাৰিটা ভাগত ভাগ কৰি প্ৰতিটো অংশক প্ৰকৃতিয়ে অনুমতি দিয়া ধৰণে চিহ্নিত আৰু ছীল কৰি বা বান্ধি দিব আৰু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা ঠাইত আৰু পদ্ধতিৰে যাৰ পৰা নমুনাটো সংগ্ৰহ কৰা হৈছে তেওঁৰ স্বাক্ষৰ বা বুঢ়া আঙুলিৰ ছাপ সংগ্ৰহ কৰিব:

যদিহে এনে ব্যক্তিয়ে স্বাক্ষৰ বা বুঢ়া আঙুলিৰ ছাপ দিবলৈ অস্বীকাৰ কৰে, তেনে ব্যক্তিৰ স্বাক্ষৰ বা বুঢ়া আঙুলিৰ ছাপৰ পৰিৱৰ্তে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই এজন বা ততোধিক সাক্ষীক মাতি আনি তেওঁলোকৰ স্বাক্ষৰ বা বুঢ়া আঙুলিৰ ছাপ ল’ব লাগিব;

(c) (i) নিৰ্দিষ্ট বিষয়াক অৱগত কৰি খাদ্য বিশ্লেষকলৈ বিশ্লেষণৰ বাবে এটা অংশ প্ৰেৰণ কৰা;

(ii) দুটা অংশ নিৰ্দিষ্ট বিষয়ালৈ প্ৰেৰণ কৰা আৰু বাকী অংশ নিৰাপদ জিন্মাত ৰখা; আৰু

(iii) নিৰ্দিষ্ট বিষয়াক জনোৱাৰ পাছত বাকী অংশটো বিশ্লেষণৰ বাবে স্বীকৃতিপ্ৰাপক পৰীক্ষাগাৰলৈ প্ৰেৰণ কৰিব, যদিহে খাদ্য ব্যৱসায়ক পৰিচালকে অনুৰোধ কৰে:

যদিহে উপ-দফা (i) আৰু (iii)ৰ অধীনত লাভ কৰা পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদনসমূহৰ ভিন্নতা দেখা যায়, তেন্তে নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই তেওঁৰ জিন্মাত ৰখা নমুনাৰ এটা অংশ, বিশ্লেষণৰ বাবে ৰেফাৰেল পৰীক্ষাগাৰলৈ প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব, যাৰ সিদ্ধান্তই ইয়াত চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত হিচাপে গ্ৰহণ কৰা হ’ব।

(2) যেতিয়া খাদ্য বা অপকাৰী সামগ্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত যিকোনো নমুনা সংগ্ৰহ কৰা হয়, তেতিয়া খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই তাৰ পাছৰ কমদিনৰ ভিতৰত নমুনাটো সংশ্লিষ্ট অঞ্চলৰ খাদ্য বিশ্লেষকলৈ বিশ্লেষণ আৰু প্ৰতিবেদনৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব।

(3) য’দি খাদ্য বিশ্লেষকলৈ প্ৰেৰণ কৰা নমুনাৰ অংশটো সন্ধানহীন যায় বা নষ্ট হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই খাদ্য বিশ্লেষক বা খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াই কৰা অনুৰোধৰ ভিত্তিত তেওঁক প্ৰেৰণ কৰা নমুনাৰ এটা অংশ বিশ্লেষণৰ বাবে খাদ্য বিশ্লেষকলৈ প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব।

(4) জব্দ কৰা খাদ্য বা অপকাৰী কোনো সামগ্ৰী, যদিহে নষ্ট নহয়, নিৰ্দিষ্ট বিষয়াৰ আগত যিমান সোনকালে পাৰি আৰু যিকোনো ক্ষেত্ৰতে খাদ্য বিশ্লেষকৰ প্ৰতিবেদন লাভ কৰাৰ সাত দিনৰ ভিতৰত দাখিল কৰিব লাগিব:

যদিহে কোনো ব্যক্তিয়ে বা সেই ব্যক্তিৰ হৈ কোনোৱে খাদ্য সামগ্ৰী জব্দ কৰা সম্পৰ্কে নিৰ্দিষ্ট বিষয়াৰ ওচৰত আবেদন কৰে, তেন্তে নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াক লিখিতভাৱে নিৰ্দেশ দিব লাগিব যে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াক এনে সামগ্ৰী তেওঁৰ সন্মুখত দাখিল কৰিবলৈ নিৰ্দিষ্ট অদেশৰ জৰিয়তে সূচিত কৰিব পাৰে।

(5) আমদানিকৃত খাদ্য সামগ্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ অনুমোদিত বিষয়াই ইয়াৰ নমুনা লৈ অধিসূচিত পৰীক্ষাগাৰৰ খাদ্য

বিশ্লেষকলৈ বিশ্লেষণৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব যিয়ে পাঁচ দিনৰ ভিতৰত প্ৰতিবেদন অনুমোদিত বিষয়ালৈ প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব।

(6) নিৰ্দিষ্ট বিষয়া, খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া, অনুমোদিত বিষয়া আৰু খাদ্য বিশ্লেষকে নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট কৰা পদ্ধতি অনুসৰণ কৰিব লাগিব।

অধ্যায় 9

অপৰাধ আৰু শাস্তি

48. অপৰাধৰ সৈতে জড়িত সাধাৰণ বিধান-

(1) কোনো ব্যক্তিয়ে তলত উল্লেখ কৰা এটা বা ততোধিক কাৰ্য্যৰ দ্বাৰা যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰী স্বাস্থ্যৰ বাবে ক্ষতিকাৰক কৰি তুলিব পাৰে, যথা:-

- (a) খাদ্যত যিকোনো বস্তু বা পদাৰ্থ যোগ কৰা;
- (b) খাদ্য প্ৰস্তুত কৰাৰ সময়ত যিকোনো বস্তু বা পদাৰ্থক উপাদান হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা;
- (c) খাদ্যৰ পৰা যিকোনো উপাদান আঁতৰাই দিয়া; অথবা
- (d) এই খাদ্য বিক্ৰী হ'ব বা মানুহৰ খাদ্যৰ বাবে বিতৰণ কৰা হ'ব বুলি জানিও সেই খাদ্যক অন্য কোনো প্ৰক্ৰিয়া বা পদ্ধতিৰ অধীনত ৰখা।

(2) কোনো খাদ্য অসুৰক্ষিত বা স্বাস্থ্যৰ বাবে ক্ষতিকাৰক নেকি সেইটো নিৰ্ণয় কৰাৰ ক্ষেত্ৰত –

- (a) (i) গ্ৰাহকে খাদ্যৰ ৰূপত ব্যৱহাৰ কৰা সামগ্ৰীৰ উৎপাদন, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ আৰু বিতৰণৰ প্ৰতিটো পৰ্যায়ত ইয়াৰ পৰিচালনাৰ স্বাভাৱিক অৱস্থা পালন কৰা;
- (ii) গ্ৰাহকক প্ৰদান কৰা তথ্য, লেবেলৰ তথ্যকে ধৰি বা গ্ৰাহকৰ বাবে সাধাৰণতে উপলব্ধ অন্যান্য তথ্য থাকিব লাগিব যাতে সেই খাদ্য গ্ৰহণ কৰা ব্যক্তিৰ স্বাস্থ্যত উক্ত খাদ্য বা খাদ্যৰ শ্ৰেণীৰ পৰা সম্ভাৱ্য, তাৎক্ষণিক বা হ্ৰস্ম্যাদী বা দীৰ্ঘম্যাদী প্ৰভাৱৰ লগতে পৰৱৰ্তী প্ৰজন্মতো ইয়াৰ প্ৰভাৱ আদি পৰিহাৰ কৰিব পাৰি;
- (iii) সম্ভাৱ্য পুঞ্জীভূত বিষাক্ত প্ৰভাৱলৈ;
- (iv) এটা নিৰ্দিষ্ট শ্ৰেণীৰ উপভোক্তাত বিশেষ স্বাস্থ্য সংবেদনশীলতাৰ প্ৰতি য'ত সেই শ্ৰেণীৰ গ্ৰাহকৰ উদ্দেশ্যে আগবঢ়োৱা খাদ্যৰ বাবে; আৰু

- (v) সাধাৰণ পৰিমাণত খোৱা ব্যক্তিৰ স্বাস্থ্যত যথেষ্ট পৰিমাণে একে গঠনৰ খাদ্যৰ সম্ভাৱ্য সঞ্চিত প্ৰভাৱৰ ক্ষেত্ৰত;
- (b) প্ৰাথমিক খাদ্য হোৱাৰ সত্ত্বেও সামগ্ৰীৰ গুণগত মান বা বিশুদ্ধতা মান নিৰ্দিষ্ট সীমাৰ তললৈ নামি গৈছে বা ইয়াৰ উপাদানসমূহৰ পৰিমাণ নিৰ্দিষ্ট পৰিৱৰ্তনশীলতাৰ সীমাৰ ভিতৰত নাথাকে, কিন্তু আন ক্ষেত্ৰতে, কেৱল মানৰ নিয়ন্ত্ৰণৰ বাহিৰত প্ৰাকৃতিক কাৰণত এনে সামগ্ৰীক অসুৰক্ষিত বা অমান্য বা অতিৰিক্ত পদাৰ্থ থকা খাদ্য বুলি গণ্য কৰা নহ'ব।

ব্যাখ্যা – এই ধাৰাটোৰ উদ্দেশ্যে, “আঘাত”, যিকোনো অক্ষমতা অন্তৰ্ভুক্ত হৈ থকা লাগিলে সেয়া স্থায়ী বা অস্থায়ী হওক, আৰু “স্বাস্থ্যৰ বাবে আঘাতজনক”ক অনুসৰি ব্যাখ্যা কৰা হ'ব।

49. শাস্তিৰ সৈতে জড়িত সাধাৰণ বিধান-

এই অধ্যায়ৰ অধীনত শাস্তিৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় কৰাৰ সময়ত ন্যায়িক বিষয়া বা ন্যায়াধিকৰণে, গোচৰ অনুসৰি তলত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহৰ প্ৰতি যথাযথ গুৰুত্ব দিব লাগিব:-

- (a) উলংঘাৰ ফলত হোৱা লাভ বা অন্যায়ৰ পৰিমাণ, য'তেই পৰিমাণযোগ্য কৰা হয়,
- (b) উলংঘাৰ ফলত যিকোনো ব্যক্তিৰ ক্ষতিৰ পৰিমাণ,
- (c) উলংঘাৰ পুনৰাবৃত্তিমূলক প্ৰকৃতি,

(d) এই উলংঘা তেওঁৰ জ্ঞাত নোহোৱাকৈ হৈছে নে নাই, আৰু...

(e) আন যিকোনো প্রাসংগিক কাৰক,

50. থাকিবলগীয়া মান বা পদাৰ্থ বা গুণবিহীন খাদ্য বিক্ৰী কৰাৰ বাবে শাস্তি-

এই আইনৰ বিধান বা ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়ম মানি নচলা, বা ক্ৰেতাৰ বাবে থাকিবলগীয়া মান বা পদাৰ্থ বা গুণৰ যিকোনো খাদ্য ক্ৰেতাৰ পক্ষপাতিত্বত বিক্ৰী কৰিলে পৰিশোধ কৰিবলগীয়া জৰিমনা পাঁচ লাখতকৈ অধিক নহয়।

যদিহে ধাৰা 31ৰ উপ-ধাৰা (2)ৰ অধীনত সামৰি লোৱা ব্যক্তিসকলে এনে উলংঘা কৰে তেন্তে তাৰ বাবে পৰিশোধ কৰিবলগীয়া জৰিমনা পঁচিশ হাজাৰ টকাৰ অধিক নহয়।

51. নিম্ন মানৰ খাদ্যৰ বাবে শাস্তি-

যিকোনো ব্যক্তিয়ে নিজে বা তেওঁৰ হৈ আন কোনো ব্যক্তিয়ে বিক্ৰীৰ বাবে প্রস্তুত কৰা বা মজুত বা বিক্ৰী বা বিতৰণকৰা বা আগবঢ়োৱা বা আমদানি কৰা যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰীৰ ক্ষেত্ৰত উলংঘা কৰিলে তেওঁক পাঁচ লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমনা বিহা হ'ব।

52. ভুল ব্ৰেণ্ড কৰা খাদ্যৰ বাবে শাস্তি-

(1) যিকোনো ব্যক্তিয়ে নিজে বা তেওঁৰ হৈ আন কোনো ব্যক্তিয়ে বিক্ৰীৰ বাবে প্রস্তুত কৰা বা সংৰক্ষণ কৰা বা বিক্ৰী কৰা বা বিতৰণ কৰে বা আমদানি কৰা ভুল ব্ৰেণ্ডৰ নিয়ম উলংঘা কৰে, তেন্তে তেওঁক তিনি লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমনা বিহা হ'ব।

(2) এই ধাৰাৰ অধীনত অপৰাধত দোষী সাব্যস্ত হোৱা ব্যক্তিজনক ন্যায়িক বিষয়াই ভুলটো শুধৰণি কৰিবলৈ সংশোধনীমূলক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে নিৰ্দেশনা জাৰি কৰিব পাৰে বা এনে খাদ্য সামগ্ৰী নষ্ট কৰি দিয়া হ'ব পাৰে।

53. বিভ্ৰান্তিকৰ বিজ্ঞাপনৰ বাবে শাস্তি-

(1) যিকোনো ব্যক্তিয়ে কোনো বিজ্ঞাপন প্রকাশ কৰে, বা প্রকাশকৰ পক্ষ হয়, যি-

(a) যিকোনো খাদ্যৰ মিছা বৰ্ণনা কৰা; অথবা

(b) যিকোনো খাদ্যৰ প্রকৃতি বা পদাৰ্থ বা গুণগত মানৰ বিষয়ে বিভ্ৰান্তিকৰ বা ভুৱা নিশ্চয়তা প্রদান কৰে তেওঁক দহ লাখ টকালৈকে জৰিমনা বিহা হ'ব পাৰে।

(2) যিকোনো কাৰ্য্যবিধিত যিকোনো খাদ্যবস্তুৰ সৈতে জড়িত লেবেল বা বিজ্ঞাপন সন্দৰ্ভত উলংঘা কৰাৰ অভিযোগ উত্থাপিত হৈছে, খাদ্যৰ গঠনৰ সঠিক বিবৃতি অন্তৰ্ভুক্ত থাকিলে আদালতক উলংঘন কৰা বুলি বিচাৰি উলিওৱাত বাধা দিব নোৱাৰিব।

54. অতিৰিক্ত পদাৰ্থ থকা খাদ্যৰ শাস্তি-

যিকোনো ব্যক্তি নিজে বা তেওঁৰ হৈ আন কোনো ব্যক্তিয়ে বিক্ৰীৰ বাবে প্রস্তুত কৰা বা মজুত কৰা বা বিক্ৰী কৰা বা বিতৰণ কৰা বা আমদানি কৰা যিকোনো খাদ্যৰ সামগ্ৰী অতিৰিক্ত বহিৰাগত পদাৰ্থ থাকিলে এক লাখ টকালৈকে জৰিমনা বিহা হ'ব পাৰে।

55. খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ নিৰ্দেশনা মানি চলাত ব্যৰ্থ হ'লে শাস্তি-

যদি কোনো খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালক বা আমদানিকৰ্তাই যুক্তিসংগত ভিত্তি অবিহনে এই আইনৰ প্ৰয়োজনীয়তা বা ইয়াৰ অধীনত জাৰি কৰা নীতি বা নিয়ম বা আদেশসমূহ খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি মানি চলাৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৰ্থ হয়, তেন্তে তেওঁক দুই লাখ টকালৈকে জৰিমনা বিহা হ'ব পাৰে।

56. অস্বাস্থ্যকৰ খাদ্য বা অস্বাস্থ্যকৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণ বা প্রস্তুত কৰাৰ বাবে শাস্তি-

যিকোনো ব্যক্তিয়ে নিজে বা তেওঁৰ হৈ আন

কোনো ব্যক্তিয়ে অসুস্থ পৰিৱেশ বা অস্বাস্থ্যকৰ পৰিস্থিতিত মানুহৰ আহাৰত ব্যৱহৃত কোনো খাদ্য সামগ্ৰী প্ৰস্তুত বা প্ৰক্ৰিয়াকৰণ কৰে, তেন্তে তেওঁক এক লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমনা বিহা হ'ব।

57. অপকাৰী সামগ্ৰী ৰখাৰ শাস্তি-

(1) এই অধ্যায়ৰ বিধানসমূহৰ অধীনত, যদি কোনো ব্যক্তিয়ে নিজে বা তেওঁৰ হৈ আন কোনো ব্যক্তিয়ে বিক্ৰীৰ বাবে আমদানি বা উৎপাদন কৰে, আৰু কোনো অপকাৰী পদাৰ্থৰ সংৰক্ষণ, বিক্ৰী বা বিতৰণ কৰে, তেন্তে দোষী হ'ব –

(i) এনে অপকাৰী পদাৰ্থ স্বাস্থ্যৰ বাবে ক্ষতিকাৰক নোহোৱাৰ ক্ষেত্ৰত দুলাখ টকাৰ অধিক জৰিমনা বিহা নহয়;

(ii) যদি অপকাৰী পদাৰ্থ স্বাস্থ্যৰ বাবে ক্ষতিকাৰক হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত জৰিমনা দহ লাখ টকাৰ অধিক নহয়।

(2) উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনৰ কাৰ্য্যবিধিত অভিযুক্তই আন কোনো ব্যক্তিৰ হৈ এনে অপকাৰী পদাৰ্থ জমা ৰাখে তেন্তে ই তেওঁক নিৰ্দোষী সাব্যস্ত নকৰে।

58. এনে উলংঘাৰ বাবে কোনো নিৰ্দিষ্ট জৰিমনাৰ ব্যৱস্থা কৰা হোৱা নাই-

যি এই আইনৰ কোনো বিধান বা ইয়াৰ অধীনৰ নীতি বা নিয়ম উলংঘা কৰে, তেওঁৰ বাবে এই অধ্যায়ত কোনো জৰিমনা পৃথকে নিৰ্ধাৰণ কৰা হোৱা নাই, তেওঁ দুইলাখ টকালৈকে জৰিমনা ভৰিব লাগিব।

59. অসুৰক্ষিত খাদ্যৰ বাবে শাস্তি-

যিকোনো ব্যক্তিয়ে নিজে বা তেওঁৰ হৈ আন কোনো ব্যক্তিয়ে বিক্ৰীৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা বা সংৰক্ষণ বা বিক্ৰী কৰা বা আগবঢ়োৱা বা বিতৰণ বা আমদানি কৰা কোনো খাদ্য সামগ্ৰী যিবোৰ অসুৰক্ষিত হয় তেওঁক শাস্তি প্ৰদান কৰা হ'ব, –

(i) এনে বিফলতা বা উলংঘাৰ ফলত যদি 'আঘাত' নহয়, তেনে ক্ষেত্ৰত ছমাহলৈকে কাৰাদণ্ড আৰু লগতে এক লাখ টকালৈকে জৰিমনা বিহা হ'ব পাৰে;

(ii) এনে বিফলতা বা উলংঘাৰ ফলত অগুৰুতৰ 'আঘাত' হয় তেন্তে এবছৰলৈকে কাৰাদণ্ড আৰু লগতে তিনি লাখ টকালৈকে জৰিমনা বিহা হ'ব পাৰে;

(iii) এনে বিফলতা বা উলংঘাৰ ফলত গুৰুতৰ 'আঘাত' হয় তেন্তে ছয় বছৰলৈকে কাৰাদণ্ড আৰু লগতে পাঁচ লাখ টকালৈকে জৰিমনা বিহা হ'ব পাৰে;

(iv) এনে ব্যৰ্থতা বা উলংঘাৰ ফলত যদি মৃত্যু হয় তেনে ক্ষেত্ৰত সাত বছৰৰ অধিক বা আজীৱন কাৰাদণ্ডলৈকে আৰু লগতে দহ লাখ টকা বা অধিক জৰিমনা বিহা হ'ব পাৰে।

60. জব্দ কৰা সামগ্ৰীত হস্তক্ষেপ কৰাৰ শাস্তি-

যদি কোনো ব্যক্তিয়ে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ অনুমতি অবিহনে এই আইনৰ অধীনত জব্দ কৰা কোনো খাদ্য, বাহন, সঁজুলি, পেকেজ বা লেবেলিং বা বিজ্ঞাপন সামগ্ৰী বা অন্যান্য বস্তুত হস্তক্ষেপ কৰে, আঁতৰাই পেলায় বা খেলিমেলি কৰে তেন্তে তেওঁক ছমাহলৈকে কাৰাদণ্ডৰ শাস্তি আৰু দুইলাখ টকালৈকে জৰিমনা প্ৰদান কৰা হ'ব পাৰে।

61. ভুৱা তথ্যৰ বাবে শাস্তি-

যদি কোনো ব্যক্তিয়ে এই আইনৰ অধীনত কোনো প্ৰয়োজনীয়তা বা নিৰ্দেশনাৰ সৈতে জড়িত এনে কোনো তথ্য প্ৰদান কৰে বা কোনো নথি দাখিল কৰে যিটো ব্যক্তিজনে জ্ঞাতসাৰে মিছা বা বিভ্ৰান্তিকৰ হয়, তেন্তে তেওঁক তিনি মাহলৈকে কাৰাদণ্ডৰ লগতে দুই লাখ টকালৈকে জৰিমনা বিহা হ'ব পাৰে।

62. খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াক বাধা দিয়া বা তেনে বিষয়াৰ মিছা ৰূপ লোৱাৰ শাস্তি-

যদি কোনো ব্যক্তিয়ে যুক্তিসংগত অজুহাত অবিহনে খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াক নিজৰ কাৰ্য্য সম্পাদনত বাধা দিয়ে বা এই আইনৰ অধীনত কোনো , অনুকৰণ কৰে, ভাবুকি, ভয় প্ৰদান বা আক্ৰমণৰ চেষ্টা কৰে তেন্তে তেওঁক তিনি মাহলৈকে কাৰাদণ্ডৰ লগতে ক লাখ টকালৈকে জৰিমনা বিহা হ'ব পাৰে।

63. অনুজ্ঞাপত্ৰ অবিহনে ব্যৱসায় চলোৱাৰ শাস্তি-

যদি কোনো ব্যক্তি বা খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালকে (এই আইনৰ ধাৰা 31 ৰ উপ-ধাৰা (2)ৰ অধীনত (অনুজ্ঞাপত্ৰৰ পৰা বেহাই পোৱা ব্যক্তিসকলৰ বাহিৰে) নিজে বা তেওঁৰ হৈ কোনো ব্যক্তিয়ে অনুজ্ঞাপত্ৰৰ প্ৰয়োজনীয়তা থকা প্ৰস্তুতকৰণ, বিক্ৰী, ষ্ট'ৰ বা অনুজ্ঞাপত্ৰ অবিহনে খাদ্য সামগ্ৰী বিতৰণ বা আমদানি কৰে তেন্তে ছমাহলৈকে কাৰাদণ্ড আৰু পাঁচ লাখ টকা পৰ্যন্ত জৰিমনা বিহা হ'ব।

64. পৰৱৰ্তী অপৰাধৰ শাস্তি-

(1) যদি কোনো ব্যক্তিয়ে এই আইনৰ অধীনত শাস্তিযোগ্য অপৰাধৰ বাবে পূৰ্বতে দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ পাছত পৰৱৰ্তী সময়ত একেটা অপৰাধ সংঘটিত কৰে আৰু দোষী সাব্যস্ত হয়, তেন্তে তেওঁ—

(i) প্ৰথম দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ পিছত আৰোপ কৰা শাস্তিৰ দুগুণ শাস্তি হ'ব পাৰে, একেটা অপৰাধৰ বাবে সৰ্বোচ্চ শাস্তিৰ ব্যৱস্থা কৰা হ'ব পাৰে;

(ii) দৈনিক জৰিমনা যিটো এক লাখ টকা পৰ্যন্ত বৃদ্ধি পাব পাৰে, যদি অপৰাধ অব্যাহত হৈ আছে; আৰু

(iii) তেওঁৰ অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰা হ'ব।

(2) আদালতে অপৰাধীৰ নাম আৰু বাসস্থান, অপৰাধ আৰু জাৰি কৰা শাস্তি অপৰাধীৰ খৰচত কোনো বাতৰি কাকতত বা আদালতে নিৰ্দেশ দিয়া অন্য মাধ্যমত প্ৰকাশ কৰিবলৈও বাধ্য কৰিব পাৰে আৰু এনে প্ৰকাশৰ খৰচ দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ সময়ত হোৱা খৰচৰ অংশ বুলি গণ্য কৰা হ'ব আৰু তাৰ বিপৰীতে জৰিমনাও আদায় কৰিব পৰা হ'ব।

55. গ্ৰাহকৰ মৃত্যুৰ 'আঘাত'ৰ ক্ষেত্ৰত ক্ষতিপূৰণ-

(1) এই অধ্যায়ৰ অন্যান্য বিধানসমূহৰ ক্ষতি নকৰাকৈ যদি কোনো ব্যক্তিয়ে নিজে বা তেওঁৰ হৈ আন কোনো ব্যক্তিয়ে গ্ৰাহকৰ 'আঘাত' বা তেওঁৰ মৃত্যুৰ কাৰণ হোৱা খাদ্যৰ কোনো সামগ্ৰী প্ৰস্তুত বা বিতৰণ বা বিক্ৰী বা আমদানি কৰে, তেন্তে সেয়া ন্যায়িক বিষয়াৰ বাবে বৈধ হ'ব লাগে বা গোচৰ অনুসৰি, আদালতে তেওঁক ভুক্তভোগী বা ভুক্তভোগীৰ আইনী প্ৰতিনিধিক ক্ষতিপূৰণ দিবলৈ নিৰ্দেশ দিব লাগে, মুঠ—

(a) মৃত্যুৰ ক্ষেত্ৰত পাঁচ লাখ টকা বা তাতকৈ অধিক;

(b) গুৰুতৰ আঘাতৰ ক্ষেত্ৰত তিনি লাখ টকালৈকে; আৰু

(c) অন্যান্য 'আঘাত'ৰ ক্ষেত্ৰত এক লাখ টকালৈকে:

যদিহে ক্ষতিপূৰণ অতি সোনকালে আৰু কোনো কাৰণতে ঘটনা সংঘটিত হোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা ছমাহৰ ভিতৰত প্ৰদান কৰাটো হয়:

তদুপৰি এইটো নিশ্চিত কৰা হ'ব যে মৃত্যুৰ ক্ষেত্ৰত ঘটনাৰ ত্ৰিশ দিনৰ ভিতৰত আত্মীয়ক অন্তৰ্ৱৰ্তীকালীন সকাহ প্ৰদান কৰা হ'ব।

(2) য'ত কোনো ব্যক্তিক গুৰুতৰ 'আঘাত' বা মৃত্যুৰ কাৰণ হোৱা অপৰাধৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত কৰা হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত ন্যায়িক বিষয়া বা আদালতে দোষী সাব্যস্ত হোৱা ব্যক্তিজনৰ নাম আৰু বাসস্থান, অপৰাধ আৰু আৰোপ কৰা শাস্তি প্ৰকাশ কৰিবলৈ বাধ্য কৰিব পাৰে অপৰাধীৰ খৰচত এনে বাতৰি কাকত বা অন্যান্য পদ্ধতিত প্ৰকাশৰ বাবে ন্যায়িক বিষয়া বা আদালতে নিৰ্দেশ দিব পাৰে আৰু এনে প্ৰকাশৰ খৰচক দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ সময়ত হোৱা খৰচৰ অংশ বুলি গণ্য কৰা হ'ব আৰু জৰিমনা হিচাপে আদায় কৰিব পৰা হ'ব।

(3) ন্যায়িক বিষয়া বা আদালতে,—

(a) অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰাৰ নিৰ্দেশ, বজাৰৰ পৰা খাদ্য পুনৰ আহ্বান কৰা, গ্ৰাহকৰ গুৰুতৰ 'আঘাত' বা মৃত্যুৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিষ্ঠান আৰু সম্পত্তি জব্দ কৰা;

(b) অন্যান্য ক্ষেত্ৰত নিষেধাজ্ঞা আদেশ জাৰি কৰা।

66. কোম্পানীসমূহৰ অপৰাধ-

(1) য'ত এই আইনৰ অধীনত কোনো কোম্পানীয়ে সংঘটিত কৰা অপৰাধ, সেই সময়ত অপৰাধ সংঘটিত হোৱা প্ৰতিজন ব্যক্তিয়ে কোম্পানীটোৰ ব্যৱসায় চলোৱাৰ বাবে কোম্পানীটোৰ দায়িত্বত আছিল, আৰু কোম্পানীটোৰ প্ৰতি দায়বদ্ধ আছিল, তেনে ক্ষেত্ৰত কোম্পানীটোক অপৰাধৰ বাবে দোষী বুলি গণ্য কৰা হ'ব আৰু সেই অনুসৰি গোচৰ চলোৱা আৰু শাস্তি বিহাৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব:

যদিহে কোনো কোম্পানীৰ যিকোনো প্ৰতিষ্ঠান বা শাখাত বিভিন্ন প্ৰতিষ্ঠান বা শাখা বা বিভিন্ন ইউনিট আছে, তেনে প্ৰতিষ্ঠান, শাখা, ইউনিটৰ সংশ্লিষ্ট মুৰব্বী বা ভাৰপ্ৰাপ্ত ব্যক্তিজনে খাদ্য সুৰক্ষাৰ বাবে দায়বদ্ধ হিচাপে কোম্পানীয়ে মনোনীত কৰা ইউনিটৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব এনে প্ৰতিষ্ঠান, শাখা বা এককৰ ক্ষেত্ৰত:

এই উপ-ধাৰাত উল্লেখ কৰা কোনো বিষয় এনে কোনো ব্যক্তিক এই আইনত উল্লেখ কৰা কোনো শাস্তিৰ বাবে দায়ী কৰিব নোৱাৰিব, যদিহে তেওঁ প্ৰমাণ কৰে যে অপৰাধটো তেওঁৰ অজ্ঞাতে সংঘটিত কৰা হৈছে বা তেওঁ এনে অপৰাধ সংঘটিত হোৱাত বাধা দিবলৈ যথায়থ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিছিল।

(2) উপ-ধাৰা (1)ত উল্লেখ কৰা যিকোনো কথাৰ সত্ত্বেও, য'ত এই আইনৰ অধীনত কোনো অপৰাধ কোনো কোম্পানীয়ে সংঘটিত কৰিছে আৰু প্ৰমাণিত হৈছে যে অপৰাধটো সন্মতি বা সহমতত সংঘটিত হৈছে বা ইয়াৰ বাবে কোনো অৱহেলা সংঘটিত হৈছে কোম্পানীটোৰ যিকোনো পৰিচালক, সঞ্চালক, সম্পাদক বা অন্য বিষয়া, এনে পৰিচালক, সঞ্চালক, সম্পাদক বা অন্য বিষয়াকো সেই অপৰাধৰ বাবে দোষী বুলি গণ্য কৰা হ'ব আৰু সেই অনুসৰি গোচৰ চলোৱা আৰু শাস্তি বিহাৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব।

ব্যাখ্যা — এই খণ্ডৰ উদ্দেশ্যে,—

(a) “কোম্পানী”ৰ অৰ্থ যিকোনো কৰ্পৰেট আৰু ইয়াত ব্যক্তিক কোনো প্ৰতিষ্ঠান বা অন্য সংস্থাত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয়; আৰু

(b) কোনো প্ৰতিষ্ঠানৰ সম্পৰ্কত “পৰিচালক” হৈছে ফাৰ্মখনৰ অংশীদাৰ।

67. খাদ্য সামগ্ৰী আমদানিৰ ক্ষেত্ৰত এই আইনৰ বিধান উলংঘা কৰাৰ শাস্তি অন্য যিকোনো আইনৰ অধীনত প্ৰদান কৰা শাস্তিৰ লগতে হ'ব লাগিব-

(1) যিকোনো ব্যক্তিয়ে এই আইনৰ বিধান, ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নীতি-নিয়মৰ বিধান উলংঘা কৰা যিকোনো খাদ্য সামগ্ৰী আমদানি কৰে, তেন্তে বৈদেশিক বাণিজ্য বিধানৰ অধীনত তেওঁ দায়বদ্ধ হ'ব পৰা যিকোনো শাস্তিৰ লগতে আৰু (উন্নয়ন আৰু নিয়ামক) আইন, 1992 (1992 চনৰ 22) আৰু শুষ্ক আইন, 1962 (1962 চনৰ 52)ও এই আইনৰ অধীনত দায়বদ্ধ আৰু সেই অনুসৰি বিৰোধিতা কৰা হ'ব।

(2) বৈদেশিক বাণিজ্য (উন্নয়ন আৰু নিয়ন্ত্ৰণ) আইন, 1992 (1992 চনৰ 22) বা শুষ্ক আইন, 1962 (1962 চনৰ 52)ৰ অধীনত যোগ্য কৰ্তৃপক্ষই অনুমতি দিলে এনে যিকোনো নষ্ট হোৱা খাদ্য সামগ্ৰী আমদানিকৰ্তাক ঘূৰাই দিয়া হ'ব, বা অন্য যিকোনো আইন, গোচৰ অনুসৰি।

অধ্যায় 10

ন্যায়িক আৰু খাদ্য সুৰক্ষা আপীল ন্যায়াধিকৰণ

68. ন্যায়িক-

(1) এই অধ্যায়ৰ অধীনত বিচাৰৰ উদ্দেশ্যে অভিযোগ কৰা অপৰাধ সংঘটিত হোৱা জিলাখনৰ অতিৰিক্ত জিলা দণ্ডাধীশৰ পদবীৰ সম বা উচ্চ পৰ্যায়ৰ বিষয়াক কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা অনুসৰি ৰাজ্য চৰকাৰে ন্যায়িক বিষয়া

হিচাপে নিযুক্ত কৰি বিচাৰৰ বাবে অৱগত কৰিব লাগিব।

(2) ন্যায়িক বা বিচাৰক বিষয়াই ব্যক্তিজনক বিষয়টোক প্ৰতিনিধিত্ব কৰাৰ যুক্তিসংগত সুযোগ দিয়াৰ পাছত যদি এনে অনুসন্ধানত তেওঁ নিশ্চিত হয় যে ব্যক্তিজনে এই আইন বা নীতি বা নিয়মৰ বিধান উলংঘা কৰিছে তেন্তে সেই অপৰাধৰ সৈতে জড়িত বিধান অনুসৰি তেওঁ উপযুক্ত শাস্তি প্ৰদান কৰিব।

(3) ন্যায়িক বিষয়াৰ হাতত দেৱানী আদালতৰ ক্ষমতা থাকিব আৰু—

(a) তেওঁৰ সন্মুখত চলি থকা সকলো কাৰ্য্যবিধি ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ (1860 চনৰ 45) ধাৰা 193 আৰু 228 ৰ আধাৰত ন্যায়িক কাৰ্য্যবিধি বুলি গণ্য কৰা হ'ব;

(b) ফৌজদাৰী বিধি, 1973 (1974 চনৰ 2) ধাৰা 345 আৰু 346 ৰ আধাৰত আদালতত গণ্য কৰা হ'ব।

(3) এই অধ্যায়ৰ অধীনত শাস্তিৰ পৰিমাণৰ বিচাৰ কৰাৰ সময়ত ন্যায়িক বিষয়াই ধাৰা 49 ত উল্লেখ কৰা নিৰ্দেশনাসমূহৰ প্ৰতি যথাযথ গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিব লাগিব।

69. অপৰাধ বুজাবুজি সম্পৰ্কীয় ক্ষমতা।-

(1) খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই আদেশ অনুসৰি নিৰ্দিষ্ট বিষয়াক ক্ষমতা প্ৰদান কৰিব পাৰে, খাদ্যৰ যিকোনো সামগ্ৰী প্ৰস্তুত আৰু বিক্ৰী কৰা ব্যক্তি, খুচুৰা বিক্ৰেতা, হকাৰ, ভ্ৰমণকাৰী বিক্ৰেতা, অস্থায়ী ষ্টলধাৰী, যাৰ বিৰুদ্ধে যুক্তিসংগতভাৱে নিশ্চিত হোৱা যায় যে তেওঁ এই আইনৰ বিৰুদ্ধে কোনো অপৰাধ বা উলংঘা কৰিছে, এনে ব্যক্তিয়ে কৰা অপৰাধৰ ধৰণ অনুসৰি ধনৰ পৰিমাণ পৰিশোধ কৰাটো নিৰ্ধাৰণ কৰাৰ বাবে।

(2) এনে বিষয়াক এনে ধনৰাশি প্ৰদান কৰাৰ পাছত সন্দেহযুক্ত ব্যক্তিজনক যদি জিম্মাত থাকে তেন্তে তেওঁক মুকলি কৰি দিয়া হ'ব আৰু অপৰাধৰ সন্দৰ্ভত এনে ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে পৰৱৰ্তী কোনো ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা নহ'ব।

(3) উপধাৰা (1)ৰ অধীনত বুজাবুজি হিচাপে গ্ৰহণ কৰা বা গ্ৰহণ কৰিবলৈ সন্মত হোৱা ধনৰ ৰাশি এক লাখ টকাতকৈ অধিক হ'ব নোৱাৰে আৰু ধাৰা 89ত উল্লেখ কৰা নিৰ্দেশনাসমূহৰ প্ৰতি যথাযথ গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হ'ব:

যদিহে কোনো অপৰাধ, যাৰ বাবে এই আইনৰ অধীনত কাৰাদণ্ডৰ শাস্তি নিৰ্ধাৰণ কৰা হোৱা নাই, বুজাবুজিৰ মাজলৈ আহিব পাৰি।

70. খাদ্য সুৰক্ষা আপীল ন্যায়াধিকৰণ স্থাপন-

(1) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা ক্ষেত্ৰ অনুসৰি ৰাজ্য চৰকাৰে অধিসূচনাৰ জৰিয়তে ধাৰা ৬৮ৰ অধীনত ন্যায়িক বিষয়াৰ সিদ্ধান্তৰ পৰা আপীল শুনানিৰ বাবে এখন বা ততোধিক খাদ্য সুৰক্ষা আপীল ন্যায়াধিকৰণ স্থাপন কৰিব পাৰে।

(2) যিবোৰ বিষয় আৰু ক্ষেত্ৰৰ সম্পৰ্কত ন্যায়াধিকৰণে বিচাৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে সেইবোৰ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা ৰাজ্য চৰকাৰে ক্ষেত্ৰ অনুসৰি নিৰ্ধাৰণ কৰিব।

(3) ন্যায়াধিকৰণখন কেৱল এজন ব্যক্তিয়ে গঠিত হ'ব (ইয়াৰ পাছত ন্যায়াধিকৰণৰ পীঠাসীন বিষয়া বুলি কোৱা হ'ব) যাক অধিসূচনাৰ দ্বাৰা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা ৰাজ্য চৰকাৰে ক্ষেত্ৰ অনুসৰি নিযুক্তি দিব:

যদিহে কোনো ব্যক্তি জিলা ন্যায়াধীশ নহয় বা হোৱা নাই তেন্তে ন্যায়াধিকৰণৰ প্ৰিজাইডিং অফিচাৰ বা পীঠাসীন বিষয়া হিচাপে নিযুক্তিৰ যোগ্যতা অৰ্জন কৰিব নোৱাৰিব।

(4) পীঠাসীন বিষয়াৰ অৰ্হতা, নিযুক্তি, কাৰ্যকাল, দৰমহা আৰু ভাট্টা, পদত্যাগ আৰু অপসাৰণ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰিব পৰাকৈ হ'ব।

(5) ন্যায়াধিকৰণৰ আপীলৰ পদ্ধতি আৰু ক্ষমতা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰিব পৰাকৈ হ'ব।

71. ন্যায়াধিকৰণৰ পদ্ধতি আৰু ক্ষমতা-

(1) ন্যায়াধিকৰণখন দেৱানী বিধি সংহিতা, 1908 (1908 চনৰ 5) দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত পদ্ধতিৰে বান্ধ খোৱাৰ বিপৰীতে

প্রাকৃতিক ন্যায়ৰ নীতিৰ আধাৰত পৰিচালিত হ'ব আৰু এই আইন আৰু নিয়মৰ অন্যান্য বিধানসমূহৰ অধীনত থাকিব আৰু ন্যায়াধিকৰণৰ বৈঠক স্থানকে ধৰি নিজৰ পদ্ধতি নিয়ন্ত্ৰণ কৰাৰ ক্ষমতা থাকিব।

(2) এই আইনৰ অধীনত নিজৰ কাম-কাজ সম্পাদনৰ উদ্দেশ্যে দেৱানী আদালতত দেৱানী বিধি সংহিতা, 1908 (1908 চনৰ 5)ৰ অধীনত গোচৰৰ বিচাৰ চলি থকাৰ সময়ত ন্যায়াধিকৰণৰ সেই ক্ষমতা থাকিব, এই সন্দৰ্ভত তলত দিয়া বিষয়সমূহ অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব:-

- (a) যিকোনো ব্যক্তিক উপস্থিতিৰ বাবে চমন কৰা আৰু বলবৎ কৰা আৰু শপতনামাত তেওঁক পৰীক্ষা কৰা;
- (b) নথিপত্ৰ বা অন্যান্য ইলেক্ট্ৰনিক ৰেকৰ্ড আৱিষ্কাৰ আৰু উৎপাদনৰ প্ৰয়োজনীয়তা;
- (c) শপতনামা সম্পৰ্কীয় প্ৰমাণীকৰণ;
- (d) সাক্ষী বা নথি-পত্ৰ পৰীক্ষাৰ বাবে কমিচন জাৰি কৰা;
- (e) ইয়াৰ সিদ্ধান্তসমূহ পৰ্যালোচনা কৰা;
- (f) ডিফল্টৰ বাবে কৰা আবেদন খাৰিজ কৰা বা ইয়াক এক্স পাৰ্টেৰ সিদ্ধান্ত লোৱা;
- (g) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰিব পৰা আন যিকোনো বিষয়।

(3) ন্যায়াধিকৰণৰ সন্মুখত চলি থকা প্ৰতিটো কাৰ্য্যবিধি 193 আৰু 228 ধাৰাৰ অৰ্থৰ ভিতৰত ন্যায়িক কাৰ্য্যবিধি বুলি গণ্য কৰা হ'ব আৰু ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ (1860 চনৰ 45) ধাৰা 196ৰ উদ্দেশ্যে ইয়াক (ক) ধাৰা 195 আৰু ভাৰতীয় ফৌজদাৰী বিধি 1973 (1974 চনৰ 2) XXVI অধ্যায়ৰ উদ্দেশ্যে দেৱানী আদালতত নিৰ্ধাৰণ কৰা।

(4) আপীলকৰ্তা ব্যক্তিগতভাৱে হাজিৰ হ'ব পাৰে বা এজন বা ততোধিক আইনী সহযোগকৰ্তা বা যিকোনো বিষয়াক ন্যায়াধিকৰণৰ সন্মুখত নিজৰ গোচৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰিবলৈ অনুমোদন প্ৰদান কৰিব পাৰে।

(5) সীমাবদ্ধতা আইন, 1963 (1963 চনৰ 36)ৰ বিধানসমূহ, এই আইনত অন্যথা উল্লেখ কৰাৰ বাহিৰে, ন্যায়াধিকৰণত কৰা আপীলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হ'ব।

(6) ন্যায়াধিকৰণৰ কোনো সিদ্ধান্ত বা আদেশত ক্ষুৰ্ক হোৱা যিকোনো ব্যক্তিয়ে ন্যায়াধিকৰণৰ সিদ্ধান্ত বা আদেশ তেওঁক জনোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা ষাঠি দিনৰ ভিতৰত উচ্চ ন্যায়ালয়ত আবেদন কৰিব পাৰে:

যদিহে উচ্চ ন্যায়ালয়ে নিশ্চিত হয় যে উক্ত সময়সীমাৰ ভিতৰত আপীলকৰ্তাক পৰ্যাপ্ত কাৰণত আপীল দাখিল কৰাত বাধা প্ৰদান কৰা হৈছিল, তেন্তে পাছৰ পৰ্যায়ত ষাঠি দিনৰ ভিতৰত আবেদন দাখিল কৰিবলৈ অনুমতি দিব পাৰে।

72. দেৱানী আদালতৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰ নাথাকিব-

এই আইনৰ দ্বাৰা বা এই আইনৰ অধীনত কোনো ন্যায়িক বিষয়া বা ন্যায়াধিকৰণক নিৰ্ধাৰণ কৰিবলৈ ক্ষমতা প্ৰদান কৰা কোনো বিষয়ৰ সন্দৰ্ভত কোনো গোচৰ বা কাৰ্য্যবিধি গ্ৰহণ কৰাৰ অধিকাৰ কোনো দেৱানী আদালতৰ নাথাকিব আৰু কোনো গোচৰৰ সন্দৰ্ভত কোনো আদালত বা অন্য কৰ্তৃপক্ষই কোনো নিষেধাজ্ঞা প্ৰদান কৰিব নোৱাৰিব এই আইনৰ দ্বাৰা বা এই আইনৰ অধীনত প্ৰদান কৰা যিকোনো ক্ষমতা অনুসৰণ কৰা হ'ব।

73. গোচৰৰ সাৰাংশ বিচাৰ কৰাৰ আদালতৰ ক্ষমতা-

1973 চনৰ ফৌজদাৰী বিধি (1974 চনৰ 2)ত থকা যিকোনো বিষয় সত্ত্বেও বিশেষ আদালতে বিচাৰ কৰিব নোৱাৰা সকলো অপৰাধৰ বিচাৰ সাৰাংশভাৱে প্ৰথম শ্ৰেণীৰ ন্যায়িক দণ্ডাধীশ বা মহানগৰ দণ্ডাধীশৰ দ্বাৰা আৰু বিধানসমূহৰ দ্বাৰা বিচাৰ কৰা হ'ব আৰু উক্ত বিধিৰ 262ৰ পৰা 265 নং ধাৰা (দুয়োটাকৈ সামৰি) এনে বিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত যিমানদূৰ সম্ভৱ প্ৰযোজ্য হ'ব:

যদিহে এই ধাৰাত সাৰাংশ বিচাৰত কোনো ধৰণৰ দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত দণ্ডাধীশে এবছৰলৈকে (তাতকৈ অধিক নহয়) কাৰাদণ্ডৰ শাস্তি প্ৰদান কৰাটো বৈধ হ'ব:

ইয়াৰ উপৰিও এই ধাৰাত সাৰাংশ বিচাৰ আৰম্ভ হোৱাৰ সময়ত বা চলি থকাৰ সময়ত দণ্ডাধীশৰ অনুভৱ হয় যে গোচৰৰ প্ৰকৃতি অনুসৰি এবছৰতকৈ অধিক সময়ৰ কাৰাদণ্ডৰ শাস্তি গৃহীত হ'ব পাৰে বা অন্য কোনো কাৰণত গোচৰটোৰ সাৰাংশ বিচাৰ কৰাৰ দিশত অবাঞ্চিত হয় তেন্তে দণ্ডাধীশে পক্ষসমূহৰ শুনানিৰ পাছত সেই সম্পৰ্কে এটা আদেশ লিপিবদ্ধ কৰিব লাগিব আৰু তাৰ পাছত যিকোনো সাক্ষীক পুনৰ আহ্বান কৰিব লাগিব, যাক পৰীক্ষা কৰা হ'ব পাৰে আৰু উক্ত বিধি অনুসৰি গোচৰৰ শুনানি বা পুনৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

74. বিশেষ আদালত আৰু ৰাজহুৱা অভিযুক্ত-

(1) এই আইন বা ফৌজদাৰী বিধি, 1973 (1974 চনৰ 2)ত থকা যিকোনো বিষয় সত্ত্বেও, কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা নিজ নিজ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ ৰাজ্য চৰকাৰে, যদিহে জনস্বার্থৰ বাবে সুবিধাজনক আৰু প্ৰয়োজনীয় বুলি বিবেচনা কৰে, তেন্তে এই আইনৰ অধীনত গ্ৰাহকৰ গুৰুতৰ 'আঘাত' বা মৃত্যুৰ সৈতে জড়িত অপৰাধৰ বাবে তিনি বছৰতকৈ অধিক সময়ৰ কাৰাদণ্ডৰ শাস্তি নিৰ্ধাৰণ কৰাটো বিচাৰে তেন্তে চৰকাৰী ৰাজপত্ৰত অধিসূচনাৰ জৰিয়তে, জাননীত উল্লেখ কৰা অনুসৰি আৰু এনে অধিকাৰক্ষেত্ৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ মুখ্য ন্যায়াধীশৰ সন্মতি সাপেক্ষে গঠন হোৱা সকলো বিশেষ আদালতত অৱগত কৰা হ'ব।

(2) বিশেষ আদালতে নিজৰ প্ৰস্তাৱত বা ৰাজহুৱা অভিযুক্তই কৰা আবেদনৰ ভিত্তিত আৰু যদি উপযুক্ত বা বাঞ্ছনীয় বুলি বিবেচনা কৰে তেন্তে নিজৰ সাধাৰণ বহা স্থানৰ বাহিৰে আন যিকোনো ঠাইত নিজৰ যিকোনো কাৰ্য্যবিধিৰ বাবে ন্যায় প্ৰক্ৰিয়া বহিব পাৰে।

(3) এই আইনৰ অধীনত বিশেষ আদালতে কৰা যিকোনো অপৰাধৰ বিচাৰ আন কোনো আদালতত (বিশেষ আদালত নহয়) অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে আন যিকোনো গোচৰৰ বিচাৰতকৈ অগ্ৰাধিকাৰ থাকিব আৰু তেনে বিচাৰতকৈ অগ্ৰাধিকাৰ দি সমাপ্ত কৰা হ'ব আৰু সেই অনুসৰি এনে অন্য গোচৰৰ বিচাৰ স্থগিত থাকিব।

(4) প্ৰতিখন বিশেষ আদালতৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা ৰাজ্য চৰকাৰে, ক্ষেত্ৰ অনুসৰি, এজন ব্যক্তিক ৰাজহুৱা অধিবক্তা হিচাপে নিযুক্তি দিব আৰু অতিৰিক্ত ৰাজহুৱা অধিবক্তা হিচাপে এজনতকৈ অধিক ব্যক্তিক নিযুক্তি দিব পাৰে: যদিহে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা ৰাজ্য চৰকাৰে, ক্ষেত্ৰ অনুসৰি, যিকোনো গোচৰ বা শ্ৰেণী বা গোচৰৰ গোটেৰ বাবেও বিশেষ ৰাজহুৱা অধিবক্তা নিযুক্তি কৰিব পাৰে।

(5) কোনো ব্যক্তিয়ে এই ধাৰা অনুসৰি ৰাজহুৱা অধিবক্তা বা অতিৰিক্ত ৰাজহুৱা অধিবক্তা বা বিশেষ ৰাজহুৱা অধিবক্তা হিচাপে নিযুক্তি দিয়াৰ যোগ্যতা অৰ্জন কৰিব নোৱাৰিব যদিহে তেওঁ সাত বছৰতকৈ কম নহয় অধিবক্তা হিচাপে কাম কৰি থকা নাই বা সাত বছৰৰ বা অধিককাল কেন্দ্ৰ বা ৰাজ্যৰ আইনৰ বিশেষ জ্ঞান প্ৰয়োজন হোৱা কোনো পদত অধিষ্ঠিত হৈ আছে।

75. নিয়মীয়া আদালতলৈ গোচৰ হস্তান্তৰ কৰাৰ ক্ষমতা-

য'ত কোনো অপৰাধৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বিশেষ আদালতে অপৰাধটোৰ বিচাৰযোগ্য নহয় বুলি মতামত প্ৰকাশ কৰে, তেনে অপৰাধৰ বিচাৰ কৰাৰ কোনো অধিকাৰ নাথাকিলেও, এনে অপৰাধৰ বিচাৰৰ বাবে গোচৰটো ফৌজদাৰী বিধি, 1973 (1974 চনৰ 2)ৰ অধীনত অধিকাৰক্ষেত্ৰ থকা আদালত আৰু যি আদালতলৈ গোচৰটো হস্তান্তৰ কৰিব লাগিব, এই অপৰাধৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰখা এগৰাকীলৈ এই দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা হ'ব।

76. আপীল-

(1) বিশেষ আদালতৰ সিদ্ধান্ত বা আদেশৰ দ্বাৰা ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱা যিকোনো ব্যক্তিয়ে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা মামুল পৰিশোধ কৰাৰ পাছত আৰু ইয়াৰ অধীনত শাস্তি, ক্ষতিপূৰণ বা ক্ষতিৰ ৰূপত আৰোপ কৰা ধনবাশি, যদি আছে, জমা কৰাৰ পাছত আইনখনে আদেশ প্ৰদান কৰা তাৰিখৰ পৰা পঞ্চাশ দিনৰ ভিতৰত উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপীল কৰাটো যুগুত

কৰে:

উচ্চ ন্যায়ালয়ে উক্ত পঞ্চদশ দিনৰ সময়সীমা শেষ হোৱাৰ পাছত যিকোনো আপীল গ্ৰহণ কৰিব পাৰে, যদিহে ন্যায়ালয় নিশ্চিত হয় যে উক্ত সময়সীমাৰ ভিতৰত আপীল দাখিল কৰিবলৈ আপীলকৰ্তাক পৰ্যাপ্ত কাৰণত বাধা দিয়া হৈছিল।

(2) এই ধাৰাত পছন্দ কৰা আপীল উচ্চ ন্যায়ালয়ত দুজন বা তাতোধিক ন্যায়াধীশৰ বিচাৰপীঠে নিষ্পত্তি কৰিব।

77. বিচাৰৰ সময়সীমা-

এই আইনত থকা যিকোনো বিষয়ৰ সত্ত্বেও, কোনো আদালতে এই আইনৰ অধীনত অপৰাধ সংঘটিত হোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা এবছৰৰ সময়সীমা শেষ হোৱাৰ পাছত স্বীকৃতি ল'ব নোৱাৰিব:

যদিহে খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই লিখিতভাৱে দিব কৰিবলগীয়া কাৰণত তিনি বছৰ পৰ্যন্ত বৰ্ধিত সময়ৰ ভিতৰত বিচাৰৰ অনুমোদন প্ৰদান কৰে।

78. নিৰ্মাতা আদিক প্ৰয়োগ কৰাৰ আদালতৰ ক্ষমতা-

এই আইনৰ অধীনত যিকোনো অপৰাধৰ বিচাৰৰ সময়ত যিকোনো সময়তে আদালতে সন্তুষ্ট হয় যে কোনো ব্যক্তিয়ে সংঘটিত কৰা বুলি অভিযোগ উত্থাপন কৰাজন - যদি কোনো খাদ্য সামগ্ৰীৰ আমদানিকাৰক, নিৰ্মাতা, বিতৰক বা বিক্ৰেতা নহয়, তেনে ক্ষেত্ৰত সন্মুখত উত্থাপন কৰা প্ৰমাণৰ ভিত্তিত এনে আমদানিকাৰক, নিৰ্মাতা, বিতৰক বা ব্যৱসায়ীও সেই অপৰাধৰ সৈতে জড়িত, তেন্তে আদালতে, ফৌজদাৰী বিধি, 1973 (1974 চনৰ 2) ধাৰা 319 ৰ উপ-ধাৰা (3)ত থকা যিকোনো বিষয়ৰ সত্ত্বেও বা এই আইনৰ 71 নং ধাৰাত তেওঁৰ বিৰুদ্ধে এই আইনৰ অধীনত গোচৰ ৰুজু হোৱাটো নিশ্চিত কৰিব।

79. বৰ্ধিত শাস্তি প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত দণ্ডাধীশৰ ক্ষমতা-

1973 চনৰ ফৌজদাৰী বিধিৰ (1974 চনৰ 2) ধাৰা 29ত থকা যিকোনো বিষয়ৰ সত্ত্বেও, ছয় বছৰৰ অধিক কাৰাদণ্ডৰ কাৰাদণ্ডৰ বাহিৰে এই আইনৰ দ্বাৰা অনুমোদিত উক্ত ধাৰাত সাধাৰণ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ আদালতে প্ৰদান কৰা যিকোনো শাস্তি বৈধ হ'ব।

80. যিবোৰ প্ৰতিপক্ষ এই আইনৰ অধীনত বিচাৰত অনুমোদিত হ'ব পাৰে বা নহ'বও পাৰে-

(a) বিজ্ঞাপন প্ৰকাশৰ সৈতে জড়িত প্ৰতিপক্ষ

(1) বিজ্ঞাপন প্ৰকাশৰ সন্দৰ্ভত এই আইনৰ অধীনত হোৱা যিকোনো অপৰাধৰ গোচৰত প্ৰতিপক্ষ হিচাপে কোনো ব্যক্তিয়ে প্ৰমাণ কৰিব যে ব্যক্তিজনে বিজ্ঞাপন প্ৰকাশৰ ব্যৱসায় চলাইছিল বা প্ৰকাশৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল আৰু সেই ব্যক্তিজনে প্ৰকাশ কৰা বা প্ৰকাশৰ ব্যৱস্থা কৰা সেই বিজ্ঞাপনৰ ব্যৱসায়ৰ সাধাৰণ প্ৰকাশৰ ব্যৱস্থা আছিল।

(2) দফা (1) প্ৰযোজ্য নহয় যদিহে ব্যক্তিজনে—

(a) যুক্তিসংগতভাৱে জনা উচিত আছিল যে বিজ্ঞাপনটো প্ৰকাশ কৰাটো এটা অপৰাধ আছিল; অথবা

(b) পূৰ্বে সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষই লিখিতভাৱে জনাইছিল যে এনে বিজ্ঞাপন প্ৰকাশ কৰাটো অপৰাধ বুলি গণ্য কৰা হ'ব; অথবা

(c) খাদ্য ব্যৱসায়ৰ পৰিচালক বা অন্যথা এনে খাদ্য ব্যৱসায় চলোৱাত নিয়োজিত হয় যাৰ বাবে সংশ্লিষ্ট বিজ্ঞাপনসমূহ প্ৰকাশ কৰা হৈছিল।

(b) যথাযথ পৰিশ্ৰমৰ প্ৰতিপক্ষ—

(1) কোনো অপৰাধৰ যিকোনো কাৰ্য্যবিধিত যদি প্ৰমাণিত হয় যে ব্যক্তিজনে সকলো যুক্তিসংগত সাৱধানতা অৱলম্বন কৰিছিল আৰু সেই ব্যক্তিজনৰ দ্বাৰা বা ব্যক্তিজনৰ নিয়ন্ত্ৰণত থকা আন এজন ব্যক্তিয়ে অপৰাধ সংঘটিত কৰাত বাধা দিবলৈ সকলো যথাযথ পৰিশ্ৰম কৰিছিল।

(2) যদিহে প্ৰমাণিত হয় যে কোনো ব্যক্তিয়ে দফা (1)ৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ পূৰণ কৰিব পৰা উপায়সমূহ সীমিত

নকৰাকৈ, কোনো ব্যক্তিয়ে সেই প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ পূৰণ কৰে —

(a) অপৰাধ সংঘটিত হোৱাৰ কাৰণ আছিল—

(i) আন ব্যক্তিৰ কোনো কাৰ্য্য বা ডিফল্ট; অথবা

(ii) আন এজন ব্যক্তিয়ে যোগান ধৰা তথ্যত নিৰ্ভৰশীলতা; আৰু

(b) (i) ব্যক্তিজনে সংশ্লিষ্ট খাদ্যৰ এনে সকলো পৰীক্ষা কৰিছিল যিবোৰ সকলো পৰিস্থিতিত যুক্তিসংগত আছিল; অথবা

(ii) ব্যক্তিজনক এনে খাদ্য যোগান ধৰা ব্যক্তিজনে কৰা পৰীক্ষাৰ আধাৰত নিৰ্ভৰ কৰাটো সকলো পৰিস্থিতিতে যুক্তিসংগত আছিল; আৰু

(c) ব্যক্তিজনে আন দেশৰ পৰা খাদ্যখিনি এলেকালৈ আমদানি কৰা নাছিল; আৰু

(d) খাদ্য বিক্ৰীৰ সৈতে জড়িত অপৰাধৰ ক্ষেত্ৰত —

(i) ব্যক্তিজনে খাদ্য ক্ৰয় কৰাৰ সময়ত থকা অৱস্থাতে বিক্ৰী কৰিছিল কৰিছিল; অথবা

(ii) ব্যক্তিজনে খাদ্য ক্ৰয় কৰা সময়ত থকা অৱস্থাতকৈ বেলেগ অৱস্থাত বিক্ৰী কৰিছিল, কিন্তু পৰিৱৰ্তনৰ ক্ষেত্ৰত এই আইন বা ইয়াৰ অধীনৰ নীতি-নিয়মৰ কোনো উলংঘা হোৱা নাছিল; আৰু

(e) ব্যক্তিজনে অভিযোগ কৰা অপৰাধ সংঘটিত কৰাৰ সময়ত নাজানিছিল আৰু সন্দেহ কৰাৰ কোনো কাৰণ নাছিল যে ব্যক্তিজনৰ কাৰ্য্য বা ক্ৰিয়া সংশ্লিষ্ট ধাৰাটোৰ অধীনত অপৰাধ হিচাপে গণ্য কৰিব।

(3) দফা (2)ৰ উপ-দফা (ক)ত এজন ব্যক্তিয়ে আন এজন ব্যক্তিক অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব নোৱাৰে যিজন—

(a) প্ৰতিপক্ষৰ এগৰাকী কৰ্মচাৰী বা এজেণ্ট; অথবা

(b) প্ৰতিপক্ষ যদি কোনো কোম্পানী তেন্তে সেই কোম্পানীটোৰ পৰিচালক, কৰ্মচাৰী বা এজেণ্ট।

(5) দফা (1) আৰু দফা (2)ৰ উপ-দফা (b)ৰ আইটেম (i)ৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ পূৰণ কৰিলে, কোনো ব্যক্তিয়ে সেই প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ পূৰণ কৰিব পাৰে বুলি প্ৰমাণ কৰিব পাৰে যে—

(a) খাদ্য ব্যৱসায়ৰ সৈতে জড়িত অপৰাধৰ ক্ষেত্ৰত যাৰ বাবে নিয়ম অনুসৰি খাদ্য সুৰক্ষা কাৰ্যসূচী প্ৰস্তুত কৰিব লাগিব, ব্যক্তিজনে খাদ্য ব্যৱসায়ৰ বাবে খাদ্য সুৰক্ষা কাৰ্যসূচী মানি চলিছিল যিয়ে খাদ্য ব্যৱসায়ৰ প্ৰয়োজনীয় নিয়মাৱলীসমূহ মানি চলিছিল, বা

(b) আন যিকোনো ক্ষেত্ৰত ব্যক্তিজনে এনে এখন আঁচনি (উদাহৰণস্বৰূপে, গুণগত নিশ্চয়তা কাৰ্যসূচী বা উদ্যোগৰ আচৰণ বিধি) মানি চলিছিল যিটো আছিল—

(i) খাদ্য সুৰক্ষাৰ বিপদসমূহ পৰিচালনা কৰিবলৈ ডিজাইন কৰা আৰু সেই উদ্দেশ্যে ডিজাইন কৰা ৰাষ্ট্ৰীয় বা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় মান, সংহিতা বা নিৰ্দেশনাৰ আধাৰত ভিত্তি থকা, আৰু...

(ii) কোনো ধৰণেৰে নথিভুক্ত থকা।

(C) ভুল আৰু যুক্তিসংগত বিশ্বাসৰ প্ৰতিপক্ষ উপলব্ধ নহয়—

এই আইনৰ বিধানৰ অধীনত অপৰাধৰ যিকোনো কাৰ্য্যবিধিত অপৰাধ নিৰ্ধাৰণ কৰা তথ্যসমূহৰ আধাৰত প্ৰতিপক্ষৰ ভুল কিন্তু যুক্তিসংগত বিশ্বাস আছিল বুলি গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিপক্ষৰ ব্যৱস্থা নহয়।

(D) খাদ্য পৰিচালনাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিপক্ষ—

৫৬ নং ধাৰাত অপৰাধৰ কাৰ্য্যবিধিত যদি প্ৰমাণিত হয় যে ব্যক্তিজনে অপৰাধটোৰ সৈতে জড়িত খাদ্যখিনি নষ্ট কৰা বা অন্য কোনো ধৰণে নিষ্কাশন কৰাৰ লগে লগে খাদ্যখিনি সেই ধৰণেৰে পৰিচালিত হোৱাৰ সম্ভাৱনা থকা ধৰণে অসুৰক্ষিত নিষ্কাশন কৰা হয়।

(E) খাদ্যৰ প্ৰকৃতি, পদাৰ্থ বা গুণগত মানৰ তাৎপৰ্যপূৰ্ণ প্ৰতিপক্ষ—

কোনো অসুৰক্ষিত বা ভুল ব্ৰেণ্ডেড খাদ্য সামগ্ৰী বিক্ৰীৰ সৈতে জড়িত অপৰাধৰ বাবে বিচাৰত কেৱল খাদ্য ব্যৱসায়ীজনে তেওঁ বিক্ৰী বা ক্ৰেতাই ক্ৰয় কৰা খাদ্যৰ প্ৰকৃতি, পদাৰ্থ বা গুণগত মানৰ বিষয়ে অজ্ঞাত বুলি অভিযোগ কৰাটো কোনো প্ৰতিপক্ষ নহ'ব, বিশ্লেষণৰ বাবে যিকোনো সামগ্ৰী ক্ৰয় কৰোঁতে বিক্ৰীকৰ্তাৰ দ্বাৰা পক্ষপাতিত্ব কৰা নাছিল।

অধ্যায় 11

বিত্ত, একাউণ্ট, অডিট আৰু প্ৰতিবেদন

81. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ বাজেট-

(1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা প্ৰতিটো বিত্তীয় বৰ্ষত পৰৱৰ্তী বিত্তীয় বৰ্ষৰ বাবে নিজৰ বাজেট প্ৰস্তুত কৰিব লাগিব, খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ আনুমানিক লাভ আৰু ব্যয় প্ৰদৰ্শন কৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক অৱগত কৰিব লাগিব।

(2) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ পূৰ্ব অনুমোদন সাপেক্ষে বিত্তীয় নিয়ন্ত্ৰণ গ্ৰহণ কৰিব যি বিশেষভাৱে, কৰ্তৃপক্ষৰ বাজেট প্ৰস্তুত আৰু কাৰ্যকৰী কৰাৰ পদ্ধতি নিৰ্দিষ্ট কৰে।

82. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ বিত্তীয় ব্যৱস্থা-

(1) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে উপযুক্ত ব্যয়ৰ পাছত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে উপযুক্ত বুলি ভবা ধনৰ পৰিমাণ খাদ্য কৰ্তৃপক্ষক অনুদান দিব পাৰে।

(2) কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতিৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তই ল'বলগীয়া অনুজ্ঞাপত্ৰপ্ৰাপ্ত খাদ্য ব্যৱসায় পৰিচালক, স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত পৰীক্ষাগাৰ বা খাদ্য সুৰক্ষা নিৰীক্ষকৰ পৰা গ্ৰেডেড মাচুল নিৰ্ধাৰণ কৰিব লাগিব।

83. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ একাউণ্ট আৰু অডিট-

(1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই উপযুক্ত হিচাপ-নিকাচ আৰু প্ৰাসংগিক তথ্য ৰক্ষণাবেক্ষণ কৰিব লাগিব আৰু ভাৰতৰ নিয়ন্ত্ৰক আৰু মহানিৰীক্ষকৰ সৈতে আলোচনা কৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা অনুসৰি বাৰ্ষিক হিচাপৰ বিৱৰণী প্ৰস্তুত কৰিব লাগিব।

(2) এই আইনৰ অধীনত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ হিচাপ নিৰীক্ষণৰ সন্দৰ্ভত নিয়ন্ত্ৰক আৰু নিৰীক্ষক প্ৰধান আৰু তেওঁৰ নিযুক্ত কৰা যিকোনো ব্যক্তিৰ নিৰীক্ষণৰ সৈতে জড়িত অধিকাৰ আৰু বিশেষাধিকাৰ আৰু কৰ্তৃত্ব, বিশেষকৈ কিতাপৰ প্ৰকাশ, একাউণ্ট, সংযুক্ত ভাউচাৰ আৰু অন্যান্য নথি-পত্ৰ আৰু কাগজ-পত্ৰ প্ৰদৰ্শনৰ দাবী কৰাৰ আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ যিকোনো কাৰ্যালয় পৰিদৰ্শন কৰাৰ দৰে সাধাৰণতে চৰকাৰী একাউণ্টৰ নিয়ন্ত্ৰক আৰু হিচাপ নিৰীক্ষকৰ সৈতে একেই হ'ব।

(3) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ হিচাপ, নিয়ন্ত্ৰক আৰু মহানিৰীক্ষক বা তেওঁৰ নিযুক্তি দিয়া আন যিকোনো ব্যক্তিয়ে প্ৰমাণিত কৰা হিচাপ-নিকাচৰ লগতে ইয়াৰ ওপৰত নিৰীক্ষণ প্ৰতিবেদন খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু কেন্দ্ৰই বছৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰলৈ প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব চৰকাৰে নিৰীক্ষণ প্ৰতিবেদন লাভ কৰাৰ লগে লগে প্ৰতিটো প্ৰতিখন সংসদৰ সদনৰ সন্মুখত উপস্থাপনৰ ব্যৱস্থা কৰিব।

84. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন-

(1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই প্ৰতি বছৰে এবাৰ, কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰিব পৰা ৰূপত আৰু সময়ত, পূৰ্বৰ বছৰৰ ভিতৰত কৰা কাম-কাজৰ সাৰাংশ দি বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰিব লাগিব আৰু প্ৰতিবেদনৰ প্ৰতিলিপি প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰলৈ।

(2) উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত লাভ কৰা প্ৰতিবেদনৰ প্ৰতিলিপি লাভ কৰাৰ পাছত যিমান সোনকালে পাৰে, সংসদৰ প্ৰতিখন সদনৰ সন্মুখত উপস্থাপন কৰা হ'ব।

অধ্যায় 12

সানমিহলি

85. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষক নিৰ্দেশনা জাৰি কৰাৰ লগতে প্ৰতিবেদন আৰু ৰিটাৰ্ণ লাভ কৰাৰ ক্ষমতা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ-

(1) এই আইনৰ পূৰ্বৰ বিধানসমূহৰ ক্ষতি নকৰাকৈ খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই এই আইনৰ অধীনত নিজৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি আৰু নিজৰ কাম-কাজ সম্পাদন কৰি নীতিৰ অধীনৰ কাৰিকৰী আৰু প্ৰশাসনিক বিষয়ৰ প্ৰশ্নসমূহৰ ওপৰত এনে নিৰ্দেশনাৰ জৰিয়তে বান্ধ খাব লাগিব, আৰু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে সময়ে সময়ে লিখিতভাৱে অৱগত কৰিব পাৰে:

যদিহে এই উপ-ধাৰাত কোনো নিৰ্দেশনা প্ৰদান কৰাৰ আগতে খাদ্য কৰ্তৃপক্ষক যিমানদূৰ সম্ভৱ মতামত প্ৰকাশ কৰাৰ সুযোগ প্ৰদান কৰা হ'ব।

(2) যদি কোনো প্ৰশ্ন নীতিৰ প্ৰশ্ন হয় নে নহয় সেই সম্পৰ্কে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ মাজত কোনো বিবাদৰ সৃষ্টি হয়, তেন্তে তাৰ ওপৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সিদ্ধান্ত চূড়ান্ত হ'ব।

(3) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক সময়ে সময়ে প্ৰয়োজনীয় ৰিটাৰ্ণ বা নিজৰ কাৰ্যকলাপৰ সম্পৰ্কে অন্যান্য তথ্য প্ৰদান কৰিব লাগিব।

86. ৰাজ্য চৰকাৰক নিৰ্দেশনা প্ৰদান কৰাৰ ক্ষেত্ৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ ক্ষমতা-

এই আইনৰ সকলো বা যিকোনো বিধান পালনৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে প্ৰয়োজনীয় বুলি ভবা নিৰ্দেশনা কোনো ৰাজ্য চৰকাৰক দিব পাৰে আৰু ৰাজ্য চৰকাৰে এনে নিৰ্দেশনা মানি চলিব লাগিব।

87. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সদস্য, বিষয়া আৰু খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্ত ৰাজহুৱা কৰ্মচাৰী হ'ব লাগে-

খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ সদস্য, বিষয়া আৰু খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্ত আৰু তেওঁলোকৰ বিষয়াসকলক এই আইনৰ যিকোনো বিধান অনুসৰি কাম কৰাৰ সময়ত বা কাম কৰাৰ উদ্দেশ্যেৰে ভাৰতীয় দণ্ডবিধি (1860 চনৰ 45) ধাৰা 21 ৰ অধীনত ভিতৰত ৰাজহুৱা কৰ্মচাৰী বুলি গণ্য কৰা হ'ব।

88. সদিচ্ছাৰে গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাৰ সুৰক্ষা-

কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ, ৰাজ্য চৰকাৰ, খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ আৰু এই আইনৰ অধীনত গঠিত অন্যান্য সংস্থা বা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ, ৰাজ্য চৰকাৰৰ কোনো বিষয়া বা তেনে কোনো সদস্য, বিষয়া বা অন্য কৰ্মচাৰী আৰু এই আইন বা ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়ম বা বিধিসমূহৰ অধীনত সদিচ্ছাৰে কাম কৰা বা কাম কৰাৰ উদ্দেশ্যেৰে বা এই আইনৰ অধীনত কাম কৰা কৰ্তৃপক্ষ আৰু সংস্থা বা অন্য কোনো বিষয়াৰ বিৰুদ্ধে কোনো মামলা, বিচাৰ বা অন্যান্য আইনী কাৰ্য্যবিধি হ'ব নোৱাৰিব।

89. খাদ্য সম্পৰ্কীয় অন্যান্য সকলো আইনৰ ক্ষেত্ৰত এই আইনৰ অতিক্ৰমণীয় প্ৰভাৱ-

এই আইনৰ বিধানসমূহ আপাততঃ বলবৎ থকা আন কোনো আইনত বা এই আইনৰ বাহিৰে আন কোনো আইনৰ অধীনত কাৰ্য্যকৰী হোৱা কোনো ব্যৱস্থা ইয়াৰ সৈতে থকা কোনো অসামঞ্জস্যপূৰ্ণ সত্ত্বেও কাৰ্য্যকৰী হ'ব।

90. বিভিন্ন খাদ্য সম্পৰ্কীয় আইন বা আদেশ নিয়ন্ত্ৰণ কৰা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰী সংস্থাসমূহৰ বৰ্তমানৰ কৰ্মচাৰীসকলক খাদ্য কৰ্তৃপক্ষলৈ বদলি কৰা-

খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ স্থাপনৰ তাৰিখ আৰু তাৰ পৰাই সেই তাৰিখৰ ঠিক আগতে খাদ্য আইন প্ৰশাসন কৰা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰী সংস্থাসমূহৰ অধীনত কাৰ্যালয়ত থকা প্ৰতিজন কৰ্মচাৰীয়ে একে কাৰ্যকাল আৰু একেটা সেৱাৰ চৰ্ত আৰু নিয়মকে ধৰি খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ নিজৰ কাৰ্যালয়ত অধিষ্ঠিত হ'ব লাগিব আৰু পাৰিতোষিক, ছুটী, প্ৰভিডেণ্ট ফাণ্ড, অৱসৰ আৰু অন্যান্য নিয়মীয়া সুবিধাসমূহ খাদ্য কৰ্তৃপক্ষ স্থাপন নহ'লে, তেওঁ এনে পদবীত থকা আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কৰ্মচাৰী হিচাপে বা তেওঁ খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ কৰ্মচাৰী পদ পৰিত্যাগ কৰাৰ সিদ্ধান্ত লোৱা তাৰিখৰ ছমাহৰ সময়সীমা শেষ নোহোৱালৈকে বাহাল থাকিব।

91. কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ নিয়ম প্ৰণয়নৰ ক্ষমতা-

(1) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে চৰকাৰী ৰাজপত্ৰিত অধিসূচনাৰ জৰিয়তে এই আইনৰ বিধানসমূহ পালনৰ বাবে নিয়ম প্ৰণয়ন কৰিব পাৰে।

(2) বিশেষকৈ, আৰু পূৰ্বৰ ক্ষমতাৰ সাধাৰণীকৰণক ক্ষতিগ্ৰস্ত নকৰাকৈ, এনে নিয়মে তলত দিয়া সকলো বা যিকোনো বিষয়ৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰে:-

- (a) উপধাৰা (2)ৰ অধীনত অধ্যক্ষ আৰু পদমৰ্যাদাপূৰ্ণ সদস্যৰ বাহিৰে অন্য সদস্যসকলৰ সেৱাৰ চৰ্ত আৰু নিয়ম আৰু ধাৰা 7 ৰ উপ-ধাৰা (3)ৰ অধীনত পদবী আৰু গোপনীয়তাৰ শপত গ্ৰহণৰ ধৰণ;
- (b) ধাৰা 37 ৰ উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ অৰ্হতা;
- (c) ধাৰা 38 ৰ উপ-ধাৰা (8)ৰ অধীনত জব্দ কৰা নথি-পত্ৰৰ নিষ্কাশন লোৱাৰ ধৰণ;
- (d) ধাৰা 42 ৰ উপ-ধাৰা (4)ৰ অধীনত উপযুক্ত আদালতলৈ প্ৰেৰণৰ বাবে গোচৰ নিৰ্ধাৰণ আৰু নিৰ্ণয়ৰ সময়সীমা;
- (e) ধাৰা 45 ৰ অধীনত খাদ্য বিশ্লেষকৰ অৰ্হতা;
- (f) বিশ্লেষণৰ বাবে নমুনা প্ৰেৰণৰ ধৰণ আৰু ধাৰা 47 ৰ উপধাৰা (1)ৰ অধীনত এই সম্পৰ্কে অনুসৰণ কৰিবলগীয়া পদ্ধতিৰ বিৱৰণ;
- (g) ধাৰা ৬৮ৰ উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত গোচৰৰ বিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত অনুসৰণ কৰিবলগীয়া পদ্ধতি;
- (h) উপ-ধাৰা (4)ৰ অধীনত প্ৰিজাইডিং বিষয়াৰ অৰ্হতা, কাৰ্যকাল, পদত্যাগ আৰু অপসাৰণ, আপীলৰ পদ্ধতি আৰু ধাৰা 70 ৰ উপ-ধাৰা (5)ৰ অধীনত ন্যায়াধিকৰণৰ ক্ষমতা;
- (i) ধাৰা 71 ৰ উপ-ধাৰা (2)ৰ দফা (g)ৰ অধীনত ন্যায়াধিকৰণৰ পদ্ধতি আৰু ক্ষমতাৰ সৈতে জড়িত অন্য যিকোনো বিষয়;
- (j) ধাৰা ৭৬ৰ উপধাৰা (1)ৰ অধীনত উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপীল কৰাটো পছন্দ কৰাৰ বাবে প্ৰদান কৰিবলগীয়া মালুল;
- (k) প্ৰপত্ৰ আৰু সময়ধাৰা 81 ৰ উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত বাজেট প্ৰস্তুত কৰাৰ;
- (l) ধাৰা 83 ৰ উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত হিচাপৰ প্ৰপত্ৰ আৰু বিৱৰণ;
- (m) ধাৰা 84 ৰ উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰাৰ প্ৰপত্ৰ আৰু সময়; আৰু
- (n) আন যিকোনো বিষয় যিটো নিৰ্ধাৰণ কৰাটো প্ৰয়োজনীয় বা হ'ব পাৰে বা যাৰ সন্দৰ্ভত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিয়মৰ জৰিয়তে ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

92. খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ নিয়ম প্ৰণয়নৰ ক্ষমতা-

(1) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ পূৰ্বৰ অনুমোদন সাপেক্ষে আৰু পূৰ্বৰ প্ৰকাশৰ পাছত অধিসূচনাৰ যোগেদি এই আইনৰ বিধানসমূহ পালন কৰিবলৈ এই আইন আৰু ইয়াৰ অধীনত কৰা নিয়মৰ সৈতে সামঞ্জস্যপূৰ্ণ নিয়মাৱলী প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে।

(2) বিশেষকৈ, আৰু পূৰ্বৰ ক্ষমতাৰ সাধাৰণীকৰণক ক্ষতি নকৰাকৈ, এনে নিয়মসমূহে তলত দিয়া সকলো বা যিকোনো বিষয়ৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰে:-

- (a) ধাৰা 9 ৰ উপ-ধাৰা (3)ৰ অধীনত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ বিষয়া আৰু অন্যান্য কৰ্মচাৰীৰ দৰমহা আৰু সেৱাৰ অন্যান্য চৰ্তসমূহ;
- (b) ধাৰা 11 ৰ উপধাৰা (5)ৰ অধীনত ব্যৱসায়ৰ লেনদেনৰ বাবে পদ্ধতিৰ নিয়ম;
- (c) ধাৰা 12 ৰ উপ-ধাৰা (2)ৰ অধীনত কেন্দ্ৰীয় পৰামৰ্শদাতা সমিতিৰ অন্যান্য কাৰ্য;
- (d) ধাৰা 15 ৰ উপধাৰা (4)ৰ অধীনত বৈজ্ঞানিক সমিতি আৰু পেনেলৰ পদ্ধতি;
- (e) ধাৰা 16 ৰ উপ-ধাৰা (2)ৰ অধীনত মানুহৰ খাদ্যৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত সামগ্ৰী সম্পৰ্কীয় মান আৰু নিৰ্দেশনাসমূহৰ বিষয়ে অৱগত কৰা;
- (f) ধাৰা 17 ৰ উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই নিজৰ সভাত ব্যৱসায়ৰ লেনদেনৰ বাবে অনুসৰণ কৰিবলগীয়া

পদ্ধতি;

(g) ধাৰা 18 ৰ উপ-অনুচ্ছেদ (2)ৰ দফা (d)ৰ অধীনত খাদ্য সুৰক্ষা বা জনস্বাস্থ্য সম্পৰ্কীয় জৰুৰী অৱস্থাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি নিয়ম প্ৰস্তুত কৰা বা সংশোধন কৰা;

(h) ধাৰা 19 ৰ অধীনত অন্য সামগ্ৰী যোগকৰণৰ সীমা;

(i) ধাৰা 20 ৰ অধীনত দূষক পদাৰ্থ, বিষাক্ত পদাৰ্থ আৰু গধুৰ ধাতু আদিৰ পৰিমাণৰ সীমা;

(j) ধাৰা 21 ৰ অধীনত কীটনাশক, পশু চিকিৎসাৰ ঔষধৰ অৱশিষ্ট আদিৰ সহনশীলতাৰ সীমা;

(k) ধাৰা 23 ৰ অধীনত খাদ্যত চিহ্ন আৰু লেবেল লগোৱাৰ ধৰণ;

(l) ধাৰা 26 ৰ উপ-ধাৰা (4)ৰ অধীনত নিশ্চয়তা প্ৰদান কৰা হ'ব;

(m) ধাৰা 28 ৰ উপধাৰা (4)ৰ অধীনত খাদ্য পুনৰ আহ্বান পদ্ধতিৰ সৈতে জড়িত চৰ্ত আৰু নিৰ্দেশনা;

(n) ধাৰা 29 ৰ উপধাৰা (5)ৰ অধীনত খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ কাৰ্য্যকলাপৰ সৈতে জড়িত নিয়মসমূহ;

(o) পঞ্জীয়ন কৰ্তৃপক্ষ আৰু পঞ্জীয়নৰ পদ্ধতি অৱগত কৰা; অনুজ্ঞাপত্ৰ লাভৰ বাবে আবেদন কৰাৰ ধৰণ, তাৰ বাবে প্ৰদান কৰিবলগীয়া মাচুল আৰু ধাৰা 31 ৰ অধীনত এনে অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল বা জব্দ কৰিব পৰা পৰিস্থিতি;

(p) ধাৰা 36 ৰ উপধাৰা (1)ৰ অধীনত খাদ্য সুৰক্ষা প্ৰশাসনৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট বিষয়াই দায়িত্বত থকা নিজ নিজ অঞ্চল;

(q) ধাৰা 40 ৰ উপ-ধাৰা (1)ৰ অধীনত খাদ্য বিশ্লেষণ কৰা পদ্ধতি, মাচুলৰ বিৱৰণ আদি;

(r) ধাৰা 43 ৰ উপ-অনুচ্ছেদ (3)ৰ অধীনত খাদ্য পৰীক্ষাগাৰসমূহে অনুসৰণ কৰিবলগীয়া কাৰ্য্যসমূহ, পদ্ধতি;

(s) ধাৰা 47 ৰ উপ-ধাৰা (6)ৰ অধীনত বিষয়াসকলে অনুসৰণ কৰিবলগীয়া পদ্ধতি;

(t) ধাৰা 81 ৰ উপ-ধাৰা (2)ৰ অধীনত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই বাজেট প্ৰস্তুত কৰাৰ সময়ত গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া বিত্তীয় নিয়ম;

(u) কোডেক্স সভাত অংশগ্ৰহণ আৰু কোডেক্স বিষয়সমূহৰ প্ৰতি সঁহাৰি প্ৰস্তুত কৰাৰ বাবে নিৰ্দেশনা বা দিশ জাৰি কৰা; আৰু

(v) নিয়মৰ দ্বাৰা নিৰ্দিষ্ট হ'বলগীয়া বা হ'ব পৰা অন্য যিকোনো বিষয় যাৰ সন্দৰ্ভত নিয়মৰ দ্বাৰা ব্যৱস্থা কৰা হ'ব।]

93. সংসদৰ সন্মুখত নিয়ম-নীতি উপস্থাপন কৰা-

এই আইনৰ অধীনত কৰা প্ৰতিটো নিয়ম আৰু প্ৰতিটো নিয়ম প্ৰণয়নৰ পাছত যিমান সোনকালে পাৰে, প্ৰতিখন সংসদৰ সদনৰ সন্মুখত, ইয়াৰ অধিবেশন চলি থকাৰ সময়ত, মুঠ ত্ৰিশ দিনৰ বাবে উপস্থাপন হ'ব যিটো এখিনি অধিবেশনত গঠিত হ'ব পাৰে বা পাছৰ দুটা বা তাতকৈ অধিক অধিবেশনত, আৰু যদি অধিবেশনৰ লগে লগে বা পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা নিৰ্ধাৰিত অধিবেশনৰ পাছত অধিবেশনৰ ম্যাদ উকলি যোৱাৰ আগতে দুয়োখন সদনে নীতি বা নিয়মত কোনো ধৰণৰ পৰিৱৰ্তন কৰিবলৈ সন্মত হয় বা দুয়োখন সদনে এই নিয়ম বা বিধি হ'ব নালাগে বুলি সন্মত হয় তাৰ পাছত সেই নীতি বা নিয়মটো কেৱল নিৰ্ধাৰিত পৰিৱৰ্তিত ৰূপতহে ৰূপায়ণ হ'ব বা কোনো ৰূপায়ণ নহয়, ; গতিকে, এনে কোনো পৰিৱৰ্তন বা বাতিলে সেই নীতি বা নিয়মৰ অধীনত পূৰ্বতে কৰা কোনো কামৰ বৈধতাক ক্ষতিগ্ৰস্ত নকৰে।

94. ৰাজ্য চৰকাৰৰ নিয়ম প্ৰণয়নৰ ক্ষমতা-

(1) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ নীতি আৰু বিধি প্ৰণয়নৰ ক্ষমতাৰ অধীনত ৰাজ্য চৰকাৰে পূৰ্বৰ প্ৰকাশৰ পাছত আৰু খাদ্য কৰ্তৃপক্ষৰ পূৰ্বৰ অনুমোদন সাপেক্ষে চৰকাৰী ৰাজপত্ৰত অধিসূচনাৰ জৰিয়তে নিয়ম প্ৰণয়ন কৰিব পাৰে এই আইন আৰু ইয়াৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত নিয়ম-নীতিৰ অধীনত ৰাজ্য চৰকাৰ আৰু খাদ্য সুৰক্ষাৰ ৰাজ্যিক আয়ুক্তক নিযুক্ত কৰা কাম আৰু কৰ্তব্যসমূহ সম্পন্ন কৰে।

(2) বিশেষকৈ আৰু পূৰ্বৰ ক্ষমতাৰ সাধাৰণীকৰণক ক্ষতি নকৰাকৈ, এনে নিয়মে তলত দিয়া সকলো বা যিকোনো বিষয়ৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰে:—

- (a) ধাৰা 30 ৰ উপ-ধাৰা (2)ৰ দফা (f)ৰ অধীনত খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তৰ অন্যান্য কাম-কাজ;
- (b) ধাৰা 95 ৰ অধীনত অপৰাধ ধৰা পেলোৱা বা অপৰাধীক আটক কৰাত সহায় কৰা ব্যক্তিক পুঁজি নিৰ্ধাৰণ কৰা আৰু কেনে পুৰস্কাৰ প্ৰদান কৰা হ'ব; আৰু
- (c) আন যিকোনো বিষয় যিটো হ'ব লাগিব, বা নিৰ্ধাৰণ কৰিব পাৰি বা যাৰ সন্দৰ্ভত ৰাজ্য চৰকাৰে নিয়মৰ দ্বাৰা ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব।
- (3) এই আইনৰ অধীনত ৰাজ্য চৰকাৰে প্ৰস্তুত কৰা প্ৰতিটো নিয়ম প্ৰণয়নৰ পিছত যিমান সোনকালে পাৰি দুয়োখন সদনেৰে গঠিত ৰাজ্যৰ ক্ষেত্ৰত বিধায়িকাৰ দুয়োখন সদনৰ সন্মুখত বা এখন সদনেৰে গঠিত ৰাজ্যিক বিধায়িকাৰ ক্ষেত্ৰত সেই সদনৰ সন্মুখত উপস্থাপন হ'ব।

95. ৰাজ্য চৰকাৰৰ দ্বাৰা পুৰস্কাৰ-

ৰাজ্য চৰকাৰে খাদ্য সুৰক্ষা আয়ুক্তক অপৰাধ ধৰা পেলোৱা বা অপৰাধীক গ্ৰেপ্তাৰ কৰাত সহায় কৰা ব্যক্তিক, এনে পুঁজিৰ পৰা আৰু নিৰ্ধাৰণ কৰা ধৰণেৰে পুৰস্কাৰ প্ৰদানৰ নিৰ্দেশ দিবলৈ ক্ষমতা প্ৰদান কৰিব পাৰে।

96. শাস্তি আদায় কৰা-

এই আইনৰ অধীনত আৰোপ কৰা জৰিমনা যদি পৰিশোধ কৰা নহয় তেন্তে ভূমি ৰাজহৰ বকেয়া হিচাপে আদায় কৰা হ'ব আৰু জৰিমনা আদায় নোহোৱালৈকে ডিফল্টৰ অনুজ্ঞাপত্ৰ স্থগিত ৰখা হ'ব।

97. বাতিল আৰু সঞ্চয়-

(1) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে এই উদ্দেশ্যে নিযুক্তি দিব পৰা তাৰিখৰ পৰা কাৰ্য্যকৰী হোৱাকৈ দ্বিতীয় তফাৎত উল্লেখ কৰা আইন আৰু আদেশ বাতিল কৰা হ'ব:

যদিহে এনে বাতিলৰ প্ৰভাৱ নপৰে:—

- (i) বাতিলৰ অধীনত থকা প্ৰণয়ন আৰু আদেশৰ পূৰ্বৰ কাৰ্য্যকলাপ বা তাত যথাযথভাৱে কৰা বা ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱা যিকোনো কাম; অথবা
- (ii) বাতিলৰ অধীনত থকা যিকোনো প্ৰণয়ন বা আদেশৰ অধীনত অধিগ্ৰহণ, জমা বা লাভ কৰা যিকোনো অধিকাৰ, বিশেষাধিকাৰ, বাধ্যবাধকতা বা দায়বদ্ধতা; অথবা
- (iii) প্ৰণয়ন আৰু বাতিলৰ অধীনত থকা আদেশৰ বিৰুদ্ধে সংঘটিত যিকোনো অপৰাধৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা যিকোনো জৰিমনা, জব্দ বা শাস্তি; অথবা
- (iv) এনে কোনো শাস্তি, জব্দ বা শাস্তিৰ সন্দৰ্ভত যিকোনো তদন্ত বা প্ৰতিকাৰ, আৰু এনে কোনো তদন্ত, আইনী কাৰ্য্যবিধি বা প্ৰতিকাৰ আৰম্ভ, অব্যাহত বা বলবৎ কৰিব পাৰি আৰু এনে কোনো জৰিমনা, জব্দ বা শাস্তি প্ৰদান কৰিব পাৰি, যেন এই আইনখন প্ৰণয়ন হোৱা নাছিল:

(2) যদি কোনো ৰাজ্যত এই আইনৰ সৈতে সংগতি ৰাখি আপাততঃ বলবৎ হৈ থকা আন কোনো আইন আছে, তেন্তে এই আইনখন আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে একেখন আইন বাতিল কৰা হ'ব আৰু এনে ক্ষেত্ৰত সাধাৰণ দফাসমূহৰ 6 নং ধাৰাত বিধানসমূহ বাতিল কৰা হ'ব আইন, 1897 (1897 চনৰ 10) প্ৰযোজ্য হ'ব যেন ৰাজ্যিক আইনৰ এনে বিধান বাতিল কৰা হৈছে।

(3) পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা আইন আৰু আদেশ বাতিল হোৱাৰ পাছতো এনে যিকোনো প্ৰণয়ন বা আদেশৰ অধীনত জাৰি কৰা অনুজ্ঞাপত্ৰসমূহ, যিবোৰ এই আইন আৰম্ভ হোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা বলবৎ হৈ আছে, সকলোৰে বাবে ইয়াৰ ম্যাদ উকলি যোৱাৰ তাৰিখলৈকে বলবৎ থাকিব উদ্দেশ্যে, যেন এই আইনৰ বিধান বা ইয়াৰ অধীনত নিৰ্মিত নিয়ম বা বিধানৰ অধীনত জাৰি কৰা হৈছে।

(4) বৰ্তমান বলবৎ থকা আন কোনো আইনত সন্নিবিষ্ট কোনো বিষয় থাকিলেও এই আইন আৰম্ভ হোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা তিনি বছৰৰ সময়সীমা শেষ হোৱাৰ পাছত কোনো আদালতে বাতিল কৰা আইন বা আদেশৰ অধীনত কোনো অপৰাধৰ স্বীকৃতি ল'ব নোৱাৰিব।

98. খাদ্যৰ মানৰ ক্ষেত্ৰত ক্ষণস্থায়ী ব্যৱস্থা-

দ্বিতীয় তফাৎত উল্লেখ কৰা প্ৰণয়ন আৰু আদেশ বাতিল হোৱাৰ পাছতো আইনখনত থকা মান, সুৰক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু অন্যান্য বিধান আৰু ইয়াৰ অধীনত কৰা নীতি-নিয়ম আৰু সেই অনুসূচীত তালিকাভুক্ত আদেশসমূহ বলবৎ হৈ থাকিব আৰু নতুন মান নিৰ্ধাৰণ নোহোৱালৈকে কাৰ্যক্ষম হৈ থাকিব উক্ত আইন বা ইয়াৰ অধীনত নিৰ্দিষ্ট কৰা নিয়ম আৰু বিধিসমূহৰ অধীনত:

যদিহে প্ৰণয়ন আৰু বাতিলৰ অধীনত থকা আদেশৰ অধীনত কৰা যিকোনো কাম বা গ্ৰহণ কৰা যিকোনো ব্যৱস্থা এই আইনৰ সংশ্লিষ্ট বিধানৰ অধীনত কৰা বা গ্ৰহণ কৰা বুলি গণ্য কৰা হ'ব আৰু সেই অনুসৰি বলবৎ থাকিব যদিহে আৰু যেতিয়ালৈকে কোনো কাম বা ইয়াৰ অধীনত গ্ৰহণ কৰা কোনো ব্যৱস্থাই এই আইনত তাৰ স্থান লোৱা নাই:

99. দুগ্ধ আৰু দুগ্ধজাত সামগ্ৰীৰ আদেশ, 1992 এই আইনৰ অধীনত কৰা নিয়ম বুলি গণ্য কৰা হ'ব-

(1) এই আইন আৰম্ভ হোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা আৰু তাৰ পৰা অত্যাৱশ্যকীয় সামগ্ৰী আইন, 1955 (1955 চনৰ 10)ৰ অধীনত জাৰি কৰা দুগ্ধ আৰু দুগ্ধজাত সামগ্ৰীৰ আদেশ, 1992 ক এই আইনৰ অধীনত খাদ্য কৰ্তৃপক্ষক জাৰি কৰা দুগ্ধ আৰু দুগ্ধজাত সামগ্ৰীৰ নিয়মাৱলী, 1992 বুলি গণ্য কৰা হ'ব।

(2) খাদ্য কৰ্তৃপক্ষই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ পূৰ্বৰ অনুমোদন সাপেক্ষে আৰু পূৰ্বৰ প্ৰকাশৰ পাছত অধিসূচনাৰ দ্বাৰা উপ-ধাৰা (3)ত উল্লেখ কৰা নিয়মসমূহ সংশোধন কৰি এই আইনৰ উদ্দেশ্যসমূহ পালন কৰিব পাৰে।

100. শিশুৰ মাতৃদুগ্ধ বিকল্প, খুৱাই দিয়া বটল আৰু শিশু খাদ্য (উৎপাদন, যোগান আৰু বিতৰণ নিয়ন্ত্ৰণ) আইন, 1992 ৰ সংশোধনী-

অধিসূচিত দিনৰ পৰা শিশুৰ মাতৃদুগ্ধ বিকল্প, খাদ্যৰ বটল আৰু শিশু খাদ্য (উৎপাদন, যোগান আৰু বিতৰণ নিয়ন্ত্ৰণ) আইন, 1992 (1992 চনৰ 41) (ইয়াত প্ৰধান আইন বুলি কোৱা হৈছে)ৰ বিধানসমূহ প্ৰযোজ্য হ'ব তলত দিয়া সংশোধনীসমূহৰ সৈতে:-

(a) মূল বা প্ৰধান আইনখনৰ ভিতৰত "খাদ্য ভেজাল প্ৰতিৰোধ আইন, 1954 (1954 চনৰ 37)"ৰ যিকোনো উল্লেখক "খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মান আইন, 2006"ৰ উল্লেখৰে প্ৰতিস্থাপন কৰা হ'ব;

(b) মুখ্য আইনৰ ধাৰা 12-ত, "খাদ্য ভেজাল প্ৰতিৰোধ আইন, 1954 (1954 চনৰ 37)ৰ ধাৰা 9-ৰ অধীনত নিযুক্ত যিকোনো খাদ্য পৰিদৰ্শকৰ প্ৰসংগ "খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মান অধিনিয়ম, 2006-ৰ অধীনত নিযুক্ত যিকোনো খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া"ৰ প্ৰসংগৰ দ্বাৰা সলনি কৰা হ'ব;

(c) সমগ্ৰ প্ৰধান আইনখনৰ ভিতৰত "খাদ্য পৰিদৰ্শক"ৰ যিকোনো উল্লেখৰ ঠাইত "খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়া" শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব; আৰু

(d) মূল আইনখনৰ 21 নং ধাৰাত উপ-অনুচ্ছেদ (1)ত দফা (a)ৰ উল্লেখ তলত দিয়া ধৰণেৰে প্ৰতিস্থাপন কৰা হ'ব:-
"(a) নিৰ্দিষ্ট বিষয়া বা খাদ্য সুৰক্ষা বিষয়াৰ অধীনত নিৰ্দেশিত খাদ্য সুৰক্ষা আৰু মান আইন, 2006 ৰ ধাৰা 42 ৰ উপ-ধাৰা (5); অথবা"

101. অসুবিধা আঁতৰোৱাৰ ক্ষমতা-

(1) যদি এই আইনৰ বিধানবোৰ কাৰ্যকৰী কৰাত কোনো অসুবিধা হয়, কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে চৰকাৰী ৰাজপত্ৰত প্ৰকাশিত আদেশৰ দ্বাৰা, অসুবিধাসমূহ আঁতৰ কৰাৰ বাবে এই আইনৰ বিধানসমূহৰ সৈতে এনে ব্যৱস্থাবোৰৰ যিটো প্ৰয়োজনীয়

যেন লাগিব পাৰে তাক অসঙ্গত নকৰিবও পাৰে :

যদিহে এই আইন আৰম্ভ হোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা তিনি বছৰৰ সময়সীমা শেষ হোৱাৰ পাছত এই ধাৰা অনুসৰি কোনো আদেশ দিয়া নহ'ব,

(2) এই ধাৰাত দিয়া প্ৰতিটো আদেশ দিয়াৰ পাছত যিমান সোনকালে হ'ব পাৰে, সংসদৰ প্ৰতিখন সদনৰ সন্মুখত উপস্থাপন হ'ব।

প্ৰথম সূচী

[ধাৰা 5(1) (e) চাওক]

প্ৰথম মণ্ডল

1. অন্ধ্ৰ প্ৰদেশ
2. গোৱা
3. কৰ্ণাটক
4. কেৰেলা
5. মহাৰাষ্ট্ৰ
6. ওড়িশা
7. তামিলনাডু

দ্বিতীয় মণ্ডল

1. হাৰিয়ানা
2. হিমাচল প্ৰদেশ
3. জম্মু-কাশ্মীৰ
4. পঞ্জাব
5. উত্তৰাঞ্চল
6. উত্তৰ প্ৰদেশ

তৃতীয় মণ্ডল

1. বিহাৰ
2. ছত্তীশগড়
3. গুজৰাট
4. ঝাৰখণ্ড
5. মধ্য প্ৰদেশ
6. ৰাজস্থান
7. পশ্চিম বংগ

চতুৰ্থ মণ্ডল

1. অৰুণাচল প্ৰদেশ
2. অসম
3. মণিপুৰ
4. মেঘালয়
5. মিজোৰাম
6. নাগালেণ্ড
7. ছিকিম
8. ত্ৰিপুৰা

পঞ্চম মণ্ডল

1. আন্দামান আৰু নিকোবৰ দ্বীপপুঞ্জ
2. চণ্ডীগড়
3. দাদৰ আৰু নগৰ হাভেলী
4. দমন আৰু দিউ
5. দিল্লী
6. লক্ষদ্বীপ
7. পণ্ডিচেৰী।

দ্বিতীয় সূচী

(ধাৰা 97 চাওক)

1. খাদ্য ভেজাল প্ৰতিৰোধ আইন, 1954 (1954 চনৰ 37)।
2. ফলৰ পৰা উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ আদেশ, 1955।
3. মাংস খাদ্য সামগ্ৰীৰ আদেশ, 1973।
4. পাচলি শস্যৰ তেলজাত সামগ্ৰী (নিয়ন্ত্ৰণ) আদেশ, 1947।
5. খোৱাৰ যোগ্য তেল পেকেজিং (নিয়ন্ত্ৰণ) আদেশ, 1998।
6. দ্ৰাৱক নিষ্কাশিত তেল, তেলমুক্ত আটা, আৰু খোৱাৰ যোগ্য আটা (নিয়ন্ত্ৰণ) আদেশ, 1967।
7. দুগ্ধ আৰু দুগ্ধজাত সামগ্ৰীৰ আদেশ, 1992।
8. অত্যাৱশ্যকীয় সামগ্ৰীৰ অধীনত জাৰি কৰা অন্য যিকোনো আদেশ খাদ্য সম্পৰ্কীয় আইন, 1955 (1955 চনৰ 10)।

কে.এন.চতুৰবেদি

আয়ুক্ত, ভাৰত চৰকাৰ